

JÖULUZURNAAAL

ESTI

PORDILENT

NÄGUS DRESS IGALE SPORTLASELE!

SUUSAÜLIKONNAKS:

RIPS JA PÜKSICORD – SININE,
HALL, PRUUN, KAITSEVARVI
JA MUST

SPORDIPÜKSTEKS:

MOLESKIN JA PLEEGITATUD
RIIE 813

TREENINGDRESSIKS:

BAIKA JA RIPS

A. S.

TEKLA

 RIIDEKAUPLUSED

TALLINN, SUUR KARIA 15

TALLINN, PÄRNU MNT. 6

Jaapanlaste

jõulutõotus:

„Miski ei tohi põhjustada 1940. aasta olümpiamängude ärajäämist.“

Jaapani olümpiakomitee liikmeid dr. Jigaro Kano külastas hiljuti Ameerika olümpiakomiteed New Yorgis. Sel puhul andis ta jutuajamise Herald Tribune'i esindajale Al Laneyle, kes on USA autoriteetsemaid spordiajakirjanikke. Jutuajamisel, endastmõistetavalt, puudutati 1940. a. olümpiamängude korraldamist, kuid n. ü. kõrvalmaiguna dr. Kano tõrjus tagasi kartusi, nagu võiks Kauges Idas puhkeda sõda. Selles n.-ü. jõulu-jutuajamises oli paljugi huvitavat, miks ta ka avaldame:

„Jaapan on mitu aastat vaeva näinud, et saada 1940. a. olümpiamängude korraldamist oma kätte,“ rääkis dr. Kano, „ja meie rahva meeleolu on praegu säärane, et mingisugune militaristlik noot ei tohi anda põhjust nende olümpiamängude ärajäämiseks, mille pärast meie nii palju võidelnud. See oleks täieline vastand olümpia-ideele. Jaapan ei ole sõjaarmastaja rahvas. Militaristlikult mõtleb rahvahulk on meil minitüürselt väike. Olümpiavaim on ka Jaapani rahva vaim ja miljonid minu kaasmaalasi on haaratud olümpiamängude pidamise ideest meie pinnal. Igal juhul on meie rahva entusiasm olümpiamängude vastu ületanud nende entusiasmi, kes kipuvad esile kutsuma rahvusvahelist riidu, mille kurvaks tagajärjeks võiks olla 1940. a. olümpiamängude ärajäämine.“

Puudutades olümpiamängude korraldamist dr. Kano ütles, et Jaapan ei taha eeskujuga võtta Saksamaalt, kes mängude korraldamisega ajas ka rahvuslikku propagandat.

„Olümpiamängud on võimas ettevõte,“ jatkas jaapanlane, „nad on ülemaailmne ettevõte, mitte aga ainult selle rahva oma, kes neid korraldab. Meie kutume määratud summasid raha, et mängud oleksid korraldatud võimalikult paremini, kuid meie ei näe mängude korraldamises mingisugust omarahvusluse propaganda eesmärki. Meie eesmärgiks on kogu maailma edu, ja selleks oleme koostanud plaanid, mille elluviimisele ka juba asutud.“

Seda rääkides muutus kollanahkse külalise nägu üüriselt tõsiseks, vähimigi huumori jooneke kadus ta näolt.

„Kuid,“ jatkas ta uuesti, „kuigi olümpiamängud on meie silmis ülemaailmne ettevõte, meie tahame hästi hoolitseda kõigi eest, kes meid olümpiamängude ajal külastavad. Tuhandeid tuleb väljastpoolt Jaapanisse ja nad ei tohi lahkudes ütelda, et neil meie maal oli olla halb. Meie tahame kõigile näidata Jaapanit nüsusugena nagu ta on. Ja Jaapan on külalislakke maa.“

Veel kord toonitas dr. Kano, et miski ei tohiks sundida 1940. a. olümpiamängude ärajäämist. „Sport on parim abinõu maailmarahu säilitamiseks, parem kui oma jõu väljanäitamine vastaste hirmutamiseks.“

Olümpiamängude korraldamise ettevalmistustööde kohta lausus dr. Kano, et riik on selleks otstarbeks määranud 15 milj. yeni.

„Meie loodame endile suurt kasu kõigist neist vigadest ja edusammudest, mida teised rahvused enne meid on teinud olümpiamängude korraldamisel. Meie võtame vastu kõigi abi ja palume kõiki Tokiosse, kes tahavad meid aidata olümpiamängude läbiviimisel. Meie ei hüüga kellegi abi ja soovime näha, et 1940. a. mängud oleks kogu maailma ühistööna paremad kui ükskõik kus varem asetleidnud mängud.“

„Edasi meie loodame, et Tokio mängudest tuleb osa võtma sama palju rahvuseid, nagu neid oli Berliinis. Meie valitsus teeb kõik, et tarbekorral ka majanduslikult aidata rahvaid nende atleetide transporteerimisel ja ülalpidamisel. Olümpiaküla, mille meie ehitame, ei ole pärast tarvitamist ette nähtud sõjaväe kasutusse, nagu seda tehti Berliinis, vaid meie taotleme eelkõige seda, et ta oleks olümpiaatleetidele mugav ja hügieeniline. Ses mõttes võtame endale eeskujuks rohkem Los Angelesi, kui Berliini.“

Eesti Spordi Kesklitidu Noorte Üldjuht
G. KALKUN

Noorte spordiliikumine ühtlustamisele

tavat lahendust. Ma mõtlen siinkohal eriti spordi ja kehakasvatuse küsimust laiemas ulatuses. Ka selles, nagu iga teises tegevusalas, on eestlasele omane loomulik visadus ja püüdlikkus, millel edasikandev iseloom. Oleme isegi oma sportlike suursaavutustega, kui nii tohib ütelda, tõusnud maailma tugevamate rahvaste hulka. Need on üksikud tipud, kõrgemad kohad, mis ulatunud välja rahva üldmassist, s. o. harilikust igapäevsusel. Peame andma tõele au — need saavutused osutuvad küll suureks ergutusvahendiks üldmassile. Kuid kas on neist suuremat tulu, kui meie ära ei suuda kasutada seda praegust soodsat silmapilku, eriti rahvuslikus mõttes, põhjalikumaks ümberhinnanguks spordi ja kehalise kasvatuses sihtide ja põhimõtete rajamisel.

Kaalume erapoolelt, kas on meie üksikute suursportlaste saavutuste ulatumine maailma-tasemeni tingitud meie rahva kõrge kehalisest arengust, või jääb see siiski ainult üksikute ennastohverdavate sportlaste tööviljaks, mis kaob ühes nende nimede vaibumisega minevikku, jätmata järele mingit püsivamat jälge Eesti rahva üldisele kehalisele arengule. Nagu mainitud, üksiku eesvõitleja jõupingutus on kiiduväärne. Ei saa seda sugugi salata, olles ka mitte just tippsaavutuste pime pooldaja. Sel on oma rahvuslik tähtsus. Kuid suurem kaal ja väärtus oleks neil saavutustel ikkagi alles siis, kui nad oleksid meie rahva üldise kehalise arengu väljendajaks. Üldine kõrge sportitase paiskaks iseenesest esile tippmehi oma loomuliku arengu järeleproduktina, ilma et kellelgi tarvitseks enam kahelda ja pead vangutada nende tervislikus seisukorras või ka spordimehelikkuse põhimõttes. Arusaadavalt kannaks laialdasemale alusele rajatud spordi ja kehalise kasvatuses liikumine meie kätte ka suuremad võimalused selle sisusse tungimiseks. Praegu aga oleme spordiliikumises asetatud nii-ütelda „väikekaupmehe“ olukorda. Näppudel võime üles lugeda oma eksport-„artiklid“ — need on meie rahvusvahelised sportlased, kelle kaudu pääseb meie spordiliikumine välismaailma. Nende turjal tahame viia teiste rahvaste ette oma rahvusliku uhkuse, oma spordi mõiste ja muud sellega seoses olevad sportlikud põhimõtted. Selles juures soovime siiski ka näha, et meie eksport-„kaubal“ jääks püsima tema väärtus kui inimesel, kas kehalise tervise või vaimse täiuslikkuse mõõdupuu järgi. Ei arvestata asjaolu, et „väikekaupmehena“ ei saa me alati säilitada kauba artikli piisivat kvaliteeti, sest meil puuduvad laialdasemad tagavarad ja ühtlasi ka sport-„ärimehelikud“ traditsioonid.

Meid, eestlasi, on mõnel juhul isegi nimetatud leidlikkuse ja kiire orienteerumisvõime poolest Baltimere ameeriklasteks. Kui kaugel aga oleme veel tõepoolest spordi ja kehalise kasvatuses küsimustes meie lähematestki naabritest, rääkimata anglosaksidest. Viimaste elu algelisemadki mõisted väljuvad suuremal määral sportlikest põhimõtetest. Jättes küsimusest esialgselt välja meie vanema spordiliikumise, mis praeguse õnnestunud juhtkonna eestvõttel näitab märgatavat tendentsi paremusele, puudutaksin momenti valusamat küsimust ja see oleks meie noorte spordiliikumine ja selle ühtlusta-

Iga rahvus praegusel ajal püüab kiirendatud rütmis oma elu rajamisel paremuste poole. Tekivad vahetajad, mida tuleb lahendada, küll majanduslikul, küll diplomaatlikul teel. Ei puudu ka karmimad lahendusvahendid sõdade näol. Rahvus kannab välja võitluspinget sellises ulatuses, kuivõrd ta on selleks ette valmistatud kehaliselt ja vaimliselt. Sellepärast tundub, et ei saa minna mööda kergel käel nii mõnestki küsimusest, mis otse või kaudselt kuuluvad meie rahva ettevalmistamisesse rahvusvaheliseks võitluseks oma olemasolu eest. Kui väikerahval, puuduvad meil suuremad ainelised võimalused, ühtlasi ka pikaajalisele kogemusele rajatud traditsioonid vahendite leidmiseks, millega oleksime suutelised omi jõutagavarasid täiendama üksikõik missugusel võistlusosalal. Meie ei tohi oma väiksust arvestades katsetada ettevaatamatult ega pillavalt igasuguste kaalumata meetoditega, sest iga valesti suunitud samm annab end valusamalt ja mõjuvamalt tunda kui suure rahva juures. Väikerahva kohta maksab kindel põhimõte — iga tema liige üksikult peab omama palju suuremad individuaalsed võimed, võrdluseks liikmeha, kui ta tahab üheväärsena püsida rahvusvahelisel võistlusrindel. Oleme arvestanud teiste kultuurrahvaste eeskujudega küll oma majanduselu kui ka üldhariduslike sihtide rajamisel. Ei ole puudunud meil ka julgust nii mõnegi kaugele ulatava hüpoteemist meie rahvuslike eluavalduste määramisel. Majanduselu radadel võime päris rahulikult vaadata minevikku. Kultuurhariduslikkudes küsimustes ei saa jätta mainimata paljusidki tõhusaid uuendusi ja edusamme. Kõrgema hariduse suhtes loetakse eestlasi isegi esimeste rahvaste hulka maailmas. Kuid nende ridade otseseks ülesandeks ei ole mitte viimaste küsimuste lahendamine ega analüüsimine. Mainitud küsimused oleksid ainult teatavaks võrdluseks. Nad manavad teravamalt esile olukorra mõningatelt teistelt aladelt meie rahvuslike eluavalduste ulatuses, mis meil kahjuks veel ei ole küllaldaselt leidnud laialdasemal määral õiget hinnangut ja sellele vas-

mine. Kui palju oleme suutnud sel alal teha ära, et võiksime rahuldustundega vaadata tulevikku? Siinkohal peame vist küll avameelselt tunnistama — tehtu on ikkagi kannud juhuslikku ilmet.

Oleme seni piirdunud paratamatusega ja õpetanud noortele üks või, paremal juhul, kaks korda nädalas võimlemist. Noored on pidanud leppima juhuslikkude, vahel isegi ilma asjatundliku järelevalvusest kooli või vastavate noorte-ühingute spordiringi tundidega. Tundub, et oleme seadnud kehalise kasvatuses küsimuse puht aineõpetuse probleemidega ühele astmele. See tohiks olla maksev asja juriidilisest küljest, kuna sisuliselt on sport ja kehaline kasvatus noorele igapäevane tarve nagu toit, päike ja õhk. Sellepärast osutame sellele küsimusele ka senisest suuremat ja õiglasemat tähelepanu. Kehalise kasvatus ja spordi mõiste ei piirdu sugugi teatud liigutuste kogusumma kätteõppimise protseduuriga vastava programmi ulatuses, millel on vaid osaline tähtsus. Ta põhjeneb spontaansel tarbel igapäevaseks liikumiseks ja mänguks, millest noor ammutab värskendatud elutahet.

Ei oleks siinkohal tarvidust võtta sõna spordialade mooduste kohta, mis oleks noortele „lubatud“, ja missugused mitte, sellest teinekord. Peamise kaalu omab ühtlane arusaamine, et sport ja kehaline kasvatus on noorsoole ülitähtis tegur, missugust asjaolu kas teadlikult eitades, teeksime suuremat ülekohut oma noortele. Meie võime neid küll keelata spordiga tegelemast. Aga mõtleme siiski järele ka noorte seisukohalt vaadates. Sport on nende ürginstinktiline kalduvus. Et loodus ei näe ette tühje kohti, siis täidab noor keelust hoolimata selle tungi millegi muuga.

Meie ise vastutame, kas see „miski muu“ on see, mida vanem või pedagoog tahaks näha noorele külge poogituna. Need väited ei taha sugugi olla etteheitkeks praegusele olukorrale noorte sportlikus ja kehalise kasvatuses liikumises, vaid nad tahavad olla heatahtlikuks nõuandeks küsimuse võtmiseks lähemaks kaalumiseks.

Üheks tervitatavamaks ja lootustandvamaks samuks tohiks kindlasti osutada haridusministeeriumi juure noorte osakonna ellu kutsumine. Noorte osakonna üheks akuutsemaks ülesandeks näib olevat ka noorte spordi ja kehakasvatuse reguleerimine. Haridusministeeriumi noorte osakond on küsimuse lahendamisele asunud täieliku asjalikkusega, teostades omi ühtlustavaid põhimõtteid noorte kehalise kasvatuses alal kõige lähemas kontaktis, ülemaaliselt noorte spordialal tegutseva Eesti spordi keskliidu noorte organisatsiooniga. See on ammuoodatud samm ja loodetavasti ka tagajärjerikkam moodus sideme leidmiseks kõikide koolide ja noorte organisatsioonide spordirühmituste ja nende juhtide vahel õigete spordikasvatustlikkude sihtjoonte rajamisel.

Meil ei ole puudust kompetensetest spordi kui ka kehakasvatuse juhtidest. Tuleb ainult leida ühine keel ja ajakohane moodus nende teadmiste laialdamiseks tööle rakendamiseks. Avage neile vabamad võimalused koolide ja noorte organisatsioonide juures tegutsemiseks üle riigi ühtlustatud spordipõhimõtete ja sihtjoonte kohaselt. Ei tarvitseks olla enustaja, kui väita, et tulemused oleksid positiivsed.

Ülemaalisel ulatusel noorte spordiliikumise ühtlustava läbiviimise tegelikkude sammude juures ei tohiks kellelgi tekkida arvamust, nagu tahaks Keskliidu Noorte Organisatsioon haarata oma valdusesse kõik noorsportlased. Nii nagu praegu tegutsevad eriliidud ei pretendeeri ühegi sportlase omandamiseõigusele, vaid viimased kuuluvad ikka oma organisatsioonile, samuti ei kerki kõne alla Keskliidu noorte organisatsiooni juure liitunud noorte spordiringide ja rühmituste iseseisvuse küsimus.

Spordi Keskliidu Noorte Organisatsiooni juhtivas ringkonnas ei ole alluvuse küsimus kunagi omanud määravat tähtsust. Seda asjaolu kinnitab ju väga selgelt praegune eriliitude ja organisatsioonide vahetorkord.

Laiemad võimalused noorte spordiliikumise edutamiseks ülemaalisel ulatusel on avanenud. Kasutame ära neid võimalusi täie teadmise ja Eesti Spordi Keskliidu kaudu noorte spordiliikumise juhtimine jagatud ringkondadeks, kuhu peale üksikute makondade kuuluvad eraldi Tallinna ja Tartu linnad. Igal ringkonnal on nähtud ette oma vastavate teadmistega noorte spordinõunik, kes juhiks ringkonna tegevust ringkonna nõukogu kaasabil.

Ringkonna nõukogu moodustavad koolide ja noorte organisatsioonide spordiringide vanemad. Noorte spordiliikumise ülemaalisel ulatusel juhiks üleriiklik noorte spordinõukogu, kuhu kuuluvad kõik ringkonna nõunikud, ülemaalisel noorsoo-organisatsioonide esindajad, haridusministeeriumi noorte osakonna esindaja, spordi keskliidust neli esindajat, nendest üks spordiarst. Nõukogu poolt vastuvõetud põhimõtete ja tegeliku töö läbiviimise eest hoolitseb Eesti Spordi Keskliidu Noorte Juht.

Sarnane üleriiklik noorte spordiliikumist ühtlustav organisatsioon on suuremal määral suuteline vältima igasuguseid liialdusi ja väärnähte noorte spordiliikumises. Ülemaaline organ ühtlustab noorte võistlusmäärused ja töötab välja noori ergutavad spordimärgi sooritamise kavad senistest lihtsamal kujul, et viia spordimärgi saavutanute noorte arvu kõrgele, nagu see on Soomes, kus spordimärgi sooritanuid loetakse 152.000-e ümber. Siinkohal ei saa jätta mainimata, et Soomes töötab noorte sporti reguleeriv liit juba 20 aastat ja, nagu meil teada on, suurem osa Soome suursportlasi on võrsunud poiste spordiliidu (nii on Soomes noorte spordiliidu ametlik nimetus) ridadest.

Noorte spordijuhtkonna väljaõppe alal avanevad nüüdsest märksa suuremad võimalused. Korraldades üleriiklikul ulatusel noorte spordijuhtide ettevalmistuse kursusi, luuakse ülemaaline kompetentsete juhtide kaader noorte iga spordirakukese juure. Praegu tegutsevad juhid ühiselt häälestatult tõmbaksid kaasa ses vägagi tõsiselt kohustavas küsimuses. Siin avaldub laialdane tegevuse väli, mis ei ole küll nii uudne, nagu Kolumbuse avastatud Ameerika, sest liikumine on olnud meil ammu, kuid seni on tal puudunud ühtlus. Selle ühtluse nimel tohime loota noorte spordiliikumisele kõigilt meie noortelt kui ka juhtkonnalt asjalikke näpunäiteid ja heatahtlikku kaasabi. Mingisugused mittepaikapidavad väärarusaamised ning võib-olla ka vanema generatsiooni mitte asjasse süvenemisest tekkinud passiivsus ei tohiks siinjuures olla enam määrava tähtsusega noorte spordiliikumise suuna rajamisel.

Rõõmsaid pühi

lugejatele

kuulutajatele

toetajatele

komisjonäridele

kaastöölisele

Eesli Spordilehe
toimetuse ja talituse

A. KOLMPERE

Minu tee olümpiaatleediks

ANTVERPENIS JA ENNE

Vabadussõda oli lõppenud. Väerindeilt vabanesid sinna vabatahtlikult tõtanud sportlased, kellele siis L. Tõnsoni algatusel korraldati Tondil spordikursused. Seks eeltõid tegema komandeeriti H. Tammer ja mina. Meie olime tegelikult väikesed mehed, rohkem tehnilised jõud, kuna üldjuhiks oli L. Tõnsoni asetäitjana Karl Klein. 1919. a. novembriks suutsime eeltöödega niikaugele jõuda, et kursused avati. Nendele koondati kokku kõigist väeosadest paremad sportlased, nagu A. Neuland, E. Pütsep, M. Klein, A. Schmidt, H. Krusenberg ja teised, et need jätkaksid maailma- ja vabadussõja tõttu Eesti sööti jäänud sportmist.

Kuigi Antverpeni olümpiamängude pidamine oli juba kindlaks määratud, siis meil ei olnud veel aimugi, et neist, võib olla, saab osa võtta ka Eesti. Mäletan ainult nii palju, et veidi enne 1919. a. jõulusid mulle lausis H. Tammer:

„Meil kavatsetakse ka sõita Antverpeni olümpiamängudele.“

„Kui nii,“ vastasin mina, „võtame siis treeningu kõvasti käsile — ehk pääseme ka sinna.“

Sellega meie jutt tookord lõppeski.

Tegime siis treening-jalutuskäike, poksisime, maadlesime, tõstsime ja harjutasime igamoodi, ilma et meil oleks olnud kavakindlalt teatud alale spetsialiseerumist. Rassist kõike teha, mis tõstaks keharrammu. Sihtvõimlemist üldse ei tuntud.

Isiklikult pühendasin tähelepanu tõstmisele ja jooksudele. Ei puudunud palju, et oleksin oma spetsiaal-alaks valinud tõstmise. Kümnevõistlusele ei teadnud mõelda. Ei teadnud ka seda, mis ala see õieti on.

Esmakordselt kuulsin kümnevõistlusest alles 1920. a. kevadel, millal kursused üle viidi Kosele. Siis sattusin kokku Ado Anderkopiga, kes lausis:

„Tead Leks, kergetõustikus on üks niisugune ala, mida nimetatakse kümnevõistluseks. Kui sa õige prooviks seda ala?!“

Anderkopp andis mulle ka esimesed juhised, mis olid tõukeks huvitundmiseks seni mulle tundmata olnud ala vastu. Võib olla vaatas ta mulle treeneri pilguga, minu suhtes igatahes tabava pilguga.

Ajasin kümnevõistluse üle juttu ka Tammeriga. „Sul ju vastupidavust on,“ mõõnis ta, „lase käia.“

Nüüd oli mul juba kaks soovijat. Hakkasin asjale tõsiselt mõtlema. Esialgu oli ainult nii palju arusaamist, et see ala nõuab suurt vastupidavust, ja sellepärast hakkasin rohkem jooksusid harrastama.

Kosele kolinult oli Tammer kas ise välja töötanud või kuskilt saanud kümnevõistluse punktide tabeli. Hakkasime kalkuleerima: Jim Thorpe'i maailmarekord polegi nii hull. Võtsime kokku minu tiptulemused ja saime ka üle 8000 punkti.

Mäletan, et siis tekkis mul palavlik usk, et minust võib saada kümnevõistleja. Mõttes kujutasin endale juba ette, kuidas murrar maailmarekordi, mis sai minu suureks unistuseks. Teiste ees aga varjasin oma unistusi.

„Noh, kas teed juba kümnevõistlust?“ juhtus minult mõni aeg hiljem pärima Anderkopp.

„Jah, mul juba tabelgi.“

Sain temalt uusi nõksusid, kuidas seda ala harjutada. Kuid et ma kümnevõistlejana pääseksin ka Antverpeni, sellele siiski veel ei mõelnud. Ainsaks eesmärgiks oli jagu saada maailmarekordist.

Asusin Kosele kõvasti tööle. Raske ta oli, kuna ei olnud ju treenereid ega õpetajaid. Tuli raamatute järgi uurida, kuidas üht või teist ala tehakse. Mäletan, et sain kuskilt saksa keeles ilmunud Stokholmi olümpiaalbumi. Hakkasin piltide järgi uurima alade stiilisid. Eriti meeldisid mulle kõrgus- ja kaugushüpe. Kopeerisin nende stiili piltide järgi ja palusin siis teisi ütelda, kas ma ka hüppan nii, nagu näitab pilt.

Ainuke ala, milles tundsin suurt kindlust, oli odavise. Olin juba sel ajal kindel 55–56-m-meis. Kõige rohkem tegid muret jooksud, mis olid võrdlemisi nõrgad. Vastupidavust oli, kuid lonkas kiirus. Hakkasin omapäi kiirust arendama. Tegin kolm korda nädalas sörke Piritale. Treenisin peagu iga päev, erilist rõhku asetades kiirjooksule. Endamisi mõtlesin, et kui paraneb kiirus, küll siis arenevad ka hüpped ja heited.

Mind ei heidutanud miski, kuigi treeningul tuli ette igasuguseid viperusi: korra väänasin jala, teine kord sain kettaga vastu põlve jne. Õnneks olid kõik vigastused kergelt laadi.

Mõned nädalad töötanud, tundsin, et asi hakkab klappima. Kuid nii imelik, kui see ka ei olnud, kuid just siis, millal kõik näis muutuvat nii lihtsaks, hakkasin kahtlema, kas siiski suudan lüüa Thorpe'i maailmarekordi. Mida rohkem treenisin, seda kaugemale näis mu eest libisevat kuulsa indiaanlase maailmarekord. Samal ajal aga kuulsin, et Thorpe'i saavutus pole kinnitatud maailmarekordiks, vaid et viimane kuulub tunduvalt nõrgema tagajärjega norralase Lövlenderile. Nüüd näis eesmärk lähedasemana, kuigi edasi meelitama jäi ka Thorpe'i rekord.

Ühel heal päeval kuulsin Tammerilt, et minu pärast kavatsetakse korraldada kümnevõistlus, et ma võiksin katsetada rekordi püstitamist. Teie ei kujuta ette, kui suur heameel mul tekkis. Mõtlesin: minusse ustakse ja ma ei tohi lasta endas pettuda.

Võistlused korraldati juunikuul lõpul Kalevi väljal. Tol ajal olid kümnevõistluse-alad jagatud veel kolmele päevale: esimesel päeval 5 ala, teisel 4 ja kolmandal ainsana 1500 m jooks. Tulin kõigil aladel esimeseks peale 1500 m jooksu, milles mind lõi A. Antson. Tehnilised tagajärjed kujunesid järgmisteks: 100 m — 11,8, kaugus 6.81, kuul 12.05, kõrgus 1.75, 400 m 56,6, oda 58.45, 110 m — 18,1 (kaks esimest tõket ajasin maha), ketas 38.69, teivas 3.40 ja 1500 m 4.55,3.

Kokku andis see 8025,52 punkti, mis tähendas uut maailmarekordi!

Meeleolu kõikidel oli ülev. Mõistagi oli ka minu rõõm suur, kuigi lõpuks tulemus mulle endale ei tundunudki kuigi üllatavana.

Tegelikult sai see rekord mulle mõneski mõttes saatuslikuks. Mind kiideti taevani, mind hakati pillima, hoidma. Kõik see tõstis mind kõrvust. Kui hiljem sain veel kuulda, et samal ajal oli ka rootslane

Nielsen ületanud eelmise maailmarekordi, kuid ainult paarikümne punkti võrra, siis see veel rohkem tõstis mu enesetunnet. Noore poisina võtsin kõik südamesse. Mõtlesin: kogu maailm teab, kui kange mees ma olen. Ning endas tekkis miisugune rumal arvamus, et ega ei olegi maailmas minust kangemat meest. Lähen lihtsalt Antverpeni ja võidan seal kõiki samuti, nagu nüüd võitsin. Kes mulle ikka suudab vastu panna!

Jah, nii rumalasti ma mõtlesin.

Selle tagajärjeks oli, et lakkasin korralikust edasitreeningust. Rekord oli nii hõlpsasti tulnud, et ma nooruse tarkuses ei pidanud enam vajalisekski ei tea kui kõva treeningut. Alles hiljem, Antverpenis, tulin arusaamisele kui rumal ma olin olnud.

Muuseas: see rekord ei leidnud kinnitamist maailmarekordina, kuna Eesti sel ajal polnud veel rahvusvahelise kergejõustikuliidu liige. Oma nimele sain rekordi alles kaks aastat hiljem, millal Helsingis parandasin Tallinnas näidatud tagajärge.

Südametunnistus hakkas mind piinama juba siis, kui astusin a.l. „Violale“, et alustada olümpiareisi. Ma pole sellest kunagi kellelegi rääkinud, kuid laeval ma nutsin, et olin treeningu jätnud lohakile. Tundsin, et ei ole vormis, Meeleldi poleks sõitnudki, kuid taganeda enam ei saanud. Suur kartus lõi südamesse. Taipasin, et kõik maailmas ei lähegi nii libedasti, kui end ei osata kokku võtta ja kui tehakse rumalusi.

Tallinnast sõitsime Helsingi, kust edasi meie reis arenes koos soomlastega a.l. „Oihonnal“. Helsingi sadamas laaditi ümber ka kõik kaasavõetud proviant ja muu. Mäletan, et ümberlaadimisel juhtus ka viperus. Kuulsin suurt kisa ja nägin Anderkoppi ning Tõnsoni kutsutavat: üks meie toiduainete kast oli merre kukkunud. Kuid meie esindajad ei pilgutanud silmigi. Hädaldamine oleks olnud ka üleliigne: meri ju oma saaki välja ei anna. Soomlased aga mõtlesid: küll on need eestlased rikkad, neil on vist palju toitu kaasas.

„Oihonnal“ tundsiime end olevat juba mingis erisuguses õhkkonnas. Alul läks sõit veel hästi, kuid õhtul hakkas meid miski piinama: tundsiime, et soomlastele ei meeldi meie kaasasõit. Meile oli määratud kõik viletsamad kajutid — 2. ja 3. klass, kuna soomlased ise okupeerisid 1. klassi kajutid. Jüri Lossmaniga kahekesi olime siiski kanged poisid. Leidsime kustki ühe 1. klassi kajuti ja viisime vilksti oma asjad sinna sisse. Keegi ei ajanudki meid välja.

Jõudes välja skääridest, tabas meid kaheksapalline torm. Mehed kadusid kõik alla ja mõne aja pärast olime kui põrgus. Kõik olid haiged, keegi ei tahtnud süüa.

Olin küll vabadussõjas olnud, kuid niisugust hirmu, nagu oma esimesel merereisil, polnud ma kunagi tundnud. Jüri andis mulle oopiumi — see tegi kuidagi kergemaks haiguse.

Teisel päeval kuuleme, et keegi klopib meie uksele. Olime Lossmaniga mõlemad päris oimetud. Suutsin end kuidagi veel pöörata ja nõrga häälega küsida:

„Kes... seal... klopib?“

„Leks... Leks... anna oo-oopiumi...“

See oli R. Saulmani hää. Meie kajutis riivil seisis oopiumipudel. Tahtsin end näidata energilisena ja haarata pudeli, kuid... ei suutnud. Ma ei tea, kui kaua ma laveerisin pudeli kättesaamisega. Vist mitu tundi. Vähemalt niisugune tunne jäi. Mäletan Lossmanist ainult veel seda, et ta pööritas oma silmamunasid. Lõpuks õnnestus mul pudel kätte saada, kuid nii õnnetult, et selle sisu valasin maha. Mis sai Saulmanist ukse taga, seda ei mäleta.

Torm möllas mitu päeva. Niisugust meresõitu pole ma elus ka hiljem teinud, kuigi olen reisinud ka üle ookeani.

Meie suurim olümpiaatleet Kristijan Palusalu, kohe pärast matschi K. Hornfisheriaga. Kahe kuldmedali võitmine on mehe läbi väsitanud.

Oma esimesest olümpiareisist ja põrgust laeval on mulle mällu sööbunud veel L. Tõnsoni kuju. Tema ei olnud kajutit, seepärast veetis ta suurema osa reisist laevalael. Seisis võre juures kui Napoleon ja... hoidis paled prundis, kuid keegi ei näinud, et ta oleks kalu toitnud.

Cuxhafenis oli meil 24-tunnine peatus, mida mõeldi kasutada ka treeninguks. Kuid isiklikult mul ja ka teistel ei olnud selleks kuigi suurt isu. Treenisime siiski, kuid arvan, et sellest ei olnud kasu kellelgi. Inimesed olid ju kui laibad.

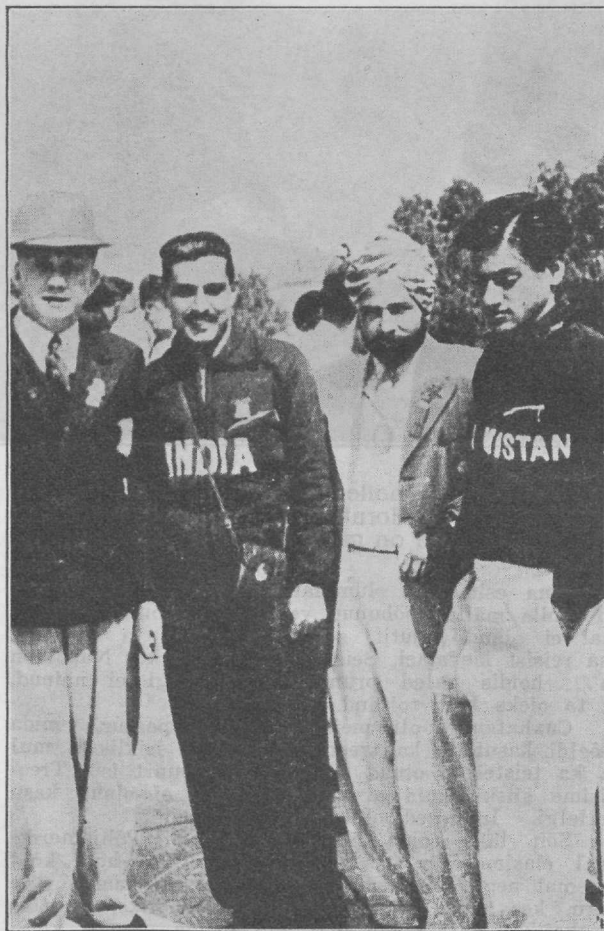
Sõit läks edasi läbi Kieli kanali Põhjamerde. Seal elasime üle teiskordse merehaiguse hoo, kuid lühemat aega. Mäletan, et soomlastel oli kaasas elav karu, kes pidi olema neile õnesümboliks, elavaks maskotiks. Merehaigus tegi aga looma peruks, kuigi ta enne oli päris taltsas. Lossmanil hakkas karust kahju ja Põhjameres andis ta talle „sorokovka“-täie viina. Karu pani selle meelsasti nahka, kuid kui Lossman, lootes hea vahekorra tekkimisele karuga,

hakkas teda silitama, sai ta kriimustada. Karu jäi aga siiski nii metsikuks, et soomlased ta hiljem maha müüsid Belgiasse, saades üle 30 tuhande belgia frangi.

Antverpeni jõudmise pärast seitsme-päevast reisi nagu läbipeksetutena. Sadamas tuli kaua oodata, enne kui meie vastuvõtjad meid korteritesse said mahutada. Viimaks saime ulualuse kuhugi koolimajja, kuid nii, et pool meeskonda asus ühes ja teine teises ääres.

Kuid meie vintsutused ei lõppenud isegi kindlal maal. Sauna ei saadud, nii et midagi välja ei tulnud enda korralikust pesemisestki. Külma veega saime endid kuidagi loputada. Sellest oli küll vähe, kuid vähemalt värskendas, nii et meis hakkas tagasi tulema juba ristiinimese olemine.

Kui juba Tallinnas laevale asudes oli mu meeleolu halb ja tahe tekkis loobuda, siis merereis oli mind purustanud veelgi. Kolmandal päeval pärast Antverpeni saabumist tundsin end siiski nii palju paremana, et sõandasin minna treeningule. Õieti oli kogu keha veel rammetu, kuid lootsin just treeninguga endast halva vimma välja ajada. Kuid tagajärjed kujunesid väga viletsaiks. Pea oli uimane ja jalad rasked. Tundsin, et heitedvisked siiski kuidagi lähevad, kuid mitte jooks ja hüpped. Ainuke ala, milles rõõmu tundsin, oli odavise. Lõppeks vihastasin enda üle. Laususin enda paremale minale: „Poiss, sa oled olümpiamängudele

N. Kursman Berliini olümpiakülas koos eksootiliste maade esindajatega — afganistaanlaste ja hindulastega.

Parica MAITSERIKKAD
PILDISTUSED
KUNINGA 1
ATELJEE AVATUD: K. 9-5. PÜHAP. K. 11-2

tulnud ja sa ei tohi lasta endale ja Eestile häbi teha!”

Ei tea, kas selle enda-noomituse tõttu või muul põhjusel, kuid varsti tundsin meeleolu tõusvat. Võtsin endale niisugused energia-tuurid peale, et mine kas või katki. Siis aga tegin järjekordse rumaluse. Olin üles antud ka viievõistlusele, kuid arvestades mu kurnatud kehalise vormiga, ei oleks ma tohtinud selles võistelda. Katsetasin siiski.

Ilm võistluseks oli vihmane ja temperatuur nulli juures. See asjaolu ei võimaldanud kellelegi häid tehnilisi tulemusi näidata. Kaugushüppes saavutasin ainult 6.25. Ei imestanud hiljem selle üle, kui kuulsin, et kuulus Hamilton, kes tavaliselt 7½ m hüppas, viievõistluses pidi leppima ainult 6.83-ga. Tähendab, et niipalju oli ilmastik mõjunud tehnilistele tulemustele.

Kettaheitel ja odaviskes tulid siiski esimeseks, vastavalt tagajärgedega 39.87 ja 60.74. See oleks tõstnud meeleolu, kuid 200 m-is jäin üldjärjekorras 14-daks ja nii ei pääsenud ma esimese kuue hulka, et pääseda viimasele alale, s. t. 1500 m jooksule. Jäin üldkokkuvõttes seitsmendaks või kaheksandaks. Hea seegi, kui ma poleks end asjatult pingutanud enne oma spetsiaal-alasid — odaviset ja kümnevõistlust. Odavise oli järgmisel päeval.

Ma kahtlen, kas ükski odaviske võistlus on mulle mõjunud nii kaasakiskuvalt. Järsku tõusin hiilgusse ja järsku vajusin jälle alla.

Esimene vise hüüti mul olevat 59,3. Teise viske juures lisasin gaasi. See vise tuli hästi välja: lendas ja lendas ning endalegi üllatuseks vajus üle 65 m piiri! Maha raksatas ta nii suure hooga, et purunes. Ainult metalline ots jäi mättasse. Tõusis aplausi torm. Mul tekkis nii hea enesetunne, et lootsin järgmise viskega veelgi üllatada. Hüüti välja: 65 m! Olin juhtimas.

Siis korraga näen, et minu viset märkiv lipp tõmmatakse välja!?

„Mis nüüd lahti on?“ imestan endamisi ja pärin järgi soomlaselt dr. Sternbergilt, kes tegutses kohtunikuna.

„Sa oled üle astunud,“ seletab ta mulle.

Vannun veel tänapäeval, et ma ei astunud Antverpenis üle. Tean kindlasti, et jäin seisma lati ääre juure, võib olla jalakülg kuidagi puudutas. Olin treeningul alati rõhku pannud sellele, et äraviske teen joonele võimalikult lähedalt, kuid mitte lähemal kui 5—10 sm.

Arvan, kui mu vise oleks olnud 61—62 m, siis poleks olnud mingisugust üleastumise märkimist. Kuid 65 m, see kohutas soomlasi, kellest kohtunikena tegutses kaks märkijat. Mul oli kahju sellest tunnustamata jäänud viskest, mis oli siiski sooritatud määrustepäraselt. Minu seisukoha jagasid ka ameeriklased. Nägin neid kätega vehkimas ja protestimas. Nende esindaja tuli kohtunike juure ja ma kuulsin oma nime nimetamas, kuid otsus jäi püsima.

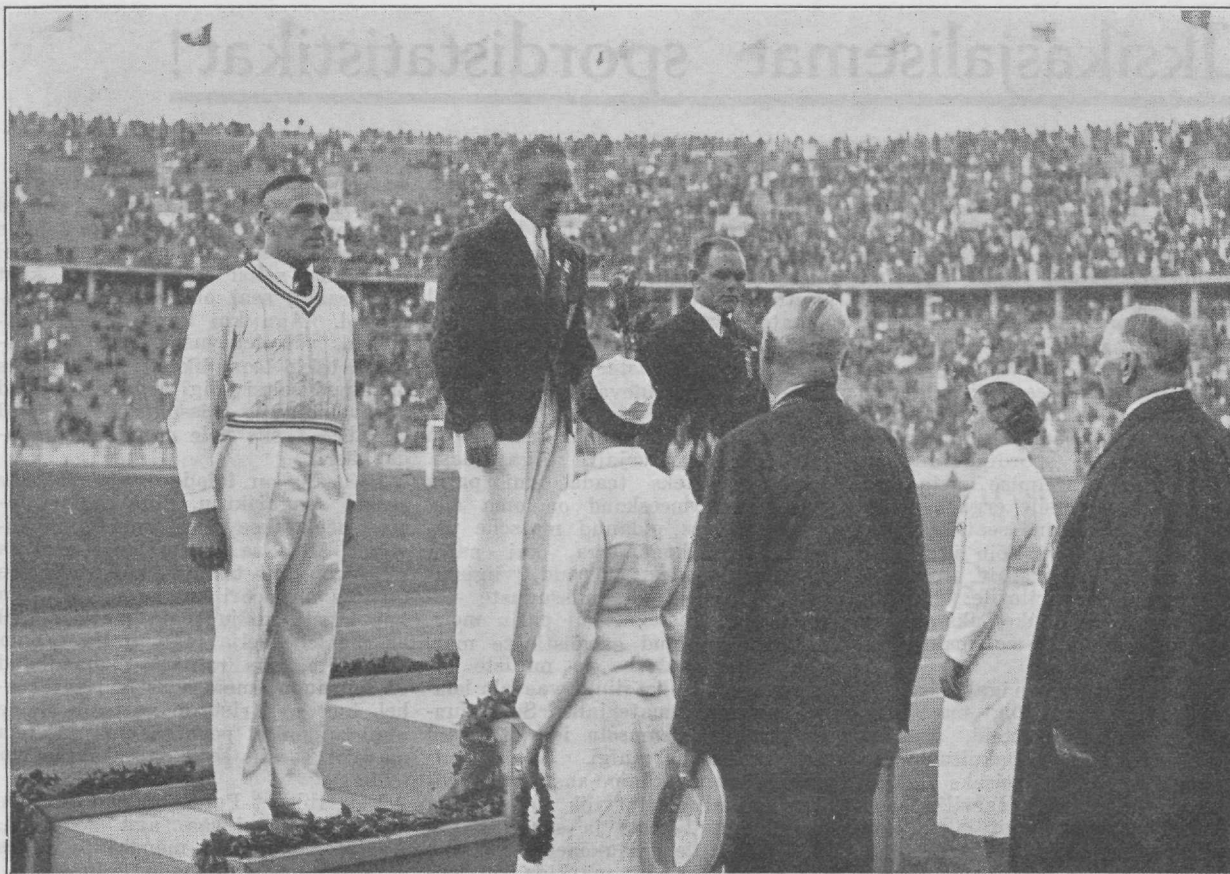
Polnud mitte kui midagi parata...

Vihastasin. Mõtlesin: katsun kolmanda viskega uuesti. Oda tõusiski hästi õhku, kuid siis... murdus... Murdus õhus, just nõõri kohalt. Nüüd saab sel puhul uue viske, kuid sel ajal mitte.

Oma esimese viskega pääsesin siiski finaali, olles Myyra, Johanson ja Peltose järel neljas. Minust tagapool olid Saaristo ja Lindström.

Lõppvõistlus oli pärast lõunat.

Katsusin teha, mis saab. Esimese viske tegin

Poolraskekaalu olümpiavõitjate austamine Berliini staadionil. Asimestikul keskel võitja A. Cadier, temast paremal meie A. Neo ja vasakul läillane E. Bietaõs.

ettevaatlikult, kuid see oli siiski veidi üle 60 m piiri. Teine vise oli 62 m juures. Kolmanda viskega üritasin kõik välja panna. Jalg libises, kuid vise osutus siiski mu parimaks. Sellest viskest oli mul jällegi kahju, sest ta oleks läinud üllatavalt kaugele, kui poleks olnud väikest libisemist. Vise oli üle 62 m.

Läksin vaatama, mitmes ma olen: kas neljas või viies? Enne mind olid Myyra, Peltonen ja Johanson. Oma silmaga nägin, kuidas mu tagajärjeks mõõdeti 62,47, millega oleksin olnud neljas Saaristo 62.39,5 ees. Nüüd aga protestisid soomlased uuesti. Mõni aeg hiljem selgus, et Saaristo on minust pool sentimeetrit eespool!? Kuidas pärast saadi teised tagajärjed, jäi mulle mõistatuseks.

Viimaseks lootuseks jäi mulle kümnevõistlus. Kuigi ei tundnud end vormis olevana, lootsin siiski, et seevõrra, nagu mul õnn vastu oli odaviskes, on ta minuga päri kümnevõistluses. Vähemalt kuuendaks lootsin ikkagi tulla.

Esimesel alal, 100 m-is, läks võrdlemisi hästi — aeg 12,2. Kaugust tegin jällegi ainult 6,28. Vesi pritsis, sest ilm oli jälle vihmane ja peale selle külm. Kuulitõukes oli esimene katse 9 m, teine 11,61 ja kolmas läks üle sõrmede. Nüüd langes tuju jälle, tundsin väsimust. Kõrgushüppe, mis peeti vees, võitsin 1,70-ga. 400 m-is püüdsin küll kõike, kuid ajaks märgiti siiski ainult 58,2.

Esimese päeva järele olin küll esimese kuue hulgas, kuid õhtul hakkasin tundma külmetuse hoo- gusid mööda selga. Pigistasin hambad kokku.

Teisel päeval uuesti rajale end sundides, tundsin, et ei suuda midagi. Kuid viha ebaõnnestumise pärast odaviskes kihutas mind edasi.

110 m tõkkejooks on olnud mu alatine surma-

number. Esimese ja teise tõkke ajasin maha, ei jaksanud joosta. Kuidagi sain siiski ajaks 18,1. Ketta- heites tulid 35,91-ga kolmandaks. Teivashüppes jäi piiriks 3,10. Rohkem ei suutnud: silmade ees muutus kirjuks.

Ühtki eestlast polnud läheduses. Tulid koju.

„Noh, kuidas su kümnevõistlus läheb?“ kuulsin kellegi iroonilist küsimust.

Vandusin ja tegin jalaga liigutuse. Ei pannud tähele, et põrandal oli kauss veega. Jalg riivas seda, ja kõik toas olejad pritsiti üle. Tuli, mõistagi, vabandada.

„Ei võistle edasi!“ teatasin oma otsuse. See oli esimest ja viimast korda mu elus, et loobusin võist- lusest. Kuid seegi kord ei oleks tohtinud seda teha. Mu suurimaks traagikaks osutus see, et kui keegi oleks vaevaks võtnud mu punkte kokku võtta ja võistluse vältel teatada, siis oleks mul pärast teivas- hüppet veelgi olnud schansse medalile. Mul oleks tar- vitsenud oda visata 57—58 m ja 1500 m joosta 5,10-ga, ning ma oleksin olnud kolmas. Meil ei olnud isegi punkttabelit kaasas.

Kuid haigus oli mul siiski nii suur, et paariks päevaks olin sunnitud voodisse jääma: palavik.

Nutsin. Jäin väga kurvaks. Mul oli häbi Tal- linna pöörduda. Mulle oli nii palju loodetud ja raha raisatud, kuid mina...

Ainsaks lohutuseks jäi, et auhindu töid teised. Mis minul kergejõustikus tegemata jäi, selle sooritas Lossman maratonijooksus. Korra näis isegi nii, et ka Jüri on omadega läbi. Tabelis tõmmati ta nimi juba maha, nagu oleks ta jooksu katkestanud. Varsti aga selgus, et tema nimi oli maha võetud teise jooksja asemel.

Üksikasjalisemat spordistatistikat!

SPORDIAASTA 1936 on jõudmas finiši. On saabunud aeg, asuda selle aasta sportlike saavutuste kokkuvõtete koostamisele ja hindamisele. Nagu igal ühiskondliku elu alal, nii ka kehakultuuri saavutuste märkimisel on paratamatult nõutav aeg-ajaline põhjalikum ülevaade saavutuste-võimete redeli arenemisest kas üles- või allapoole. Iga hooaja tulemused ja saavutused on aluseks, baasiks, millele ehitatakse tulevaste spordipäevade paremad ehitused. Eelmise aasta tippmargid on sportlasile ergutusvahendeiks, mille ületamine seatakse järgneva hooaja sihiks. Võib ütelda, et hooaja kokkuvõtete kuiv arvuderägistik suudab sportlasile olla küllaltki elustavaks tõukejõuks ja virgutajaks oma võimetemaksimumi väljatoomisel.

Eesti Spordileht on igal hooajal ja aasta lõpul toonud kõigi meie spordialade kohta kokkuvõtteid, arvustusi ja hinnanguid. „Kehakultuuri aastaraamat“ on olnud teiseks lätteks, kust on ammutatud tarvilisi andmeid mitmesuguste spordialade saavutuste kohta. Kuid nii Eesti Spordilehe kui ka „Kehakultuuri aastaraamatu“ piiratud ruum ei luba jäädvustada kokkuvõtete ja ülevaadete alal rohkem kui hädavajalist osa, s. o. üldist osa. Selle üldise osa all tuleb mõista andmeid kõigi eri liitude tegevusaladelt.

Mis meil aga peaaegu täiesti puudub, on see, et meie spordiorganisatsioonid ei pea hooajal korraldatud võistluste ja teiste poolt korraldatud võistlustest osavõtu ja oma võistlejate kohta eriti mingisugust statistikat. Puuduvad andmed näiteks selle kohta, mitu korda üks seltsi võistleja hooaja kestes võistelnud, mitu korda ta selle aja kestes oma tippsaavutust ülespoole kruvinud, kui palju ta võistelnud kodu- ja kui palju välismaal, millised auhinnad ta hooaja jooksul võitnud, mitmes avalik esinemine on tal järgmise hooaja esimene võistlus jne. Sarnaseid, üldsust vägaagi huvitavaid andmeid meie ei leia täieliselt vast ühegi seltsi arhiivist. Organisatsioonide juhtvaist ringkonnist võidakse küll ütelda, et niisugune „arvepidamine“ peaks olema sportlase enda ülesandeks, seltsil käivat üle jõu suure hulga sportlaste kohta pidada täielist raamatupidamist. Tõsi küll, sportlased võiksid seda ise pidada, paljud ongi pidanud, aga sel puhul see materjal on üldsusele ikkagi raskemalt kättesaadav ja selle tõttu spordialaloole kergesti kaotamine.

Kui veel üksikvõistleja kohta saaks sellega kuidagi leppida, et tema kohta puudub täiuslik ülevaade esimesest stardist kuni sportimisest loobumiseni, siis meeskonnavõistluste juures see puudus on veel silmatorkavam. Näiteks, teid huvitab küsimus, mitmes võistlus on meie jalgpallimeister Estonial see, mille ta peab tulevase hooaja avamatschina.

Kahtlane, et Estonia arhiivis on selle kohta materjali. Aga edasi. Tahame näiteks teada, kui palju meie meistermeeskond on oma olemasolu kestes pidanud matsche välismaa meeskondadega, kui palju neist matschidest võitnud, viigistanud või kaotanud, missuguste värvavate tulemustega, kui palju meister on mänginud esivõistluste matsche, sõprusmatsche ja milliste tulemustega — siis siingi vaevalt leiame vastuseks materjali. Selle juures Estonia olemasolu iga ei küüni veel kümne aastanigi. Ja kui siis saab näit. kümne-aasta juubelipäev, millal on tarvilik heita pilku tagasi tehtud tööle ja saavutustele, siis jääb üle pidukõnedes üksnes üldsõnaliselt märkida, et midagi siiski on tehtud. Aga mida just, kes on olnud selle juures kangetaladeks, kui kaua ja millega keegi seltsi nime aidanud jäädvustada — need andmed, täpsed andmed on siis paratamatult kattunud unustustolmuga.

Ärgu arvatagu, et need read on etteheiteks üksi Estoniale. Ei, nende ridade kirjutajal on teada, et Estonial on siiski inimene, kes enda algatusel on pidanud vastavat arhiivi. Kuid samas on teada ka see, et need andmedki ei saa olla täielised ega vigadeta. Nii pole seltsil ikka õieti alatist ülevaadet oma möödunud tegevuse ja saavutuste kohta.

Estonia on meie nooremaid spordiorganisatsioone. Aga on vanemaidki, kellel puudub samuti oma tegevuse ja mineviku kohta täieline ülevaade.

Võidakse ju ütelda, et pisiandmete tagaajamine on mõttetu. Õieti ei vääriks õiendamistki, kui vildak on niisugune arvamine. Tihti, väga tihti just pisiasjad elustavad tegelikult kuivi ja suureks peetud nähtusi, sündmusi, saavutusi. See tõde pole just igivana, kuid seda enam hinnatud tänapäeval.

Kui puudulik on meil see väärtuslike pisiasjade osa hooajastatistikas, selleks olgu toodud üksnes üks näide. Möödunud jalgpallihooaja esivõistluste statistikat koostades oli selle huvitavamaks küsimuseks: kes

on esivõistluste suurimad väravakütid. Erapooletul algatusel peetud andmestikku vastavatele seltsidele kontrollimiseks esitades, mitmel pool ei saadud seltsi andmeid. Ja kust need saadi, seal oli nad osalt ebapäpsed. Aga kui kord mõnel tähtpäeval või tegevusperioodi versta-postil tekib loomulik küsimus — kes on olnud seltsi kõigi aegade parimad väravalööjad? missugused on need arvud? — siis pole muud kui laotada käsi.

Palusalu on laiaade rahvahulkade keskel sangarikuju. Iga pisiaste temast neelatakse kõige pingelisema huviga. Mida ta eraelus teeb, mis ta sööb-joob, kus ta käib, kõik, kõik see huvitab nii noori kui ka vanu. Aga kui küsiti, palju meie matissangaril on matsche selja taga, palju tal on seljavõite, mis rahvusest maadlejad on murdunud meie Kristjani käte vahel, kus on Kristjani vastaste täpne nimistu, millal peab ta oma sajanda matschi — siis seda on juba raskem leida.

Võimalik, et Palusalul nad on kõik meeles. See ei saa aga lohutuda. Aastatega ununeb mõndki ja selles ei saaks me süüdistada Palusalu.

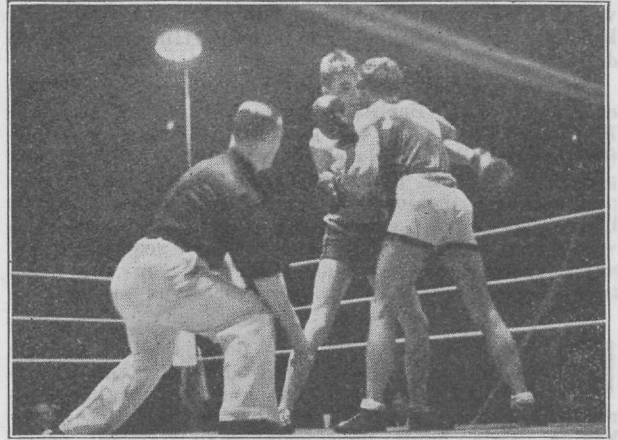
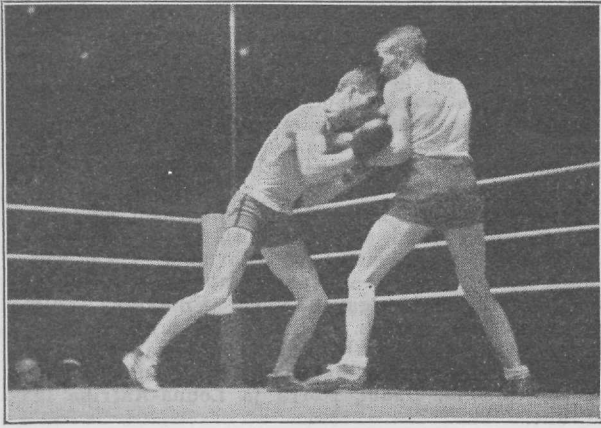
Või võtame Viidingu. Küsime jälle lihtsalt kas või seda, et mitu korda ta on võistlustel ületanud 15-meetri-piiri (või 16-meetri-piiri — ega meil sedagi nii kindlasti teata). Või räägime Pröömist — palju ta aastate kestes on jätnud kilomeetreid seljatanu. Kas vastab see mõõt sadadele või tuhandetele kilomeetritele.

Huvitaks see teid? Kindlasti.

Nii võiks tuua näiteid igalt spordialalt tuhandeid. On vaidlematult selge, et see on puudus, millest kõige lähemas tulevikus peame saama üle. Oleme mitmeski asjas naabritest ette jõudnud. Meie spordistatistika-kirjandus on täielisem naabrite omast. Lättil näiteks pole niisugust väärtraamatut nagu meil on „Kehakultuuri aastaraamat“. See asjaolu ei või aga meile olla mõnusaks lohutuseks. Suurematemast spordimaadest oleme meie omakorda tublisti maha jäänud.

Meie spordiorganisatsioonidel on siin teha väärttööd. Nüüd, aastate vahetusel, on neil organisatsioonidel, kellel see külg seni longanud, võimalus asuda uuel aastal värskel inuuga asja juure. Teid ja aluseid, kuidas seda teha, peaks olema küllaldaselt.

Aastakümnete möödudes mõistetakse vahest, milline teene sellega on tehtud mitte üks Eesti spordiminekü hindamiseks, vaid ka tulevikuradade õigeks suunamiseks.

POKSI KURIOOSUMEID

Poksiringis juhtub sageli õige kummalisi asju, kus arvatud tagajärg kujuneb täiesti vastupidiseks. Näiteks üks vastane annab teisele säärase löögi, et löögi saaja lendab ringist välja. Loomulikult oleks arvata, et löögi andja on niivõrd tugevam, et tal võidu saavutamine peaks olema nagu endastmõistetav. Kuid arvukad juhused tahavad olla tõendusks, et vastase väljalöömine ringist on just pahaendeline löögi sooritajale. Selle kohta on tuua mitu näidet:

Kunagi Chicagos andis tuntud poksija Charley White oma vastasele, Benny Leonardile, säärase löögi, et viimane täiesti ootamatult leidis enda pealtvaatajate seast. Äärmiselt ägestunud Benny tuli ringi tagasi ja... lõi White'i knock-outi.

keda hüüti „kohutavaks Terryks“. Ta oli täieliseks katkuks ringis, sest kunagi ei nähtud teda kas või sammu taganevat. Kuid vaatamata sellele, et ta oma karjääri vältel pidas seitsekümmend üheksa matschi ja et knocki lõi kuus maailmameistrit, alates kukkaalust kuni kerge-kaaluni, taandus ta ringist, ommata ühtki kriimustust.

Teiseks sääraseks tuntumaks tüübiks oli Young Stribling, kes veel viis aastat tagasi kandideeris raskekaalu maailmameistri-tiitlile. Oma peagu kolmesaja matschi vältel ei saanud ta ühtki vigastust. Ta võttis osa ka mootorrataste ja mootorpaatide võidukihutamistest ning lendas piloodina üle poolteist tuhande kilomeetri õhus, kuid kordagi ei juhtunud temaga õnnetust. Nagu saatuse kiuste sai ta aga surma, hukeldes tüübilt, millele ta oli varem nii kindel.

vastane oli põrandal käinud ainult viis korda. Selle kangelasliku matschi eest sai Battling ainult 15 dollarit...

Suure löökide-seedivusega poksijatest meie ajal on välja tõsta Berliini olümpial esinenud poolakas H. Chmielivski, kes kuulub keskaalu. Veerand-finaal-matschil norralase H. Tilleriga käis ta vist pooltosinat kordi põrandal, kuid suutis matschi lõpuni jätkata, seejuures vastast omakorda põrandale liies. Kui peaks asja saama Eesti-Poola poksimaavõistlusest, siis oleks väga huvitav seda poolakat näha vastamisi A. Raadikuga. Lõök on tal sama tugev kui Raadikul, kuid löökideseedivus suurem.

Paar sõna ka säärastest poksijatest, kes on tuntud suure pealetungi innuga. Nii näiteks Stanley Catchell, omaaegne keskaalu-maailmameister, kes sellele tiitlile pretendeeris ka raskekaalus. Teda hüüti poksideemoniks. Matschil esmaklassilise raskekaallase O'Brieniga atakeeris ta viimast üheksa roundi ja osa veel kümnendast roundist säärase ägedusega, et O'Brien, kuigi oli suur tehnikapoksija, oli nagu otse tuulispasas. Lõppeks sai Catchell vastase vägeva sirge otsa ja üksnes gong päästis O'Brieni selgest knockist.

Sama Catchell lõi pikali ka kuulsa Jack Johnsoni, kui viimane oli veel maailmameister. Kuid paar minutit hiljem lõi Johnson ta knocki. Seda liiki poksijaid, kellel kohe alggongi kõlades n.-ü. veri lööb pähe ja kes siis edasi võistlevad äärmise tulisusega, tunneb poksiring veel palju. Säärasteks olid näiteks Jack Shartey, Young Corbett, Ritchie Mitchell j. t.

Amatööride poksiringis harrastasid Berliini olümpial hasartset pealetungi taktikat kõige iseloomustavamalt sakslased, kes ka saavutasid kõige rohkem võite. Eestis on seda liiki poksijaks eeskätt H. Freimuth.

Kuulus Bob Fitzsimmons omas löögi, millele lähedast tugevusest pole maailmas üldse vist nähtud. Kord lõi ta vastase knocki läbi kaitseks pandud kinda. See juhtus matschil tugevakehalise iirlase Koglaniga. Viimane taipas lööki, mis oli sihitud ta lõua vastu ja tõmbas välkkiirelt kinda kaitseks ette. Kuid Fitzsimmons rusikas jätkas oma teed, sattus vastu iirlase kinnast, kuid koos sellega nii tugevasti vastu vastase lõuga, et enne kui iirlane suutis taibata, milles asi, oli kohtunik jõudnud ta juba välja lugeda. Matsch oli lõppenud knockiga.

Teise väljapaistva juhusega on teada, et Fitzsimmons kord poksis järjest seitsme vastasega, kellest ühelgi kehakaal ei olnud alla 90 kg, ühel koguni 109 kg. Fitzsimmons ise kaalus aga ainult 70 kg. Päeval, treeningul, oli ta oma parema jala välja väänanud, kuid poksida tuli siiski. Seda huvitavam oli, et ta lõi knocki kõik oma seitse vastast, misjuures töötas ainult vasaku käega, sest parema käega hoidis ta kinni haiget jalga.

Pole vast huvituseta paljudele, et modernaja olümpiamängude ajaloos oli poks esmakordselt kavas 1908. a. Londonis. Siis võis iga rahvus igas kaalus välja panna kuni kolm poksijat. Sellele vaatamata oli Londoni olümpia-poksiturniirist osavõtjaid viiest rahvusest kokku ainult 59 meest, misjuures Inglise juba üksinda pani välja 37 võistlejat. Võisteldi ainult viies kehakaalus ning Inglise võitis kõik kuldmedalid.

Uuesti oli poks kavas alles Antverpeni mängudel 1920. a. Kõik arvud olid tõusnud: kaheksas kehakaalus võistles 162 meest 10 rahvusest. USA võitis 3 kuldmedalit, Inglise 2, kuna Prantsuse, Kanada ja Lõuna-Aafrika said igaüks ühe. Viimasena kolme võistlejaga igas kaalus oli Pariisi olümpia poksiturniir, millel startis 28 rahvusest 241 rusikavenda. USA ja Inglise said kumbki 2 kuldmedalit, kuna ülejäänutest said Belgia, Daani, Norra ja Lõuna-Aafrika igaüks ühe.

Amsterdami olümpial läksid juba ringi iga rahvuse kaalude parimad, mistõttu osavõtnud võistlejate arv langes 148-le, kuigi rahvuste arv tõusis 30-le. Edukaimaks osutus Itaalia, kellele langes 3 kuldmedalit, Argentiina leppis 2-ga, teised — Ungari, Holland ja Uus-Meremaa — veel vähemaga. Huvitav on märkida, et Amsterdamis võitsid kuldmedalid kõik need rahvused, kes varematel olümpiatel polnud poksis viinud ühtki kuldmedalit.

Los Angelesis startis 17 rahvust 81 osavõtjaga. Edukaim oli Ameerika mander, kuhu jäi 5 kuldmedalit: USA 2, Argentiina 2 ja Kanada 1. Lõuna-Aafrika sai 2 kuldmedalit, kuna Euroopa pidi leppima ainult ühega, mille võitis ungarlane Enekes. Täieline revansch anti Berliinis, kus Ameerika mander sai ainult ühe kuldmedali (argentiinlane Casanovas sulgkaalus, kuna ülejäänud seitse kuldmedalit jäid kõik Euroopasse (Saksa 2, Prantsuse 2, Soome 1, Itaalia 1 ja Ungari 1).

Kas olete kunagi midagi kuulnud ka Hiina poksist, nimelt hiina rahvuslikust poksist, mis on täiesti erinev üle maailma harrastatavast Inglise poksist?

Hiina poksi demonstreeriti Berliini olümpial ja see oli midagi võimlemise taolist.

Sporditraditsioon Hiinas on ürgvana ja on aastatuhandete vältel üle elanud suuri muutatusi. Berliinis näidatud „Hiina poks“ evib Kauge-Idas aastasadade pikkuse ajaloos ja on kujunenud Hiina võimlemise vormiks. Seda poksi on kaks kooli. Üks neist — taichichi — õpetab keha ja vaimu valitsema rahuliste, pikaldaste liigutustega, et vastane ise end lööks oma liigutuste kärsitusega. Teine kool shau-lin — taotleb täiesti vastupidist: kiirete ja löögivalmiste liigutustega püütakse vastast võita suurima jõuväljapanemisega.

Kuigi Hiina poks pole poks meie mõistes, on ta seda kunagi olnud, kuid nüüd arenenud võimlemiseks, mis suuresti erinev euroopalikust võimlemiskoolist. Kuid eks ole ju meigi poksist, vähemalt treeningul, tunda midagi võimlemise taolist.

Eesti Spordilehe uue-aasta-numbriga

on fännata kaasas

käesoleva aastakäigu sisukord

Eesti

maratoni olümpiaristsetest Stokholmis

Oleks ekslik arvata, et Eesti kolmkümmend aastat tagasi rahvusvaheliste sportlike arusaamiste mõõdupuus enesest kujutas mingit tagamaa kolgast, kus laiaadele hulkadele uudne spordiidee ta viljelejate oskamatusel ja asjatundmatusest ajas karikatuurseid kõverpeegli võsuisid. On õigem väita, et sportlik idee oma avaldusis oli kõverpeeglisse asetatud nii siin kui seal. Seega esimesed sportlikud harastused Eestiski oma korralduselt ja laadilt sobisid toleaeegse rahvusvahelise tasemega, samuti nagu tase siin ja seal on ühtiv ka praegu.

Hinnanguid ja võrdlevaid vaatlusi võivad täna asja kohta anda vaid need, kes kolmkümmend aastat tagasi olid esimesteks spordipioneerideks, nüüd muidugi aga noorte jõudude paratamatu pealetungiga ammu rivist välja on tõrjutud. Aga nüüdsel olümpia-aastal elustub ka minevik; tema elustamine on

Hendrik Tõnisson, kelle märkmete põhjal käesolev artikkel koostatud, koos E. Reimaniiga. Nende ees, laual, viimase pooli Stokholmi maratoni «võidetud» troostiauhind.

kõigiti õigustatud ja ajakohane, — ja sel puhul ammuste aegade spordijuhtide jutustuses tõepoolest kangastubki spordi minevik meile kodus kui ka väljas karikatuurse vaatepildina.

Mis ütleks Toomsalu ja teised meie 100 m väledamad, kui suureks vajuks hämmastusest pealtvaatajate suu, kui finischi juures aega ei fikseerita stopperitega, vaid nüüd nii tavaliseks saanud ajamõõtjaid asendaksid tilgutpendlid?! Ütlete, et niisuguseid aegasid pole olnudki, kus 100 m aega on mõõdetud tilgutiga. Aga on olnud tõepoolest. Lase me nüüd neid aegasid meenutada vanal spordisõbral Hendrik Tõnissonil, kes olnud esimeste sportlike ürituste juures nii välismaal kui Eestis, kes aga veel tähtsamana ja märkimistväärivana oli meie atleetide treenijaks Stokholmi olümpia eel 1912. aastal.

Sissejuhatajateks olgu veel märgitud, et Hendrik Tõnisson ajavahemikul 1904—1908 elas Berliinis, kust tema ja teiste seal elutsevate eesti spordisõprade kaudu leidis tee Eestisse osa sellest spordientusiast ja spordivaimu sädemest, mis meid on viinud oleva baasiseni.

Jutustaja võtab kaks pliiatsit, konstrueerib neist kunagise ajamõõtja miniatüüris. Aluspost ja peal põikpuu, umbes nii nagu völlas. „Siin selle völla põikpuu küljes rippus nõör ja selle otsas omakorda mingi raskus,“ jutustab ta. „Jooksu algamisega löödi pendel käima, ja siis me lugesime, mitu korda tilgut ühe või teise jooksuaja kestel edasi-tagasi on kiikunud.“

Praegusaja täpsete ja mugavate mõõduriistadega harjunud sportlik skeptik võiks vast lüüa käega ja ütelda umbes nii — lori! Aga et Berliinis lühimaa jookse ikka mõõdeti pendliga; seda pole näinud üksnes Hendrik Tõnisson, vaid ka praegune trükikoja omanik Tallinnas, Eduard Talvik, kes nendel aegadel oli suur spordisõber ja võimaluste piirides ka tegelik sportlane. Samadel aegadel oli Berliinis maadlejana tuntud ka rätsep Kevennd, ja temalgi tuli sageli tilguti kiikumist jälgida — olla ajamõõtja.

Muidu aga nendel aegadel Berliini kui toleaeegse tähelepandavama spordiliikumise hälli ja Eesti — ütlemis pealegi — sportliku tagamaa maitsed üksikute spordialade eelistamisel ja lemmikuks kujundamisel olid täiesti ühtuvad. Kui meil ikka taheti olla jõumehed sõna täpsemas tõlgitsuses, sellistena kuni kõõluste rebestamiseni rassiti matil ning kangutati tõstetoppe, siis umbes samuti tehti ka Berliinis. Sealgi toleaeegsed tõekspidamised ja omateada täitsamehed pidasid nagu naljavendadeks neid, kes lippasid jooksta, hüppasid kõrgust-kangust või loopisid ketast.

„Peaasi, ülipopulaarne ala Saksa spordiharrastuste vallas oli kivi viskamine,“ meenutab H. Tõnisson neid aegu. „Oli harilik neljanurgeline kivi, umbes samasugune nagu praegused sillutuskivid ja heidet seda nagu nüüd kuuligi, kuid kivi oli praegusest kuulist märksa raskem. Mäletan veel, saksa meister kiviheitmises oli suur ja kõhukas baierlane, elukutselt õllevedaja. Ja üldse oli nii, et ega spordimeeste ridades tollal noori ja kleenukesi ei nähtudki — kõik ikka olid kerekad ja parajais aastais mehed,“ tõmbab usuteldav võrdlusjooni praeguse ja mineviku vahel.

Nüüd juba spordimuuseumisse kuuluv, kuid aastate eest meilgi küllalt tuntud oli n. n. schleu-

Rõõmsaid pühi

ja

head uut aastat

oma ärisõpradele!

RÄTSEPAÄRI

f-ma Schwarz,

Tallinn, Kullasepa 9, telef. 443-03

derball — heitepall. See oli päris tavaline pall, nii umbes käsipalli suurune, kuid seest kõvasti täis topitud. Ja pallil oli taga 25—30 sm pikkune saba, millest kinni võttes palli heideti. Hiljem, kui Hendrik Tõnisson valiti ülevenemaalise olümpia komitee liikmeks, leidis tema kaudu heitepalli tee ka Eestisse. 1911. ja 1912. a. tartlased esimestel võistlustel loopisid palli päris suure innuga, ikka tagajärgjega nii 50—60 m, mis välismaa saavutuste kõrval polnud sugugi nigel tulemus.

Veel H. Tõnissoni pika jutu kokkuvõtet Berliini-päevist siinkohal kokkuvõtlikuna ja linnulennulise ülevaatenähtena:

Kõrgushüpe Saksamaa pealinnas tollal polnud tundmata. Kuid stiil oli erinev, hüpati niitüelda karjapoisi kombel, otse rinnaga vastu latti, üks jalg ees ja teine järele. Kaugushüpe stiil oli umbes samasugune. Heaks saavutuseks oli 4—5 m, ja nende mõõtude vahemaadega piirdusid ka H. Tõnissoni isiklikud saavutused. Samuti ka tema tagajärg teivas-hüppes — tollal küll „kepihüppes“ — tagajärgjega 3.20 oli Berliinis küllaltki tähelepanuväärne. Jalgpalli Berliinis neil aegadel mängiti innuga, kuid mäng ise polnud veel muutunud hulkaasid paeluvaks alaks. Pealtvaatajaiks ikka oma sugulased ja klubi liikmed-sõbrad, klubisse kuulumise tunnuseks suletutt mütsi küljes.

Ainus, mis tõmbas tollal sama palju nagu nüüd verine poksilahing, oli jalgrattasõit. See oli juba midagi massi jaoks. Kihutati ikka nii — tsiklimees vedajana ees ja rattur taga. Rattavõistlused olid ka esimesed rahvusvahelised kohtumised. Kergejõustik oli ja jäi hulgaaks ajaks nagu rohkem ajaviite-ajaks, kus keegi ei mõtelnudki välismaistele võistlejatele kutsumisele. Elevust maailmalinna töid jookstud läbi Berliini, kuid imelik küll, vist arusaadavana vaid tolleaegse vaiksema elutempo põhjal — mitu korda

rohkem paelusid massi käimisvõistlused. Neid korraldati tänapäeval uskumatult pikkadena tunduvail distantsidel. Laseme siin edasi jutustada H. Tõnissonil, kes ise ühe sellise võistluse kaasa teinud, kuigi mitte just otsekohe võistlejana:

„Eelistatud marsruudiks oli ring ümber Berliini, ei mäleta enam, kas oli seda maad 210 või 230 kilomeetrit. Laupäeva hommikul kell 6 asusid võistlejad teele ja pühapäeva õhtul kell 8 oli Grünwaldis finiš. Selle juures käijail oli vaid pool tundi puhkeajaks määratud. Ja käijad olid loomulikult ühed ja samad mehed, ei mingit teatekämist ega meeste vahetamist. Olin mehel, kes tuli kolmandale kohale, niinimetatud sammutegijaks. Sõitsin paiguti jalgrattal ta kõrval ja marssisin jalgsi, et mees tempot ei kaotaks.

Kiiruga võistlejad kugistasid alla mõne tüki kiivikuid ja lonksu kaeraleent, mida sammutegijad neile käigul ulatasid. Siis läks jällegi edasi sammutegijate ergutavate hüüete saatel: „Eins, zwei, drei...“ Orkestrid kaarikuil ja vankritel pidasid käijatega omakorda sammu, et neid ergutada. Pillid mürtsusid ja kiinusid, kuni puhujad väsisid. Asusid platsi uued mängijad, ja ikka kestis meile nüüd hullumeelsena tunduv tammumine-kiirustamine ümber Berliini.“

Jutustaja aga väidab, et võistlejad finiši sabumisel polnud kaugeltki nii väsinud, et nad samas oleksid kokku vajunud või enam omal jalgel poleks suutnud koduteed käsile võtta. Otsest tulu sellistest käimisvõistlustest lõikasisid vast kõige rohkem saapavabrikud. Pärast ilutsesid kaupluse aknal esikohale tulnute saapad, porised ja kulunud, nagu nad käigu lõpul jalast olid rebitud, muidugi tähtsamana kõigest aga juures reklaam, et kuulge ja pidage meeles — ainult meie saabaste tõttu tuli mees võitjaks!

Teeme jutustuses kaugusi ju aastaid ületava hüppe 1910. a. Eestisse, et tõmmata uusi võrdlusi sportimise vahel kodumaal ja maailmalinnas. 1910. a. asutab Hendrik Tõnisson Tartus spordiselts „Tervise“; ta on paljude aastate kestel seltsi kandvam jõud ja kõigi algatuste eestvedaja.

Tallinnas on nendel aegadel tsaari asemikuks ja suurimaks võimumeheks kuberner Korostovets. Ekslik on arvata, et see oma korraldustes sageli liigagi ekstsentriline võimumees oma ülesanded arvas vaid sellega piirduvat, kui ta hoolitses tsaristliku reshii süvendamisega eest. Ei, ta isesugusel kombel pani spordis maksma ka midagi kombulspolitsei nõuete laadilist.

Ühel päeval sörgib Kadrioru ringteel treeningjooksu teha kalevlane Uibopuu, üks nendest kolmest ühenimelistest, kes ühtlasi rassisid nii kergejõustikuga kui ka maadlusega. Mõistagi, et ta jooksu ajal ei kannu lakksaapaid ega triigitud pükse, vaid on jalgadele ajanud tavalised spordipüksid. Kuid kuberneril korraldusel võetakse mees kinni. Sest olevat moraaliavastane selliselt poolalasti ringi lipata. Ja Korostovetsi keeld jäi keeluks ka teiste kohta.

„Meie Tartus kuulusime teise kubeneri alla ja meil niisuguseid keelde ei tundud,“ jutustab H. Tõnisson.

Ja nüüd löige Berliini-päevade mälestusest, tõendusena, et igasugused spordivaenulised vaimlised korostovetsid ei valitsenud-võimutsenud ainult tagurlike Venemaa kubermangudes, vaid ka Saksamaal, milliseist maast tollal ikka kiputi kõnelema kui vaba vaimu ja moodsate arusaamiste hällist.

Jutustaja otsib vanade päevapiltide kogust esile tuhmunud foto, millel küll harilikel ujumispükstes mehi, kuid naised seevastu on rietatud nagu mardisandid. Ujumistrikkoo ulatab neil kuni kederluuni ja kaelagi juure on see mõnel kuni kurguni kinni veetud. „Alles 1906.—1907. aastail Saksas oli suur murrang, kus n. n. Freibad hakkas omale eluõigust nõutama. Varem aga peeti jultunud näkkusülga-

miseks maksvale moraalile nähet, kui keegi naine riskis supelranda ilmuda trikoos, mis ei ulatanud kaelani ja altpoolt vähemalt põlvini. Trikoo selle juures oli valmistatud paksust ja raskest riidest. Kes vähema ja kergema riitusega julgesid supelranda ilmuda, need politsei nabis kohe kinni ja järgnes protokoll kõlblusvastase riituse pärast.“

Sõnalise täiendusena koltunud fotole H. Tõnisson veel märgib, et sel pildil naistel supeltrikood on küll käisteta, kuid see oli tollal niitelda viimane moekarje, mille pärast ajakirjanduses küllalt piike murti. Kuid tervishoidlikud nõuded, nälg päikese ja vaba õhu järele löid endid pikkamisi läbi, kuigi katoliiklikud ringkonnad ja tsentrumpartei häälkandjad naiste moodsamalõikeliste trikoode puhul võtsid peale viimsepäeva ennustamise noodid. Sellistest arusaamistest ka tuli, et nendel aegadel sakslase ihupuhutus üldiselt väga soovida jättis. Selle tõttu sageli arstid, eriti haigekassa arstid, kirjutasid inimestele ainsa ravina tubli higistamise saunas, haiguste puhul, mis olid otseselt mustusest tingitud. Sakslane muidugi ei suutnud mõista, kuidas võib higistamine tervendavalt mõjuda. Vangutati siis ikka pead: „Küll on need arstid aga rumalad...!“

Ja, Tartus polnud Korostovetsi, siin võisid sportlased jooksurajale ilmuda ka ilma kasukata, ja kül-lap selle tõttu Stokholmi olümpia eel Tartus kergetõustik sai endale alla tugevamad jalad kui Tallinnas. Vähemalt asi kujunes nii, et kõik viis eestlast, kes vene meeskonnas Stokholmi sõidu kaasa tegid, olid eranditult tartlased.

Riia spordiselts „Unioni“ esimees oli tollal von Reisner, kes omal ajal Tartu ülikoolis õppinud ja selle tõttu ta sümpaatia kuulus ka eestlastele. Selle arvele tuleb osalt ka kirjutada H. Tõnissoni pääsemist vene olümpiakomiteesse. Muide, esimene olümpiakomitee koosolek peeti Peterburis samas ruumis, kus omal ajal tapeti keiser Paul.

„Kuidas siis kõik oli teisiti kui nüüd,“ annab ka usuteldaval enesel möödunud aegu imestada. „Nüüd olümpiate eel riik teeb sportlaste ettevalmistuse oma asjaks, isegi väikeriigil jätkub selleks võimaluste piirides summasid, rahvas ise lööb kõiges kaasa, kuid Stokholmi olümpia eel...“

Stokholmi olümpia eel oli nimelt nii, et peale hea tahtmise puudus kõik, puudus ka see kõige vajalises — raha! Treeneri, olümpiakomitee ja propagandajahi ühes isikus moodustas raamatukõitja ja väikearimees Hendrik Tõnisson. Saksa näituse väljakult renditi sügisel plats harjutusteks, porine ja loomadest sõtkutud, nagu ta näituse lõppedes oli. Tartu sportlaste pere ja sporditegelased nüüd esimese tööna asusid üksteise järele hanereas porisel väljal marssima, et jooksurada pori sisse tammuda. Teiste seas oli platsis ka tartlane J. Martin, silmapaistev teivashüppaja, kelle nimel omal ajal oli vene rekord.

Ja nüüd võis treening algada. Aga kuidas? Usuteldav jutustab:

„Kuna olin ainus, kes rohkem laias maailmas viibinud ja näinud selliseid treeningmeetodeid, tuli harjutuste juhatamine tahes-tahtmatult enese peale võtta. Mäletan, nii see oli — mina asusin platsi keskel väikesel kõrgendikul, kuna platsi äärt mööda sõrkisid jooksjad harjutada. Nemed siis olid nagu tsirkuse hobused, mina aga keskel kui tsirkuse direktor või muu asjamees, kes järjest kamandas, et nii tuleb astuda ja nii õiget sammu võtta.“

„Tsirkuse hobuseid“ oli neli: Reiman treenis maratoni, Elmik samuti maratoni, Eduard Hermann, kes praegu elab Austraalias, ja Tartu haigekassa praegune asjaajaja Karl Lukk mõlemad käimist. Pikker ja Kippasto, jällegi tartlased, harjutasid seltsi ruumides maadlemit.

Küllalt harjutatud, otsustati korraldada proovimaratoon. Teeks valiti Tartu-Voldi ja tagasi. Võistlejaid oli kaks — Reiman ja Elmik. Tõnisson tree-

Berliini olümpiavõitjate austamine raskekaalu tõstmises. Auasimesiikul keskel Josef Mang'er, Saksa, tema taga meie A. Luhaäär oma muheleva näoga ja eesplaanil ischehh Psenicka.

nerina tahtis näha jooksjate iga sammu ja ainsaks võimaluseks selle juures oli kaasasõitmine voorimehel. Palgati kahehobuse-voorimees, parim, mis Tartus oli saadaval, ja jooksuks-sõiduks läks lahti.

„Kuueistkümnendal kilomeetril Elmik hakkas nõrkema, kukkus maha ja ajas vahu suust välja. Tema võistlejana oli omadega läbi,“ jutustab H. Tõnisson. „Reiman jätkas üksinda jooksu, mina troskaga tema läheduses. Pole midagi imestada, et teine võistleja ei suutnud vastu pidada. Kuus kilomeetrit enne Tartust varises ka üks voorimehe hobune jalgelt kokku. Pärast loom küll jätkas sõitu, kuid voorimees oli enam kui üllatatud — ta kunagi poleks tahtnud uskuda, et inimene peab kauemini vastu kui loom. Reimani aeg oli midagi kolme tunni ümber.“

Hiljem uus ja juba suurem tuleproov: ülevene-maalised eelvõistlused Riias. Reiman on heas vormis, kuid jääb siiski kolmandaks. Jooksul kurdab ta Tõnissonile: „Kurgust kipub nagu mädamuna välja!“

TULBI TÄNAVA I KL. SAUN

Tulbi 6, tel. 472-29

A V A T U D pühade nädalal:

teisipäeval ja
kesknädalal

kella 11 homm. — 11 õht.

neljapäeval

kella 11 homm. — 9 õht.

Samasuguste ebameeldivate rõhituduste all kannatab ka Tõnisson. Meeste häda seisab selles, et nad õhtul olid käinud einetamas kusagil restoranis, kus neile oli antud halvaks läinud vasikaliha. Kaotusest vihaseks läheb H. Tõnisson võistluspäeva õhtul trahteripidajat noomima. Kuid ka tema retk lõpeb kaotusega. Kõrtsmik viskab ta välja: „Ise käite oma jooksjatega öösel jumal teab kus prassimas, ja nüüd tulete mind süüdistama.“ Toidumürgituse kui ka pigistava trikoo tõttu langes Riia eelvõistlustel 150 km rattasõidus välja ka Uurberg. Hermanil Riias õnnestus siiski tulla esimeseks ja Lukil teiseks.

Nüüd viimaks, kui lume minekust alates oli harjutatud, viiel tartlasel läks sõiduks. Kogu aeg mehed olid rassinud omast heast tahtmisest ja ajast, mingisuguseid toetussummasid treeningu jaoks ei annud selts ega ka vene riik. Seltsi kassa lubas ainult nii palju väljaminekuid, et H. Tõnissonile tasuti voorimehe sõit Tartust-Volti, — sama sõit, mille juures ühtviisi nõrkesid jooksja Elmik ja voorimehe hobune. Stokholmi sõidukulud Vene riik muidugi võttis oma kanda.

Nüüd H. Tõnissoni jutustatuna veel lõbus lugu, mille meenutamine meie kauaaegsele diplomaadile dr. Oskar Kallasele ei tohiks anda põhjust pahandamiseks. H. Tõnissoni määrata oli ka see, milline eesti ajakirjanik Stokholmi mängudele sõidab. Tasuta kaasasõitmise võimalus oli antud ainult ühele eesti lehemehel. Treeneri valik langes siis Oskar Kallasele, kes tollal „Postimehe“ juures töötas noore toimetustöötajana. Ta huvialad ei haaranud küll kuidagi spordiliikumist, kuid las' mees sõidab pealegi — nii arutati.

Stokholmis Rootsi kroonprints korraldas sportlastele ja nendega saabunud väliskülalistele vastuvõtu. Teiste seas ei puudunud vastuvõtult ka Oskar Kallas, noor ja vähe maailmas liikunud noormees,

nagu ta tollal oli. Kroonprints surub kõigi kätt. „Kuidas ma julgen kuninglikule kõrgusele ulatada oma käe, lihtsureliku kinnastamata käe...“ arutab noor ajakirjanik. Ja samas kiiresti valmib temas otsus, millele kohe järgneb tegu: ta haarab taskuräti, mähbib selle käe ümber ja ulatab siis selliselt kinnastatud käe kroonprintsile... Katki lõpuks polnud midagi.

See on juba teada, vähemalt nüüdsel olümpiaaastal nooremaile jällegi meele tuletatud, kui hästi või halvasti meie meestel Stokholmis läks. Viiest tartlasest — Herman, Reiman, Luukk, Kippasto, Pikker, ei tulnud kohale keegi. Dramaatilises, üle 11 tundi kestnud maadluses sai küll medali eestlane M. Klein, kes oli ühtlasi ka ainus mees, kes vene meeskonnas medalile tuli. Kuid tema ei kuulunud viie Tartust teele saadetud mehe hulka. Öieti tõi karika Stokholmist kaasa ka Reiman, kes muide, kaasa tegi maratoni ka Pariisi mängudel. Kuid see karika saamise lugu oli küllalt isesugune. Üks Stokholmi ajaleht, kas naljaks või jumal teab millepärast, oli maratonis välja pannud karika jooksjale, kes kindlasti teab, et ta kaotab, kellel ka enese teades kohale pääsemiseks pole mingeid väljavaateid, kuid kes maa siiski läbi jookseb. Karika sai endale eestlane Reiman, kui maratonimees, kes kõigist viimasena finiši läbistas...

Esimese teate eestlaste Waterlooost Stokholmis tõi H. Tõnissonile saadetud piltpostkaart, mille kolm tunud read järgmist pajatavad:

„Stokholmis, 25. juulil 1912. a.

Kallid spordivelled!

Täna olime võistluses, et meil olid kanged vastased, ei võitnud meist keegi, võitsivad ameeriklased

Tervitades

Ed. Herman, Karl Luukk.“

O.-Ü. „ESTO“

TALLINN,

PIKK TÄN. 47.

TELEF. 444-22.

KÕIK SPORDITARBED

täielises valikus soodsate hindadega.

Purjespordi kirev aasta

Mõlemad Tallinnas asuvad jahtklubid on juba lõpetanud tänavusvise navigatsiooni ja lipudki klubihoonetel, sadamas, on alla lastud. Jahid on tõstetud üles ja asetatud kuuridesse ning jahtklubide kail, kus suvekuudel võis tähele panna vilgast askeldust, valitseb nüüd tühjus ja lõõtsub sügistuul... Purjesportlased on tõmbunud tagasi talveruumidesse linnas, võttes kokku suviseid saavutusi, korraldades loenguid ja navigatsioonikursusi ning tehes ettevalmistusi jääpurjekate hooajaks.

Äsja lõppenud purjetushooaeg on tänu väga soodsatele ilmastiku oludele olnud üldises kokkuvõttes väga elav ning tulemusterikas, eriti rahvusvaheliste võistluste alal.

1936. a. purjetushooaeg algas väärika sündmusega varakevadel Angerburis Saksamaal, kus korraldati Euroopa meistervõistlused jääpurjekate sõidus. Tänavuaastased jääpurjekate võistlused toimusid teatavasti olümpiatähe all ja kujunesid äärmiselt pinevateks, kuna sakslased panid välja oma parimad jõud. Kuid Eesti jääpurjekad, millede konstrueerimise ja ehituse alal on suuri teeneid E.M.Y.K. asekommodoril Erik Holstil, osutusid ka seegi kord võidukaiks ja töid Eestile endiste aastate eeskujul Euroopa meistri tiitli jääpurjekate sõidus.

Meresõidu jahtidele algas hooaeg traditsioonilise Tallinna Nädalaga, milline tavaliselt korraldatakse E.M.Y.K. ja T.Y.K. poolt ühiselt Tallinna reidil juba enne jaanipäeva. Sel puhul korraldati neli rahvusvahelist võistlust, kolm Tallinna reidil ja neljas Tallinnast Porkalasse, millest võttis osa suur hulk Eesti ja Soome jahte.

Kui veel mõni aasta tagasi soomlased osutusid tavaliselt võitjaks pea kõikides klassides, siis nüüd

Alljärgneva kirjutuse autor H. Anto oma poja Üloga jahisportlaste puhkusel Soome saarestikus

on olukord väga palju muutunud. Juba paar aastat on näiteks hai-klassis favoriidiks Eesti jaht ja soomlastel on tulnud leppida teiste ja kolmandate kohtadega. Samuti tuli ka O-klassis tänavu Eesti jaht kolm päeva järgimööda I kohale. Seda kõike tuleb panna hoolsa harjutamise ja purjetustehnika viimistlemise arvele.

Pärast Tallinna Nädalat sõitis suur arv Eesti jahte Soome saarestikku jaanipäeva pühitsema, tehes pikemaid sõite saarestiku kaunimatesse kohtadesse.

4. juulil algasid n.-n. Väina võidusõidud — käesoleval aastal Pärnu lahel. Need rahvusvahelised purjejahtide võistlused on Eesti Jahtklubide Liidu poolt korraldatud selleks, et Eesti jahisportlasi viia kokku lätlaste ja leedulastega, kellele tuleb Tallinna Nädalale osutub väga kaugeks teekonnaks. Seepärast ongi võistluste kohaks kordamisi Pärnu laht, Kuressaare reid ja Haapsalu laht. Need võistlused kestavad harilikult kaks päeva.

Tänavu oli „väina“ võistlustele ilmunud üle 20 Läti ja Leedu jahti, kuna kodumaa jahte Tallinnast, Kuressaarest ja Pärnust oli kokku 12. Lätlaste ja leedulaste erakordselt suur arv oli seletatav sooviga tasa teha suurt kaotust Eesti jahtidele Gootland-Wentspilsis sõidul ja Wentspilsis reidi võistlustel 1935. a. suvel, millal Eesti jahid töid ära Läti presidendi, Wentspilsis linna ning maakonna karika — ühesõnaga kõik kolm väljapandud üldauhindu. See oli lätlastele väga raskeks löögiks, mispärast tänavu mobiliseeritigi Pärnu lahele kokku parim lätlaste jahimaterjal. Kuid tulemused olid siingi lätlastele üpris kurvad, kuna Eesti jahid võtsid jällegi ära kõik üldauhinnad, jättes lätlastele vaid ühe I ja paar II klassiauhindu.

Vaevu suudeti lõpetada Väina võistlused, kui juba Eesti jahid purjetasid Soome, et võtta osa Nylandska jahtklubi 75 a. juubeli puhul korraldatavatest rahvusvahelistest võistlustest Helsingis 11.—14. juunini. Võistlusteks oli üles antud 128 jahti 12-nne klassis. Hai-klassis, milles enamus Eesti jahte kaasa võistles, oli osavõtjaid 33. Siingi tuli üldvõitjaks Eesti hai „Maret“, kuna teised Eesti jahid võitsid mitmesuguseid klassi auhindu. See asjaolu, et Eesti jaht säärase tugeva konkurentsi juures tuli üld-

Grupp Eesti jahisportlasi Soome saarestikus. Seisavad vasakult: härrad Post, F. Parre, Uska, J. Parre, pr. Parre ja H. Anto. Ees kaks äärmisi — paremal Avavik ja Pinkovski (†)

võitjaks, osutab veel kord Eesti purjesportlaste kõrget taset.

Lõppeks ei saa jätta mainimata ka purjetusolümpiaat Kiilis, kus Eesti tegi kaasa olümpiajollide võistluse. Juba 1935. a. purjetushooajaks valmis 6 olümpiajollit, millised Tallinnas asuvad jahtklubid tellisid treenerimise otstarbeks Kiili paaditehaselt Kopli. 1935. a. suvel ei olnud ettevalmistus nendel meie mere jaoks sobimatutel sõidukitel veel kuigi intensiivne, kuid 1936. a. kevadel algasid süstemaatilised harjutussõidud, millest võttis osa kahe Tallinna klubi poolt 8 purjesportlast. Korraldati ligi 50 omavahelist võistlust, et parimad nendest saata olümpiale. Parimateks osutusid Erik Holst E.M.Y.K-st ja Harald Tammik T.Y.K-st. Meeskonna esindajana sõitis Saksamaale G. Laanekõrb — T.Y.K-st.

Jollidevõistlusest võttis osa 25 rahvust, nende hulgas maad, kus järvede ning teiste sisevete rohkuse tõttu jollisõitu harrastatud väga ammu, nagu näiteks Hollandi, Saksa- ja Inglismaa. Võistlused jollidel kestsid 4.—11. augustini.

Mis puutub võistluste tulemustesse, siis ei helitanud Eesti purjesportlased lootusi tulla Kiilis esimesele kohale, kuna oldi teadlikud, et konkurents vanade jollisõidu maadega — Hollandi ja Saksamaaga — osutub meile äärmiselt raskeks. Vaatlejate seletuste järgi Eesti sõitja Erik Holts näidanud võistluste kestel mitmel korral oma eeskujulikku tehnikat ja head taktikat võrreldes teiste parimate jollisõitjatega, kuid nagu juba öeldud — liig lühike aeg harjutamiseks, teiseks — muutlikud ilmastiku olud võistluste ajal, mis tõid võistlustesse rohkesti juhuslikku elementi ja kolmandaks — ebaõnn, — need olid põhjused, miks Eesti jollide võistluses pidi leppima 25. maa hulgas 17. kohaga.

Kaks suurt rivaali pinevas võistluses. Esiplaanil „THEA“ (juht. H. Antio) ja taga „NEEDY“ (juht. ins. P. Buife).

Jõuluseid palliküsimusi

Pallijad on juba kauges suvinevikus. Aga pallijutud mitte. Talvel, kodus ringis sõprade ja tuttavate keskel tihti suvised pallijutud kerkivad esile niisuguse hooga nagu kesk kibedaimat hooaega. Kus aga juba jalgpallist juttu, ega sealt vaidlusepisilanegei kaugel pole. Kuigi see pole tülitakitav pisilane, siiski mõne suvise mälestuse meenutamisel tekib lahkavamisi. Jalgpalliasjades tahab igüks, kes ka kas või ühe matschi näinud, ikka hirmus suur asjatundja olla. Esitame alljärgnevalt mõned jõulused palliküsimused. Katsuge neile vastata pikema mõtlemiseta. Igaks puhuks kontrollige oma teadmisi, vaadates vastuseid lhk. 463.

K ü s i m u s 1.

Pall kukub mängus põiklatile. Veereb latil pisut edasi ja kukub siis mänguväljale tagasi. Pealetungiva poole forward lööb viivitamatult värava. On see värav või ei?

K ü s i m u s 2.

Värvavaht toimetab oudi väljalööki. Löögil pall põrkab vastu kohtunikku ja veereb väravasse. On see värav või ei?

K ü s i m u s 3.

Kaitsja tõstab saapaotsaga väravavahile palli oudi väljalöömiseks. Pall satub värvavahti puutumata väravasse. On see värav või ei?

K ü s i m u s 4.

Sama juhus nagu küsimuses nr. 3. Lisandub see, et värvavaht viskub väravasse veerevale pallile järele. Ta suudab aga ainult palli riivata. See veereb ikka väravasse. On see värav või ei?

K ü s i m u s 5.

Küljeoudi sissevise välja otsajoone lähedal. Sisseviskajaks on kaitsja poole mängija. Pall satub vastu kohtunikku ja põrkab üle otsaoudi joone. Mis tuleb kohtunikul määrata?

K ü s i m u s 6.

Värvavaht toimetab oudi väljalööki. Pall lendab vastu kohtunikku ja põrkab värava suunas tagasi. Värvavaht viskub palli järele ja püüabki ta kinni. Kohtunik laseb mängu pidurdamatult jätkuda. Kas kohtunik talitas reeglipäraselt?

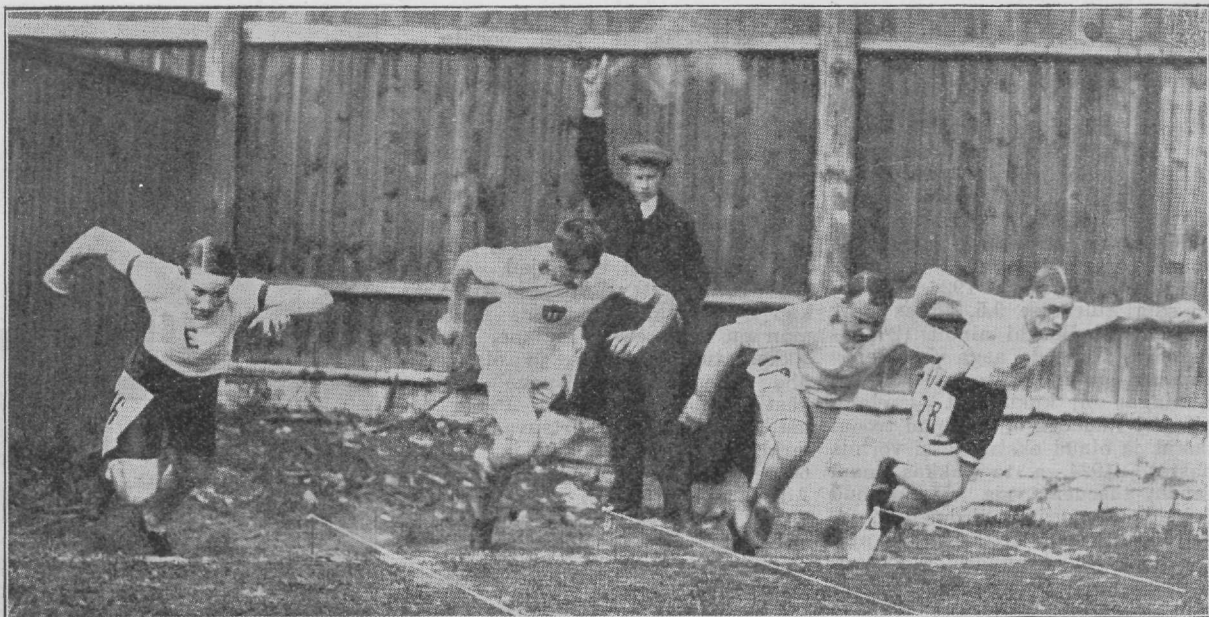
K ü s i m u s 7.

Kas oudiviskel on ofsaidi? Kas nurgalöögil on ofsaidi?

K ü s i m u s 8.

A toimetab nurgalööki. Pall lendab vastu värava külgposti ja põrkab kedagi vahepeal puutumata uuesti A-le. A lööb nüüd värava. On see värav või ei?

K ü s i m u s 9. A toimetab värava lähedal oudi sisseviset. Ta tuleb toime n. n. hiigla- või Lidmanise-viskega ja pall vajub otseteed väravasse. On see värav või ei?

AJALOOLINE PILT. Start jooksule, millel loh. Villemson püstitas oma üle 20 a. püsinud 100 m. Eesti rekordi — 11,0. Pildil vasakult teine J Villemson ning edasi Lebedev ja Mussak. Starteriks on E. Feldt.

Villemsoni poolt püstitatud rekord püsis kui mingisugune lummutis aastakümneid... Labent, Kuus, Keskküll, Rattus suutsid üksnes kõrvutada oma nimed rekordi-tabelisse Villemsoni kõrvale. Schütz Pärnus jooksis küll 10,8, kuid jooksu soodustas tugev tagant-tuul. — Rekord pü-

sis, püsis... kuni Villemson ise viimaks oma 21-aastase rekordi „õhku laskis“ 1935. aastal, olles starteriks jooksus, kus ta enda õpilane R. Toomsalu kõigi määruste kohaselt jooksis 10,9. Kuu aega hiljem Budapestis üliõpilaste olümpiamängudel Toomsalu kiskus maha veel

kaks kümmendikku, joostes 10,7-ga. Rekordi „kinnitamiseks“ kordas sama tagajärge sügisel Rakveres. 1936. a., vaatamata Berliini olümpiamängude eelsele tugevale ja hoolsale harjutusele, ei pääsnud ta enam allapoole, suutes vaid kolmel võistlusel korrata 10,7.

Võistlus

(E. Spordilehe eelmise numbril järg.)

Kuni maailmasõjani arenesid tagajärjed pidevat, normaalset rada. Ei näinud olevat mingisugust takistust edasiarenguks. — Kuid sõda mõjus rusuvalt, hävitavalt. Kadus senivalitsenud õige spordivaim. Kerkisid esile muud huvialad, lõbustused, ajaviited. Verine, kurnav, kauakestev sõda vajutas kiirjooksule oma hävitava pitsati.

Maailmasõja lõppenult kerkis maailmale uus kiirjooksjate kuningas, kes osutus andekamaks kõigist varematest suurustest ja püsis troonil kauem kui ükski enne või pärast teda. — Selleks oli Charles W. Paddock, Southern California University üliõpilane, kes 1919. a. sai 18-aastaseks. Tema isa oli omaaegne Michigani ülikooli parim sportlane. Poeg oli tema silmatäht. Juba väikesena pidi Charles mängima tennisit, golfi, ujuma, et saaks mitmekülge ettevalmistuse. Ta sai

sprinterite trooni ümber

R. Toomsalu

ainult head toitu ja tema elukombeid peeti teravalt silmas. Toit oli nähtavasti väga hea, sest poiss võttis tunduvalt kaalu juure. Parimas vormis olles kaalus 80 kg, kuigi oli ainult 176 sm pikkune.

Päikesepaistelise lääneranniku ülikoolis Paddock sattus tuntud treeneri Dean Cromwelli käpa alla. Hiljem andis temale õpetust endise aja kuulsus B. Wefers. Olles saavutanud teatud kindluse, harjutas ta iga päev. Sellel ajal sai kuulsaks tema lõpuhüpe, mille ta sooritas 4. meetri kauguselt finischilindist. Hüppe õnnestumine hoidis kokku kaks sammu.

Sellise poisi saatis „Onu Sam“ 1920. a. Antverpeni olümpiale tähelepanu kaitsma. Kuid oli teisigi tugevaid ameeriklasi, nagu Murchison, Scholz, Kirksey, kellest õieti loodeti enam kui „rohelist“ kaliforniasest. Kõik jänkid, samuti ka inglase Edwards, jooksid eeljooksudes 10,8 —

Oodati pöörast finaali. — Aga õnnetu starter, belglane, „narris ära“ kogu põnevuse. Mäletades Stokholmi „kuulsaid vargaid“ ja kartes sama kordumist ka siin toimist ta lihtsalt pärast käsklust „valmis“ — tulistas ta silmapilkselt. Jooksjad olid üllatatud, ja üksnes Paddock lahkus koopaist kui kahurist lastuna. Juhtis jooksu algusest lõpuni ja sai pehmel rajal jälle aja 10,8. Kirksey rebis kohutavalt ja kaotas vaid 40 sentimeetriga. Edwards ja Scholz olid temaga meeter enne lõppu peagu kõrvuti.

Antverpeni mängude järele algas Paddocki valitsuseaeg, mis kestis neli aastat, s. o. ühe olümpiaadi. Tema purustas maailmarekordid kõigil aladel 60 yardist — 300 meetrini. Suurepäraseim tema saavutustest oli 100 meetri maailmarekord 10,4, mille ta jooksis New Yorgis 1921. a. Järgmisel aastal ta jook-

sis korra 10,2, kuid tagajärge ei kinnitatud, kui „inimesele võimatu“. 1922. a. otsustas ta purustada ka 100 yardi rekordi ja jooksis neli korda 9,6.

1924. a. taibati, et Paddock ei ole enam võitmatu, ega kinnitatud tema aega 9,4, mille jooksis tasuvõistlusel Leconly'ga. Sellel aastal ta sai vaadata Bowman'i, Abrahams'i, Murchison'i ja Houben'i kandu. — Viimase rekordi-ürituse 100 yardis ta tegi Los Angeles'is 1926. a.

Ta saigi tulemuse 9,5, võites noort tulevikumeest Borahi ainult 12 sentimeetriga. Ka seda aega peeti ebasutavaks ega kinnitatud.

Kuningas oli kukutatud — elagu kuningas! Paddock oli hoidnud trooni 4 aastat ja olnud ekstraklassi vormis 7 aastat, 1924. a. ta hakkas enam ja enam tüsenema ja ei suutnud alal hoida tippvormi. Siirdus 1927. a. treeneriks ja paar aastat hiljem ajalehemehiks, olles nüüdsel ajal tunnustatum sporditoimetaja.

Võiks mainida veel, et 1923. a. Paddock võistles 285 korda ja võitis neist võistlustest 274 korral.

Pariisi olümpiamängudel 1924. a. võis näha, kuidas hiiglasuurelt kiirjooksuoskus oli levinud ümber maailma. — 17-st eeljooksust võideti 12 ajaga 11,0 või sellest alla, ja võitjate hulgas oli ameeriklaste ja inglaste kõrval kanadlasi, prantlasi, ungarlasi, hollandlasi ja hispaanlasi. Oleks kindlasti olnud ka sakslasi, aga nemad ei saanud võtta osa neist mängudest. Vahejooksudes saadi aimus võistlejate vastupidavusest. Neli jänkit (Bowman, Paddock, Scholz ja Murchison) ja kanadlane Coafee võitsid eeljooksud ajaga 10,8 sek., aga inglane Abrahams võitis nõrgas eeljooksus ajaga 10,6 sek. Jänkid võpatasid! Vahejooksudes pääsesid ka itaallane, austraallane ja uus-meremaalane.

Vahejooksud olid sama põnevad kui lõpujooks. Scholz võitis esimese jooksu 10,8, aga Abrahams pingutas ja võitis teises vahejooksus ajaga 10,6. — Ameeriklased osutusid vastupidavamaks, pääsedes kõik lõpuvõistlusesse, kuhu üllatusena pääsis ka uus-meremaalane, mustasärgiline Porrit.

Häaletus pinges oodati lõpuvõistluse algust. — Bowmani, Paddocki ja Scholzi teati Ameerika valikvõistluses joonsnud olevat 10,6, kuid nüüd oli Abrahams saavutanud selle aja kergelt kahel korral. — Abrahamsil on lühike sinine kuub seljas ja valged püksid. — Jänkidel olid seljas trikood, mida pärast võite polevat pestud, et õnn ei läheks kaduma. — Paddock otsis raja äärest puutüki ja murdis selle kolmeks tüki.

Starteri, kindla ja hoolsa, — täpsesilmalise inglase Moir'i — vile kõlas. Ta on kui surmamõistja valges pikas mantlis, kes tuleb andma armuleiba vaevlevaile võistlejaile. — Võistlejad korraldavad stardikoopaid.

Abrahams katseks jookseb veel kord 60 meetrit, lastes teisi oodata — tules pikkamööda, aeglaselt tagasi. Võistlejad seisavad 3 meetri kaugusel stardikoobaste taga rivis. — „Kohtadele!“ — kõik asuvad koobastesse. — „Valmis!“ — ? — Küürus rivi kerkib, ainuski lihas ei värise — kõik ootavad pauku... Pömm! — Kuue mehe start on täiesti ühtlane. — Kõik olid vana anglosaksi jookskultuuri andekad esindajad. — Rivi saavutab kohutava kiiruse. Rivi hakkab lagunema. Abrahams ja Bowman on veidi ees. Inglise, rebides lakkamatult käsivarte ja õlgadega, üha suurendab kiirust. Ta on hästi ettepoole kõveras. Pikad jalad käivad all kui särtsuvad propellerid. Scholz kiirustab ja pääseb 60-ne meetri kohal ägedatempolise Abrahamsi kõrvale, kes viimasel 20-nel meetril otse lendab. Ta stiil säilib ja ta võidab kindlalt ½ meetriga. — Samal ajal on välisrajal jooksev Porrit teinud imet. Marulise hooga surus ta ennast mööda teistest jänkidest, kuid ei suutnud mööduda Scholz'ist ja jäi kolmandaks. — Abrahams'i aeg oli jälle 10,6.

Võistlus oli ameeriklastele kibedaks pettumuseks. Ei uskunud seda ka Paddock, et jääb 5-dale kohale. Kord-korralt käib ta küsimas kohtunikel tagajärge — lahkub viimaks platsilt pead raputades.

Abrahams, kes oli rahvuseelt juut, vigastas järgmisel aastal oma jala nii raskesti, et pidi jätma võidetud trooni teiste valitseda.

Olümpiamängude järele kuulus sakslane Houben jooksis viis korda 10,5, võites Porriti, Paddocki, Murchisoni,

Aastal 1926 ilmus Saksast uus esimese klassi kiirjooksja Helmut Körnig, kes pani maailma hämmastuma oma imestamisväärsete tulemustega. Ta oli 21 a. vana, elas Breslaus, kus kuulus treener Waitzer juhatas teda. Hiilgevormi tõusis ta 1926.—1928. aastal. 1926. a. jooksis ta kolm korda 10,5 ja täiesti normaalsetes tingimustes — sakslaste kinnitusele — 10,4. Aeg kinnitati Saksa rekordiks, kuid maailmarekordikirjas tema nimi ei ilmunud Paddocki kõrvale. Saksa starteritel oli väga halb kuulsus, ja sakslaste poolt saavutatud hirmuäratavad tulemused ei näinud vastavat tõele. Sakslased olid pöörases hoos. Igapäevaseks oli tulemus 10,6 — Körnig'il, Schüller'il, Geerling'il, Lammer's'il, Jonath'il Gillmeister'il, Nende aegadesse saadi veel uskuda, — sakslased ise kinnitasid, et nende starterid olevat läinud uskumata valjudeks, — aga Cortsi ja Houbeni valikvõistluses 1928. a. joostud 10,4 äratasid juba kahtlust.

Ameerikal oli suuri raskusi olümpiamängudele esindajate määramisel. — Seal oli liiga palju häid mehi. Iga noore üliõpilase peasiht oli

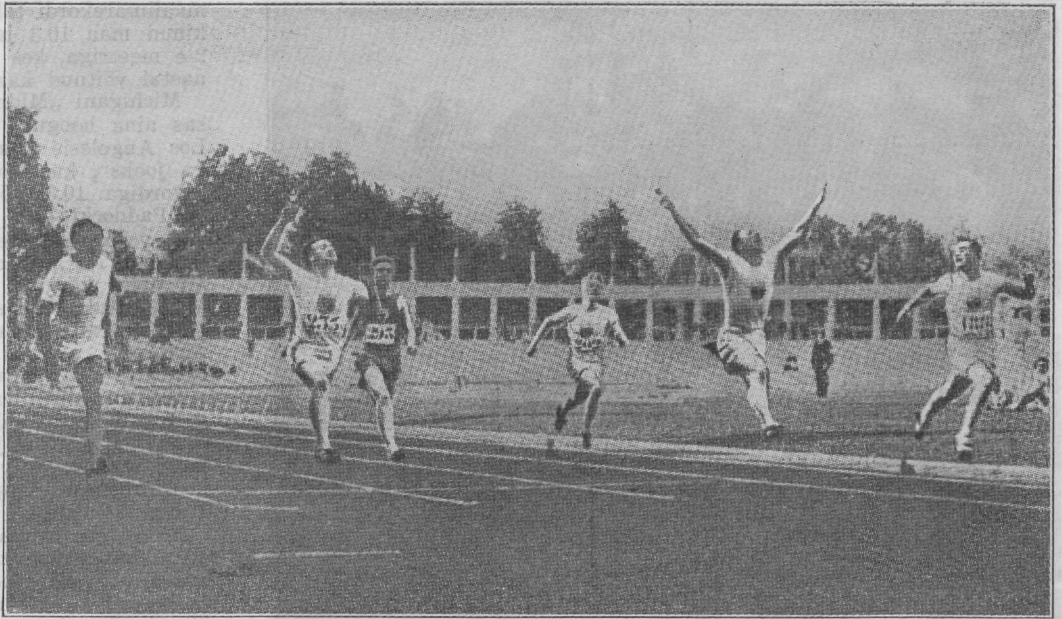

Pikajalgne H. M. ABRAHAMS ise lunastas Pariisi olümpiamängudel oma kõrgele kruuvitud aksiat.

Euroopa reis — ja vanad paremustabelid löödi põhjalikult segi. — Kolmes kohas peetud katsevõistluste järele pääsis „koorekiht“ valikvõistlusele New Yorki. Võistlejal tuli viis korda joosta enne finaali pääsemist, — Tuli kohutav, jalustrabav üllatus... 18-aastane, kustki Kaliforniast pärit koolipois Frank Wykoff jooksis viis korda järjest 10,6 eeljooksudes ja võitis sama ajaga lõpujooksu. — Siin leiti viimaks mees, keda igatseti pärast mõrudat Pariisi kaotust, kuid... Amsterdami staadionil äratas tähelepanu kilenuke, nigela kehaehitusega noor kanadlane Percy Williams, kes eeljooksu võitis mänglevalt 10,6 sekundiga. — Aeg ei olnud kanadlastele üllatuseks, Juba algkoolis oli W. omavanustest märgatavalt kiirem. Keskkoolis haigestus raskelt reumasse, mis riisus temalt jooksutahte hulgaks ajaks. Vancouveris elav treener Bob Granger võttis ta oma hoole alla ja tegi temast maailmameistri. — Poolfinaalides pääsis maailma 12 parimat kiirjooksjat, kes esindasid Ameerikat, Kanadat, Lõuna-Aafrikat, Argentiinat, Inglismaad ja Saksamaad. Kui jätta kõr-

Antverpeni olümpiamängudel Charles Paddock oma kuulsa lõpuhüppega viib Onu Sami tähelipu võidule. Vasakult:

Edwards;
Scholz;
siserajal:
Kirksey;
nr. 202 on
Murchison.

vale Inglismaa esindaja, pikk ja ilusa kehaga London, kes oli mulatt, jäi kogu Euroopast järele ainult 3 meest, sakslased Corts, Houben ja Lammers, kellest lõpujooksu pääsis ainult Lammers. Jänkide noor, sale Russell jäi eeljooksus 5-daks. Teise poolfinaali võitis tugevaõlaline, vanemasse generatsiooni kuuluv McAllister ajaga 10,6, aga kui vari püsis kogu aja tema kõrval, suu peagu naerul, Percy Williams. Pettumus oli ameeriklastele Bracey jäämine 5-daks.

2 tundi hiljem peetavasse lõpujooksu pääsesid jänkid McAllister, Wykoff, lõuna-aafriklane Legg, kanadlane Williams, inglane London ja sakslane Lammers. Ameeriklastest siiski ainult kaks ja — missugune kurbus! — needki ainult „tüüripidajaks“. — Võistlus kestis sellel korral vaid poole maani. Pingutuseta jooksev Williams oli siit peale üli-võimas. Tugevate vahejooksude ja pingutuste tõttu oli ajaks nüüd ainult 10,8. — London, kellel pikaajalsena oli alguses raske pääseda hoogu, „lendas“ toredate ja erksate sammudega üle raja, lähenedes lõpus hooletuks muutunud kanadlasele.

Lammers jooksis kangelt, rebides ja heitles taltsutamata, pääsedes kolmandaks. Wykoff märgiti protokollis neljandaks Leggi ees, ehk küll järjekord ülesvõttel oli vastupidine. — See käis üle jänkide mõistuse. Viimaks leidsid põhjuse: katsevõistlused kodus olid liiga rasked ja kurvad noorele poisile.

Percy Williams oli alles 19-aastane. Imeliselt erksate lihastega loodud jooksja, kes näis tarvitavat jõudu alles viimasel paarikümmel meetril. Kogult ta oli väike (170 sm), õrna kehaehitusega (raskus 61 kg), kuid niihästi ülemised kui

alumised jäsemed olid tal hästi arenenud. Tema harjutuste lähtepunktiks oli mõte, et ühegi inimese jalad ei suuda liikuda kiiremini kui tema käed. Seda peab silmas treeningul Williams. Ta harjutab rohkem käte kiirust ja jalgade koostööd, mis tal oligi suurepärase. Selle ettevalmistuse ta sooritas kodus või võimlemissaalis; söerajal ta käis üldse vähe. Tema jalgade puudutus rajal oli nii kerge, et seda vaevalt võis märgata. Suutis alati võita selge ja ilmse ülekaaluga, olgu jooksurada hea või halb.

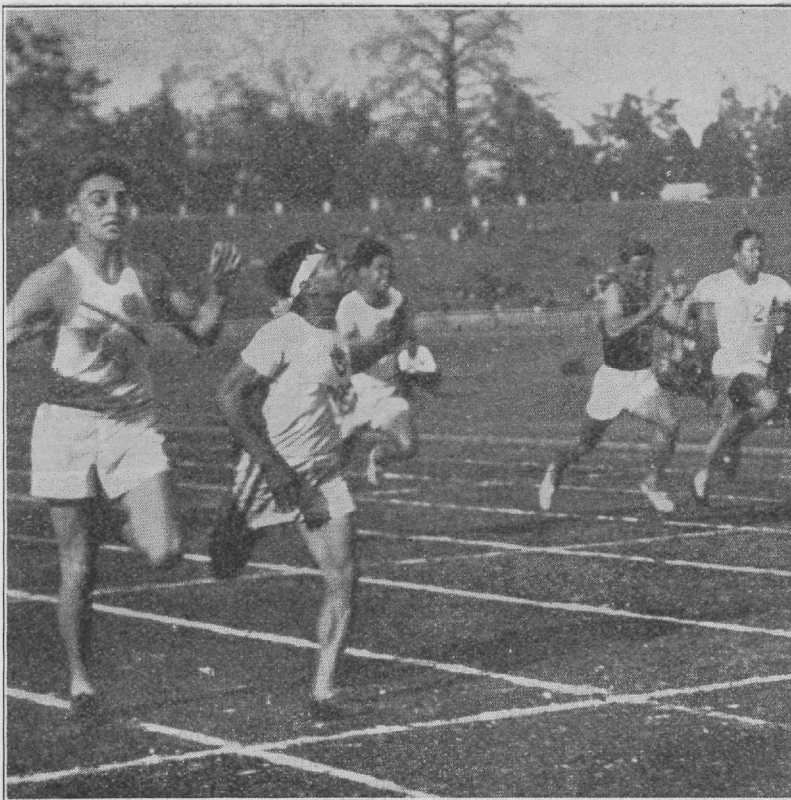
Maailma kiirjooksutaseme tõusu areng jätkus pöörase hooga järgmiseilgi aastail. Ameerikaga katsetasid sammu pidada võimaluste piires Kanada ja Saksa. Samal ajal kerkis uusi nimesid esile ka Lõuna-Aafrikas, Lõuna-Ameerikas, Austraalias ja Jaapanis.

Eriti suuri lootusi asetati Ameerikas neil aastail ohilasele George Simpsonile, kes lihasevenituse tõttu valikvõistlusel ei pääsenud Amsterdam. Simpsoni eriliseks omaduseks oli pääseda startist välja kui ei ükski teine. Üle 180 sm pikk, tugeva, kuid saleda kehakujuga ja sihvakate jalgadega. Ta jooksu-stiili iseloomustab kere rohke ettekallutamine ja jalgade tõstmine haruldaselt kõrgele. Jõud, mis teda kisub tegelikult edasi, on närvijõud, akkumuleeritult viimistletud treeningusüsteemi ja minutini reguleeritud elukommetega. — Simpsoni esimene mõte ei ole mitte jooksu võitmine. Ta jookseb sõna tõsisem mõttes enese viimseini igal võistlusel välja ja saavutab seega ka nõrgas konkurentsis hiilgavaid aegu. Iga raske jooksu järele kosub ta aga imekiiresti ja võib sooritada mitu hiilgejooksu ühe päeva jooksul.

G. Simpsoni peeti 1929.—1930. aastatel maailma kiireimaks jooksjaks. 1930. a. ta jooksis 100 y maailmarekordiselt 9,4 ja 100 m 10,3, millist aega ei kinnitatud aga kerge pärituule pärast. Järgmisel aastal tema kuulsus sai raske hoobi, kui ta Jaapanis oleval võistlusreisil hävis Nambule ja Yoshijokale 10,6 sekundiga.

Kalifornia „kuldpoiss“ Frank Wykoff, kes Amsterdamis valmistas kenakese pettumuse, haigestus järgmisel talvel tõsiselt ja päästis hinge alles vereülekanndmise abil tema kahelt spordikaaslaselt. Suvel 1929. a. ta algas uuesti harjutamist, aga ei pääsenud veel endisesse vormi. Kaas korda ta käis kohtumas Williamsiga Vancouveris, aga tuli mõlemal korral lööduna tagasi. Ameerika esivõistlustel jäi neljandaks. Järgmine talv tõi jõu tagasi ja Wykoff „lendas“ jälle nagu koolipoisi-aastail. Kaks korda ta kordas Simpsoni 100 y rekordi. Võitis kahel korral eelmise aasta meistrit Tolanit ja näis olevat olümpia-eelaasta parim sprinter Ameerikas. Heas vormis oleks ta kindlasti olnud ka olümpia-aastal, kuid ühel rugbyvõistlusel 1931. a. sügisel vigastas ta ennast raskelt jalgadest ja puusadest ning kannatada sai ka mõni seljalüli. Talvise korraliku ravi järele ta jooksis siiski jälle 9,6 ja 10,6. Hävis aga kaks korda Kieselile, jäi olümpiakatsetel neljandaks. Pääsis meeskonda ainult teatejooksuga, millist au jänkid harilikult pakkusid „istumajäänuille“ lohutushinnaks. Pärast mängu Frank-poja huvi pöördus rugby, sai „Football star'iks“ ja jättis kiirjooksu.

Amsterdamis ja Los Angelesi olümpiamängude vaheaaja kummituseks oli šokolaadipruun neegriüliõpilane Eddie Tolan Michiganist. —

*SIMPSON, USA, kaotab rinnaga japanlasele YOSHIKOLE.
Mõlema aeg 10,6.*

Ta lihased olid kui kautšukist. Ei kestnud kaua, kui ta kordas 100 y maailmarekordi. Sealjuures tarvitas ta stardipakke ja rekordi kinnitamisel oli seepärast väike kahtlus. Aga kui tõendati, et need jalgade puised tugiaparaadid ei olnud sugugi paremaks abinõuks kui maasse kaevevad koopad, kinnitati Tolani aeg. Suvel ta pääsis haigestunud Simpsoni asemel rohkem kogemata Euroopasse saadetavasse võistlusmeeskonda. Värvil pärast eraldati ta küll reisukaaslasist, kuid võistlusplatsil tegi aga kõige puhtama töö kogu meeskonna kohta. Neli korda ta jooksis maailmarekordi-aja 10,4, näidates oma musti, vilistavaid sääri Euroopa valik-meestele. — Ameerikas Simpson ja — Percy Williams, too Vancouveri kuldmedalimees suutis siiski temast mööda „hiilida“. Williams pühkis paljude nimel seisva maailmarekordi rekorditabelist 1930. a. augustis, sibades distantsi Torontos 10,3 sekundiga.

Kuid pea ilmnes, et Williams ei suuda kaua sprinteri-trooni kaitsta. Kaks nädalat hiljem neegerülioplane pingutas 10,2, võites kindlalt Williamsi ja Simpsoni, kuid kerge tuule pärast ei kinnitatud tulemust rekordiks. — Järgmisel aastal hiilgevormis olev Wykoff, kes jälle oli leidnud enese, ühes Tolaniga Vancouveris stardikoopaid kaevades

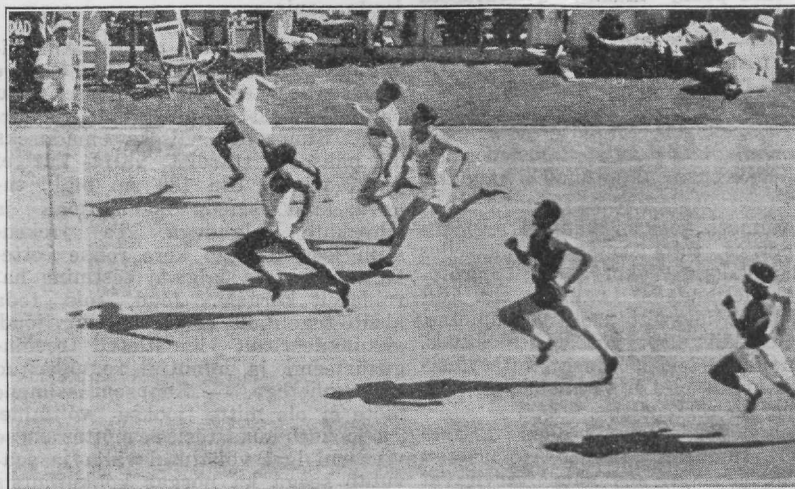
maailmarekordi tabelis. Ta oli pühkinud maa 10,3 ja võitnud Wykoffi 2-e meetriga, kes enne seda oli sel aastal võitnud kaks korda.

Michigani „Midnights Express“ lihas aina hoogu. Enne olümpiat oli Los Angelesis kuulus „kolme kuninga jooks“, kus Tolan jooksis jälle rekordiga 10,3, võites Williamsi 3-e ja Paddocki 4-ja meetriga. Ameerika valikvõistlustel aga üllatas teda tõuvend R. Metcalfe, kellel oli nii palju kõrgem rind, et finišikohtunikud nägid seda puutuvat linti hetk varem. Mõlema, samuti veel Simpsoni aeg oli 10,6. Eeljooksus Metcalfe oli pärituult joosnud 10,2.

Olümpia-aasta varakevadel oli erikummaliseks sabagatäheks Bob Kiesel, valkjas ja tugeva kasvuga poiss, kelle 100 y 9,4 kinnitati rekorditabelisse Simpsoni, Wykoffi ja Tolani kõrvale.

Kiesel oli omapärane poiss: jooksis ainult kaaslaste sundimisel, lausudes, et jooksmine olevat kole igav, ja see ei meeldivat temale sugugi. Ta ei võtnud osa ka valikvõistlustest. Juhtus ometi see ime, et teda määrati ilma katseta 4×100 m teatejooksu meeskonda, milles ta nõustus jooksmata — pääsedes vaatama pidustusi. Täites nii viimase teene isamaale, heitis naelikud pööningule ja unustas kõik, mis oli ühenduses spordiga, kuna — „jooksmine oli nii piinavalt igav“ — maailmarekordist hoolimata.

Euroopas pidasid sakslased edasi juhtimiskohta. Neil oli 10,4–10,6 jooksjaid külluses — Körnig, Schlösske, Eldracher, Borchmeyer, Lammers, Wichmann, Solz, Geerling, Jonath, Gillmeister, Pflug jne. Olümpiakevadel astus „võrratus meeskonnas“ esikohale Jonath, kes jooksis 10,3 ehk küll tulemust valedardi pärast rekordiks ei kinnitatud. — Kuid Euroopa parimaks peeti Hollandi 18-aastast koolipoissi

Los Angelesi olümpiamängude 100 m finaali. Järjekorras Tolan, Metcalfe, Jonath, Simpson, Joubert ja Yoshioko.

100 m jooks Budapesti üliõpilas-maailmamängudel, mittel R. TOOMSALU esimese eestlasena jooksis 10,7. Jooksevad radade järjekorras SIR, Ungari, HOLMES, Inglise, DUNKAN, Inglise, TOOMSALU, Eesti, Tanigushi, Jaapan ja WIEDEN, Saksa.

Bergeri, kes võitis kahel korral Lammersi ja Jonathi ajaga 10,5. — Kuid kahjuks ta noor organism ei kannatanud pikka reisi Kaliforniasse. Teda löödi välja seal juba eeljooksude teises ringis.

Kui Los Angelesi olümpiamängul kõvad eeljooksud oli peetud, märgati, et poolfinaalidesse pääsenud 12 paremat kiirjooksjat esindasid järgmisi maid: Ameerikat, Lõuna-Aafrikat, Saksat, Jaapanit, Argentiinat, Kanadat ja Uus-Meremaad. Vana Euroopa au oli üksinda Arthur Jonathi õlgadel. Poolfinaalides löödi rivist välja kõik 3 kanadlast, eesotsas Williamsiga, kes oli kaasas rohkem „moe pärast“, kui „kullahimu“ pärast, samuti Saksa „Altmeister“ Körnig, argentiinlane Lutti ja uus-meremaalane Elliot.

Lõpujooks oli juba poole tunni pärast kõvade vahejooksude järele. — Väljavalitud kuus ootasid pauku, surmavaikuse valitsedes. Püstoli paukudes kõrvulukustav kisa otsekui kandis jooksjaid lühikese aja vältel. Väike jaapanlane Yoshijoko läks juhtima, olles sellel kohal veel 60 meetril, kuid nõrkas siis ja jäi viimaseks. Tolan, Simpson ja Joubert ruttasid kõrvuti ja möödusid esimesena japsist. Suurekondiline ja nagu kirvega raiutud näoga neeger Metcalfe läks koopaist liikvele kui mummia, aga algas siis järsku veerema edasi kui allamäge sõitev sajatonine kaubavagun. Jonath hilines stardis, jooksis alguses lahtiselt, kuid pingutas lõpus vihaselt. Veel 60 meetri kohal tema ja Metcalfe olid selgelt viimased. 80 meetril oli vaade juba muutunud. Lõdvalt, päris närveeriva paneva loiu näoilmelega Tolan oli juhtimas. Metcalfe'i meeter meetrilt tõusev hoog oli pai-

sanud teda teiseks. Nüüd, 10 m enne finiši, möödub ta peagu Tolanist — kuid... „Kesköö kiirrongil“ on oma väike varuventiil! Ta lisab auru, kaldub ettepoole, tõstab põlvi kõrgele ja tõmbab rebivalt võimukate käeliigutustega kuni võidab — võidab sõrmelaiusega just finišilindi kohal, ehk küll Metcalfe juba ½ m hiljem on armetult ees. Kumagi tagajärg on olümpiarekord, mis kõrvutub maailmarekordiga 10,3. Valge jänki Simpson näis kindlalt kolmandaks tulevat, kuid viimaseil meetreil Jonath rebis kohutavalt ja võitis maruliselt pronksmedali.

Eddie Tolan, kiirjooksjate „pime“ kuningas, oli lühikene (164 sm), aga rüüsakas (66 kg), ja haruldaselt elastsete lihastega. Ta tarvitas joostes õieti kaht eri stiili: ¾ maast liugles pikkade, sulavate sammudega, püsidest vastastega rinnuti või veidi tagapool. Viimases osas ta tõmbus kokku nagu kangestunud lihastekimp ja arendas jõulist, metsikut lõpuspurti, mis viis ta sageli õige napile, vahest ainult sentimeetritega mõõdetavale võidule. Tolani kuulsus lõppes tema suuremate võitude aastal. Rasketel majanduslike olude pärast oli sunnitud teema ametnikuna esitaks revüüdes ja varieteedes. Hiljem võistles elukutseliste jooksjatega Austraalias.

Maailmameistri värv ometi ei vahetunud. Ralph Metcalfe arenes üha paremaks. Temast tuli uus „kesköö kiirrong“, kes pikkade kummitavate sammudega veeres lugematul võistlustel 100 y 9,4—9,5 ja 100 m 10,3—10,4. Kõigis võimalikes kiirmaades 40 y — 250 m vahel ta rikkus maailmarekorde.

Metcalfe'i kannul tõusis neil aastail tema kaks noort tõuvenda, kel-

lest Jesse Owens juba 1933. a. koolivõistlustel jooksis 100 y 9,4. Teine neegripoiss, kes Owens moodsu hüppas tublisti kaugust, oli E. Peacock.

Neegritõug valitses edasi, kuigi õige ähvardavalt püüsid eelmainitute kannul Onu Samil valgenahk-sedki. Vaevast aga suudab Onu Sam kuldmedalit kaitsta ilma neegrite abita, kuigi „valgele välgule“, Andersonile asetati suuri lootusi.

Euroopas olid edasi juhtimas Hitleri pojad, kellega täiesti võrdne oli hollandlane Berger. — Hollandlane Osendarp ja sveitslane Hänni olid tõusmas ka esirinda, tihedalt ungarlase Sir'i ja sakslase Borchmeyer'i kannul.

Lõuna-Aafrikas Joubert jooksis 100 y 9,4, aga kontrollmõõtmisel leiti rada 28 sm lühem olevat. Joubert vihastas... ja loobus edasi sportimast.

Olümpiakevad algas Ameerikas õnnestustega. Rivist langesid välja favoriidid Peacock ja Anderson — lihasterebestuse tõttu. Selle lohutuseks jooksis Owens aga 100 m 10,2, kuid kerge tagant-tuule abil, ja Texase üliõpilane Wallender valikvõistlusele pääsemiseks jooksis katsetel 10,3. Eriolist imestust tekitas „varjusrmast“ ülesärgeanud olümpiamängude raudvara Wykoff, kes 10,5-e saavutamisega pääsis valikvõistlusele New Yorki äsjavalminud Randall's Islandi staadionile, väljavalitud „koorekihi 14-e“ hulka. Halbade mälestuste tõttu enne Amsterdami peetud tapvaist, arvurikkaist eeljooksust, peeti nüüd vaid üks eeljooksuring. Lõpujooksu pääsesid eeljooksude 3 esimest. Eeljooksudes 4-dale ja 5-dale kohale tulnute vahel peeti erijooks, seitsmenda finaali pääseja selgitamiseks. Erijooksu

võitis Wykoff ja finaalis suutis Owens 10,4 ja Metcalfe'i järele end rebida kolmandale kohale (4 järgmist võeti kaasa Berliini 4×100 m teatemeeskonna moodustamiseks).

Berliini olümpiamängudel 100 m tagajärjed kruviti pööraselt kõrgele. 12. est eeljooksust „vaid“ 4 võideti 10,2 — teised kõik kiiremini. Kolm vahejooksu võideti „juba“ 10,5-ga ja neljandas vahejooksus Owens sai hakkama sellega, et julges joosta 10,2, kuid karmid kohtunikud haistsid tagant-tuult ja jätsid kinnitamata maailmarekordi. — Poolfinaalidesse oli pääsenud 3 jänkit, 2 hollandlast, 2 inglasi, ungarlane, šveitslane, sakslane, rootslane ja kanad-

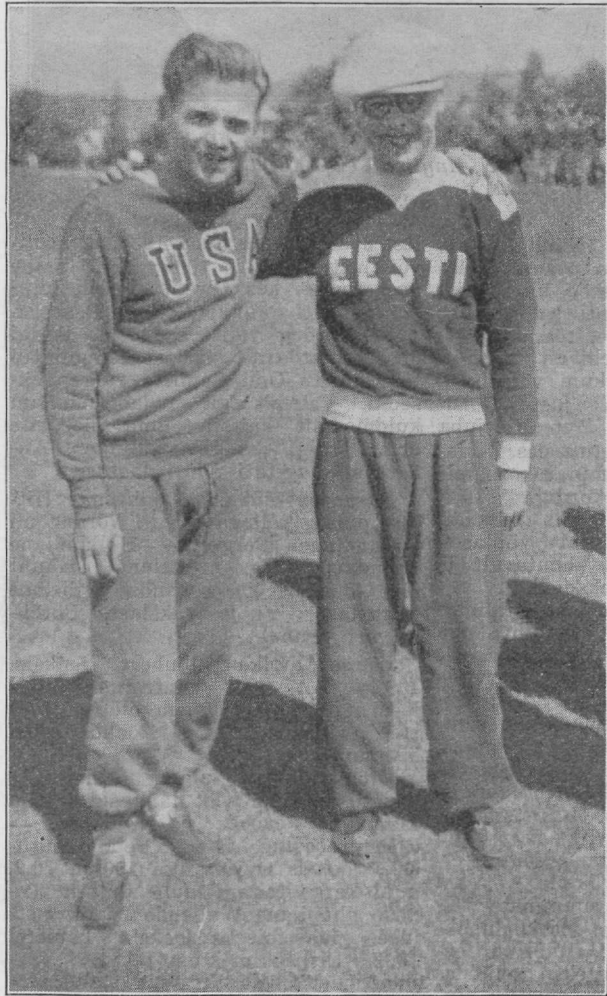
lane McPhee, kelles kaasmaalased nägid Williamsi järeltulijat, kodus joostud tagajärje 10,3-ga arvestades. — Poolteist tundi hiljem peetavasse lõpujooksu pääsesid jänkid Owens, Metcalfe, Wykoff, hollandlane Osendarp, sakslane Borchmeyer ja olümpiamängude ajaloos teiskordiselt põhjalane — rootslane Strandberg.

Starter Miller pikas valges mantlis käib rahulikult ringi. Viis õnnelikku on ametis stardikoobaste kaevamisel... Tehakse proovistarte, keksitakse närviliselt, oodatakse... noort saledat rootslast, kes alles naelkingade kallal nokitseb. — Peagi on temalgi koopad kaevatud...

Pikkamööda vajub surmavaikus üle staadioni... Starteri, kontideni tungiv, vile... 100.000 pealtvaatajat on tõusnud püsti... Owens surub Wykoffil — Metcalfe'il kätt... Asutakse koopaisse. Metcalfe lööb ette risti... „Pömm!“ — imestamisväärselt ühtlane start. — Paistab kui oleks Metcalfe pääsnud liikuma kõige varem. Esimesed sammud on aga väkkiired Wykoffil ja Owensil, kes püsivad 20 m rind-rinnaga teistest ees. Pruunid sääred näikse olevat laetud suurema hulga elektriga ja Wykoff ei suuda kõigile pingutustele vaatamata sammu pidada vabalt jooksva Owensiga, kes 60 m peal on ees juba 2 m. Metcalfe jääb vägisi maha. 70 m kohal torkab silma kolm erinevat tempot. Ees olev Owens jookseb ühtlase, pideva kiirusega. Keskgrupi kiirus nagu vähe-neh, terav samm muutub tõntsiks, sulavad lügutused nurgenevad, pingutatakse tugevasti otse krambis olevate lihastega. Tempole ei ole suudetud vastu panna. Kuid välisrajal jooksev Metcalfe näib nüüd alles end leidvat. Iga samm venib ja venib pikemaks. Kiirus tõuseb kohtavalt. Vastased näikse olevat mitte kui eesjooksjad, vaid kui vastutulejad. 80 m peal möödub Wykoffist ja läheneb „kurja saatusena“ ühetasases rütmis — vankumatu kindlusega jooksvale Owensile... liiga hilja — „kesköö kiirrong nr. 2“ hilineb ühe kümnendiku sekundi võrra — Owens purustab lõpulindi 10,3 sekundiga. — 5 meetrit enne lõppu kolmandal kohal püsinud Wykoff kaldub kehast liiga palju tagasi. Tublisti ettekaldunud Osendarp, juukskarva võrra ees olles, rööbib pronksmedali mehelt, keda võib kullaga kaaluda, vaatamata, et teda nimetatakse olümpiamängude raudvaraks.

Kaks nädalat hiljem Metcalfe suutis siiski Kölnis oma kummijalad varem kiiresti liikuma panna ja võita Owens ajaga 10,3.

Strandberg pidi alla neelama mõru pilli. Hilineses starti, ei jatkunud aega keha korralikult soojendamiseks, ja sai krambi jalga 85. meetril. — Kuu aega hiljem Malmös jooksis ta 100 m 10,3 lüües kiireimat valget — Osendarpi. Pakkis oma naelkingad kohvrissi ja... reisis Ameerikasse, jatkama võistlust sprinterite trooni pärast.

R. Toomsalu koos Wykoffiga Berliini olümpiakülas. Kohtasid Eesi ja Ameerika sprinterid.

Kaks liitu

Asudes ülesandesse, võimaldada talispordile kiiret ja võimsat taseme tõusu, võime edule loota üksnes sel juhul, kui põhjalikult arutame läbi meie organiseerimistöö.

Kui paljudel spordialadel on juba aastaid ette koostatud kava, kuidas tõsta taset ja kuidas ala levitada suurtesse massidesse, misjuures hiljem selles kavas pole tarvis olnud ette võtta peagu mingisuguseid olulisi parandusi, siis talispordi kohta Eestis seda ütelda ei saa. Kuid viimaks ometi peab olema tulnud aeg, millal asutakse sõeluma mitte ainult tööviisi, suunda ja vaimu, vaid kogu organiseerimistöö sihti talispordis. See ei ole kerge ülesanne, mispärast sellega toime tuleks üksnes säärane organisatsioon, missugune selleks kasutab kõiki, absoluutselt kõik võimalused nii organisatsiooniasendis kui ka väljaspool seda. Kas vastab nendele tingimustele ka meie talispordiliit? Kas on ta kasutanud kõiki võimalusi talispordi arendamiseks?

Üheks pea-eelduseks produktiivse töö suunas on töösse kaasa kiskuda võimalikult suuremal arvul isikuid, kes oleksid asjast huvitatud ja kes ühtlasi oleksid asja kasuks ka töötamas. Kas on seda talispordi arendamisel silmas peetud? Kahjuks ei. Suusatajad tahtsid eralduda talispordiliidust, et siis iseseisva suusatamisliidu organiseerimistöö juure meelitada isikuid, kes oleksid suutelised teda toetama aineliselt ja peale selle neid, kes suusatamisspordis oleksid asjatundjad. Nad soovisid, et küsimusi suusatamise alal lahendaksid ja otsustaksid ainult suusatajad ise, mitte aga kõigi spordialade esindajad.

Kas oleks uue liidu asutamisega midagi kaotanud talispordiliit? Mõistagi mitte! Sellega oleks talispordiliit 50% võrra kergendanud oma töökoormat ja oleks suusatajatele teinud head teo, andes üle suusatamise ette tulevate küsimuste lahendamise sellel alal täiesti kompetentsete ja autoriteetsete isikute hooleks.

Suusatamise eraldamisega talispordiliidu alt oleks viimane tulnud ümber ristida jääspordiliiduks, ning probleem oleks lahenenud lihtsalt ja koguni ideaalselt. Tegelikult oleksime aga selgi juhul kaugel eesmärgist, kui seoses liidu kaheks jagamisega ei lahendataks ka teisi küsimusi. Näiteks nii paradoksaalne kui see ka ei ole, kuid praeguse talispordiliidu juhatuse ei ole kiir- ja iluuisutamise esindajaid. Kui juba praegu on mõistatuseks, kuidas on suutnud talispordiliit lahendada küsimusi nendel väga komplitseeritud spordialadel, ilma et küsimustes oleks saanud kaasa rääkida vastavate alade asjatundjad, siis seda mõistatuseks muutuks alade edaspidi, millal talispordi organiseerimistöödele tuleb asuda uutel teedel. Sellega ei saaks kuidagi leppida.

Ülaltoodut silmas pidades teeb nende ridade kirjutaja järgmise ettepaneku praeguse talispordiliidu reformeerimiseks: 1) asutada iseseisev suusatamisliit, misjuures vastavate eeltööde tegemine jätta suusatajate hooleks; 2) jääspordiliidu reorganiseerimise võtaks enda hooleks spordi keskliit. Edasi võiks märkida, et jääspordiliidu juhatuse tuleks seitsmeliikmeline, misjuures juhtusliikmed ei oleks valitavad, vaid keskliidu poolt määratavad. Ja nimelt nii määratud, et kiiruisutamine, iluuisutamine ja jäähoki (-palli) oleksid igauks esindatud kahe juhatusliikmega

(kiiruisutamise esindajad võiksid olla Tartust, kus see ala praegu kõrgemal järjel). Liidu esimehe valiks samuti keskliit, isikute hulgast, kelle kõrge seltskondlik koht ja kelle laialdased sidemed.

Ülaltoodud skeemile vastavalt loodud suusatamise ja jääspordiliidud oleksid vabad neist puudustest, mida praegu ühikülluses on talispordiliidu juures. Siis ühtlasi suudaksid need liidud asuda sellele uuele ülesehitavale tööle, mis meie talispordi arendamisel on hädavajaline.

VASTUSEID JÕULUSTELE KÜSIMUSTELE

(Vaata lhk. nr. 450)

Vastus 1.

See on määrustekohane värv.

Vastus 2.

Ei ole värv, vaid nurgalöök, kuna värvavaht mängis palli viimasena ja pall veeres kohtunikust põrgates üle omapoole mänguvälja otsajoonel. Palli põrked kohtunikust loetakse samaväärseks nagu põrked värvapostidest, nurgalipust jne.

Vastus 3.

Ei ole värv. Palli tõstmise värvavaht on vabalöök. Vabalöögist ei saa otsekohe värvavat saavutada.

Vastus 4.

See on värv, sest värvavaht pärast vabalööki teisenä puudutas palli ja muutis sellega värava reegliparaseks.

Vastus 5.

Kohtunik peab määrama nurgalöögi. Kui sisseviskajaks on aga pealetungiva poole mängija, tuleb määrata lihtsalt väravaudilöök.

Vastus 6.

Kohtunik ei talitanud reegliparaselt. Värvavaht mängis palli kaks korda järjest, ilma et keegi ülejäänud mängijaist palli oleks puudutanud. Vabalööki ei tohi aga üks mängija kaks korda järjest mängida. Kohtunik pidanuks mängu katkestama ja määrama vastaspoole kasuks vabalöögi.

Vastus 7.

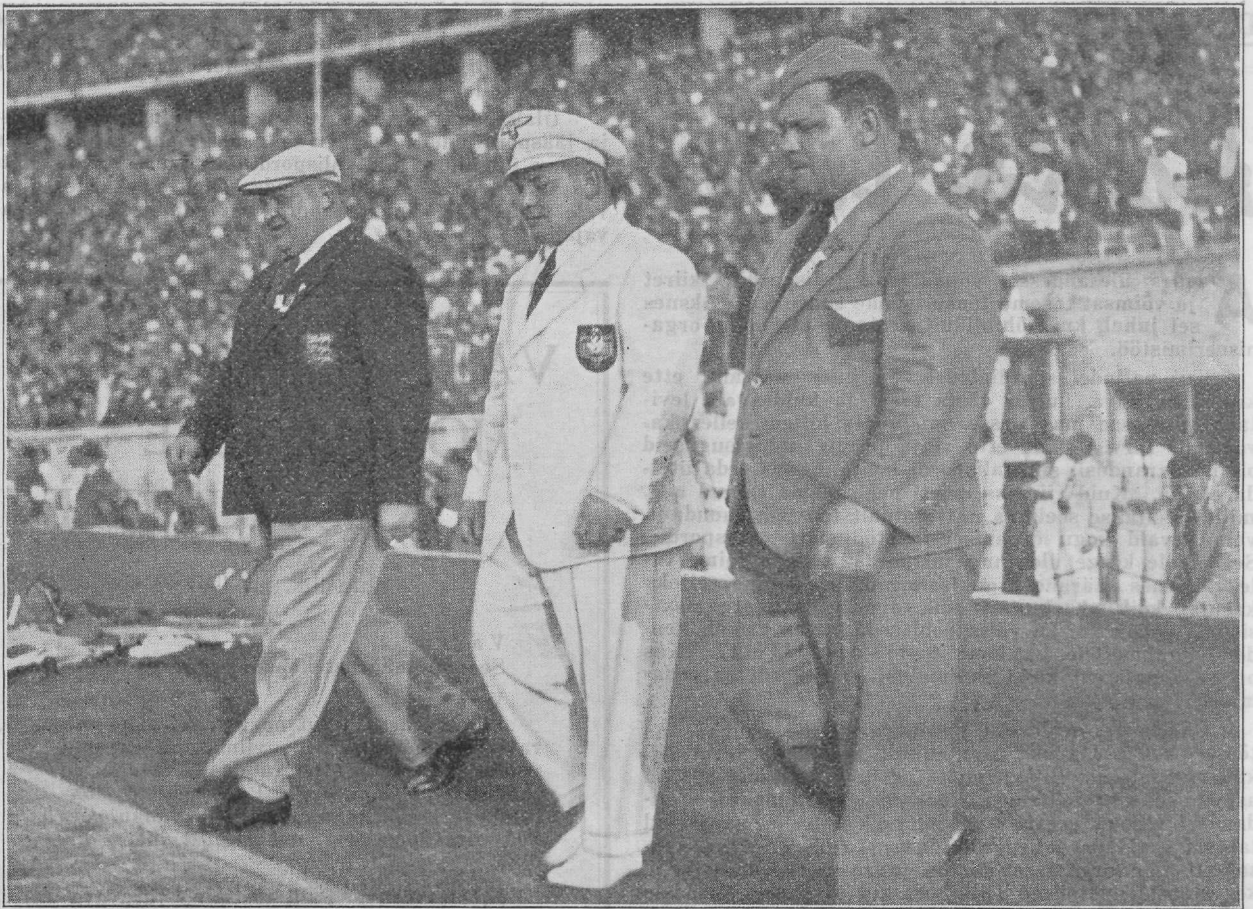
Oudiviskel ei ole ofsaidi, samuti ka nurgalöögil. Mõlemad on määrused, mida meie mängijad pahatihti tõlgitsevad vastupidiselt.

Vastus 8.

Ei ole värv, kuna üks ja sama mängija mängis vabalööki kaks korda järjest.

Vastus 9.

Ei ole värv. Oudiviskest ei saa otsekohe saavutada värvavat. Kui aga pall enne väravasse sattumist puudutab ükskõik kumma poole mängijat, siis see on värv.

Meie suurim tõesportlane A. LUHAÄÄR koos J. Manžeri (valges) ja Psenickaaga Berliini olümpiastadionil austamistseremoonialle sammumas

A. Mäll

Tõstja reisiraaport Soomest

Jõulukuu esimestel päevadel sooritasid meie tõstjad kõigi aegade teise võistlusreisi Soome. Esimest korda oli säärane teekond käsil 1933. a. Tookord sõitsid R. Teitelbaum, O. Luiga ja nende ridade kirjutaja, kes kõik tulid vaevatult kaaluvõitjateks. Soomes oli siis ainsana tõstja nime väärivaks L. Strömberg, kes oli käinud ka Esseni euroopavõistlustel. Kuid algajaid tõstjaid oli juba siis Soomes rohkem kui meil. Bruno Nyberg, keda hüütakse Soome tõstesporti isaks, oli juba siis teinud tõstesportidele suurt propagandat. Meie toorkordne sõit teostuski rohkem propagandana, et soomlastele näidata, kuidas peab tõstma.

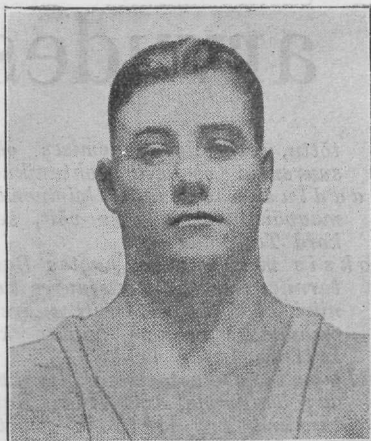
Nüüd, kolm aastat hiljem, oli meie võistlusreis külaskäiguks Helsingin Atleetikklubi (HAK) 45 a. juubelivõistlustele. Pole üleliigne

paari sõnaga peatuda juubilaril, misuguse klubiga eestlastel olnud suhteid peaaegu niisama kaua kui klubi on tegutsenud. HAK ridades on võistelnud ka meie suurimaid jõukangelasi, nagu Georg Hackenschmidt, Georg Lurich, A. Kaplur j. t. Selles klubis on võrsunud ka Ivar Böhling, keda peetakse Soome kõigi aegade parimaks poolraskekaalu maadlejaks, kuid kes suri varakult (1916. a.), sel ajal alles veel jõudmata oma võimiste tippu. See mees tuli Stokholmi olümpial teiseks ja 1914. a. Viinis euroopameistriks. Soome meistriks oli ta kuni oma surmapäevani.

Uuesti tulles oma viimase võistlusreisi juure, mille teostasime L. Milleriga O. Luiga asemel, teised aga endised, pidi konstateerima, et Soome tõstesporti tase on vahepeal tugevasti tõusnud. Nüüd kutsuti

meid juba oma meestele võistlajateks, mitte aga tõstmise demonstreerijaiks. Soomlased on suure usinusega tunginud tõstesporti saladustesse. Selleks on nad kasutanud fotosid, filme, saatnud oma vaatelejaid suurematele võistlustele ja teinud muudki, millega meil igatahes hakkama pole saadud.

Kui varematel aegadel tõstjaid leidis peamiselt ainult Helsingis, siis nüüd on neid rohkesti üle kogu Soome. Suguvelled eesmärgiks on eelkõige luua endile tõstjate mass, küll siis sellest juba kerkib tippklassi-mehi. Kogenud spordimaana Soome juba teab, missugusest otstast mingisugust ala hakata arendama. Viimase aasta vältel on neil iga kuu peetud tõstevõistlusi, mis on sundinud mehi pidevale harjutamisele. Et selle tõttu on tõusnud ka tagajärjed, on endastmõistetav.

Soome suurim tõstja Hans FORSTRÖM. Kas tulevikus konkurent meie Luhaäärele?

Soomlased on ka leidlikud tõstepordi populariseerimises. Võistluste kõrval peetakse ka rohkesti demonstratsioone, millel publikule selgitatakse tõste puhtust ja tõstestile. HAK juubelivõistlustel demonstree-riti muuseumis ka ühe käega tõsteid ja ka sarnaseid efektnumbreid nagu ühe käega kruvimine. Viimane tõsteviis oli harrastatav vanasti ja kruvimine tähendab seda, kui tõstja ühe käega rinnale tõstetud raskust hakkab keha allalaskmisega õhku kruvima. Omal ajal oli maailmarekordimeheks sel alal meie Hackenschmidt, kes kruvis peaaegu 140 kg. Soomes seadis nüüd Põhjamaade rekordi keskkaalu-maadlejana tuntu V. Virtanen, kes kruvis 103,75 kg.

Esivõistlusi peetakse Soomes kaks korda aastas, misjuures üks kord on kavas kolm kahe käega tõstet, teine kord aga ühega rebimine, ühega tõukamine ja kahega tõukamine. Säärane esivõistluste korraldus on võetud Rootsi eeskujul. Usun, et poleks halb, kui ka meil hakkaks kehtima sama kord. Esivõistlusi korraldatakse kuues kehakaalus, misjuures juuretunud kärbeskaal (mehed alla 56 kg) on mõeldud noortele, kes pole veel küündinud sulgkaalu kehanormini. Üle Soome on tarvitusel Bergi-kangid. Need on pikemad ja peenemad, kuid vetruvad. Kangi vetruvus võimaldab suurendada tõste tagajärge, kuid vetruvusega tuleb ka harjuda. Näiteks R. Teitelbaum ajas tõukamisel ladusasti üles 120 kg, kuid vetruvuse tõttu tuli kang alla tagasi. Nii nagu Luhaäärel, pole ka Teitelbaumil säärast nalja juhtunud, et tõukamisel kord ülesaetud kang oleks enne tõste fikseerimist tagasi vajunud.

Teitelbaum ja mina võistlesime Helsingis üks kaal raskemas oma tavalisest esinemiskaalust. Nii oli

soomlaste soov, sihiga oma mees-tele nime teha eestlaste võitmisega või nendega tasavägiselt võistlemisega. Eesti tõstjad on Soomes väga populaarsed. Mind muuseumis üteldult, reklaamiti Euroopa parima tõstjana, millist nimetust võtan siiski komplimentina.

Teitelbaum kaotas siiski napilt — ainult 2,5 kg-ga, sedagi ainult harjumatus tõttu kangiga (tõukamises luhtus 120 kg, mille õnnestumise puhul oleks T. võitnud 2,5 kg-ga). Võistluste parima tehnikaga tõstjana sai Teitelbaum siiski erihinna.

Minu vastaseks oli poolraskekaalus Hans Forström, Hangöst. Kui ma selle mehega kolme aasta eest kohtasin, tuli ta keskkaalus minu järel kolmandaks. Vahepeal on ta täienenud koos kehakaalu juurevõtmisega. Nüüd on ta 20-aastane, kuid üle 90 kg raske, mille tõttu kuulub raskekaalu. Poolraskekaalu ei suudagi ta enam end rebida, kuid seekord lubati tal poolraskekaalus võistelda ainult efekti pärast. Tema seatud rekorde aga ei kinnitatud. Vahepeal on mehest tahetud teha poksijat, kuid mees ise näeb endale tulevikku ka tõstjana. Tal on väga puhtad tõsted ja mees on täiesti arenemisvõimeline. Mehe seekordsetel võistlustel püstitatud kogusummat — 340 kg — võib pidada alles ta arengu alguseks. Ta on laiaõlgne ja umbes Luhaääre pikkune, mitte aga kõhtu kasvanud.

Soome kohtunikud võtsid tõsteid väga puhtalt. Tegin oma kolmandad katsed eapuhtalt, kuid ei saanud kohtunikke n. ü. minapidi vedada. Nad jätsid need tõsted tunustamata, kuigi ma ka nende tõsetega, millega kaotasin kokku 12,5 kg, poleks suutnud ligi pääseda H. Forströmile.

Kolmas Eesti tõstja, L. Miller, sai hakkama omapärase rekordiga: ei ajanud üles ühtki algraskust ja saavutas seetõttu kogusummaks nullise tagajärje. Mees pidi võistlema sulgkaalus, kuid kaalu mahavõtmisega oli ta maha ajanud ka oma jõu.

Järgmise võistluskutse tegid soomlased meile veebruaris Viiburi ja siis on nad nõus meid vastu võtma meie tavalises esinemiskaalus. Maa-võistlust Eestiga on nad nõus alati vastu võtma, kuid tingimusel, et Eestit esindaks teine garnituur, mida võib ka nii seletada, et meie ekstraklassi-mehed esineksid kaal kõrgemas.

Soome tõstjad on praegu kõik noored, seega alles arenemisel. Haistan Soomest tulevikus suurt konkurenti Eestile. Meil on tõstepordi arengu tempo jäänud seisma (pärast Berliini olümpiat pole Tallinnas korraldatud ühtki võistlust ja parimad mehed on treeningust loobunud),

K. Palusalu, veel läisa värskena enne Berliini maadlusturniire, olümpiakülas värsket õhku nauimas.

Soomes seevastu rühitakse edasi otse kiirtempoliselt.

Et anda umbkaudseltki pilti, mida suudavad praegu Soome tõstjad, toon alljärgnevalt HAK juubelivõistluste tehnilised tulemused:

Kärbeskaal: 1. J. Radionov 225 kg. 2. O. Kuntz 215 kg. 3. L. Koskenkari 187,5 kg.

Sulgkaal: 1. G. Österlund 235 kg. 2. B. Lundström 230 kg. 3. A. Järderholm 215 kg.

Kergekaal: 1. L. Stömberg 277,5 kg. 2. J. Tokazier 270 kg. 3. J. Turunen 270 kg.

Keskkaal: 1. M. Tokazier 292,5 (sur. 82,5, reb. 90, tõuk. 120) kg. 2. R. Teitelbaum, Eesti, 290 (82,5 — 92,5 — 115) kg. 3. B. Leivo 245 kg.

Poolraskekaal: 1. H. Forström 340 (100 — 102,5 — 137,5) kg. 2. A. Mäll, Eesti, 302,5 (87,5 — 90 — 125) kg.

Raskekaal: 1. B. Nyberg 310 (90 — 95 — 125) kg. 2. F. Grandell 282,5 kg.

Maavõistluste-aasta arvudes

Nüüd, millal järjekordne olümpia-aasta peagu on juba möödas, pole üleliigne vaadata, missuguste saavutustega meie spordis on sel aastal toime tulnud ka maavõistluste rindeil. Võitekaotusi kokku võttes selgub meile väikesest peatumisena, et olümpia-aasta ei võimaldagi niivõrd hea bilansi koostamist kui eelmised aastad. Tänavane bilans on koguni passiivne, sest 26-st maavõistlusest on võidetud 11, viiki jäänud 2, kuna kaotatud on 13. Võidud, viigid ja kaotused vastavalt punktidesse ümber arvestades, saame 24 plusspunkti 28 miinuspunkti vastu ehk, lühendatult, 24—28. Võrdluseks olgu toodud, et 1935. a. oli vahe aktiivne 32—30 ja veel aasta tagasi samuti aktiivne 24—22. Veel on aktiivse bilansiga maavõistluste-aastaid olnud varemadel aegadel, kuid need ei tule võrdlemisel arvesse, sest siis peeti ainult mõni üksik maavõistlus aastas.

Tähendab, et nüüd, millal meie spordiliikumine ja sporditase on küündinud kõige kõrgemale, annab just olümpia-aasta „puudujäägi“. Statistika tegeleb ainult kuivade numbritega ja sel põhimõttel võime tänavust maavõistluste-aastat tõepoolest nimetada eelmistega võrreldes nõrgemaks. Kuid kui tungida ka asja sisemusse, siis võime nentida, et tänavuneigi aasta on käinud eelmiste aastate edurada. Näiteks kui võtta tänavuse bilansi viigileheks Eesti-Soome poksimaaavõistlus, siis see oleks veel õigustatumalt pidanud lõppema Eesti võiduga. Siis oleks olnud täiesti tasakaalus bilans, 26:26. Ja kui poleks juure tulnud varem „eelarves“ mitte figureerinud tennise-maaavõistlus Saksaga, oleks üks kaotus olnud vähem ja bilans koguni aktiivne. Need kaks näidet tõendavad, kuivõrd lihtsalt on bilans kaldumas ühele või teisele poole.

Peale kõige muu peame arvesse võtma, et olümpia-eelaastal tavaliselt pingutatakse rohkem. Näiteks meie maadlejad ja poksiijad saavutasid olümpiapäasmed suurel määral 1935. a. võitudega. Siis võideti poksis Soome ning maadluses Turaani turniir. Pärast olümpiat pole meil olnud nii kibedaid maavõistlusi võimete näitamiseks.

Taseme tõusu ja mõõna kohta, kui maavõistlused üldse saavad olla täpseteks hindajateks, annavad palju lähedasema pildi regulaarsete maavõistluste tulemused. Sellelt platvormilt väljudes oli tänavune aasta eelmisest koguni edukam. Näiteks kergejõustikus ja ujumises olime Soomega tasavägised kui kunagi varem. Tõstmises

tõime l. a. kaotuse asemel Rootsi vastu võidu. Poksis võitsime Balti turniiri knockide-rohkemalt kui varem aastal. Lätiga oli maadluses võidu suurus 5:2 asemel 6:1. Korvpallis oli Lätile kaotamise asemel võidumaiguline viik. Tennise muutus l. a. kaotus Soomele 10:12 täpselt sama vahekorraga meie kasuks. Ka jalgpallis, mis on olnud suurim valulaps ja peagu igakord põhjustanud maavõistluste-aasta passiivse poole, oli märgata edu. Kui kaks eelmist aastat ei toonud ühtki jalgpallivõitu, siis tänavu see vähemalt tuli, sama Leedu üle, kellest pärast Kaunase lõhkimist BT-i üldse polnud suudetud jagu saada.

Kokku võttes nendime vähemalt seda, et tänavune maavõistluste-aasta oli eelmiste vääriiline, kuigi võitude-kaotuste vahe sellega nõus ei ole. 1936. a. maavõistluste ülevaatlük loetelu on järgmine:

SOOMEA

tennises saavutati Tallinnas võit 12:10, mis oli revanschiks samasuurele kaotusele l. a. Helsingis;

ujumises ei suudetud vastaseid ületada ka seekordsel, kolmandal maavõistlusel, mis toimus Tallinnas, kuigi seekordne kaotus oli napp — 34:36 — ja meeste-ujumises Eesti pealegi veel võitis;

kergejõustikus tegime Tallinnas Soomega kõigi kohtamiste kohta tasavägiseima maavõistluse, kaotades ainult 81½:107½, seega 26-punktilise vahetega, kuna veel l. a. kaotasime ümmarguselt kaks korda suuremalt;

laskespordis pühitsime juba kolmandat võitu ülelahe vellede üle;

poksis olime soomlastest üle, kuid nende kohtunikud oskasid meie võitudest Viiburis teha kaotuse 3:5;

jalgpallis jäi A-meeskondade kohtamine Tallinnas viiki 2:2, kuna Helsingis meie B-meeskond suurepäraselt mängus kapituleerus 1:2.

LÄTIGA

kiiruisutamises kaotasime järjekordselt — Tartus 450,61:438,60, nii et talispordiliit tegi otsuseks selle ala maavõistlused ajutiselt katkestada;

korvpallis jäi Tartus peetud maavõistlus viiki 32:32, misjuures viik oli erakordne mitte ainult seetõttu, et korvpallis pole viigid ette nähtud, vaid ka see-

tõttu, et viigi tegemises olid suuremad osalised kohtunikud; maadluses saavutati kümnendal maavõistlusel kümnes võit, seekord Tallinnas 6:1;

poksis meie vastane kaotas Balti turniiri sees 2:14, misjuures turniiri enda võitis Eesti suurelt, omandades rohkem punkte kui Läti ja Leedu kokku;

jalgpallis kaotasime kolm korda: Tallinnas 3:4, Riias Balti turniiril 1:2 ja lisaks noortemaavõistlus Riias 0:4;

kergejõustikus tulime Tartus peetud maavõistlusel võitjaks suure endastmõistetavusega — 90:70.

LEEDUGA

poksis löime vastast Balti turniiril juba kolmat korda järjest vahekorraga 14:2;

tennises ei pääsnud Leedu ka seekord ühegi matschi võitmisele, kaotades Tallinnas 0:5;

korvpallis esimene selle ala maavõistlus Leeduga lõppes Kaunases meie ülekaaluga 30:11;

jalgpallis kaotasime Kaunases 0:2, kuid seda magusam oli võit Balti turniiril Riias — 2:1, mis oli kolme viimase aasta kohta üldse meie esimene jalgpallimaavõistluse võit.

ROOTSIGA

tõstmises tuli üldse esimene maavõistluse-võit kõigi alade kohta, milles Rootsigaga maavõistlusi peetud, misjuures võidu suuruseks oli 3:2 või kilogrammide kogusummades 1567,5:1530.

POOLAGA

korvpallis, minnes välja võidule, kaotati üllatuslikult 29:34, mida aga süiski ei saanud võtta Poola mõõdarühkimisena meie korvpallist.

SAKSAGA

tennises kaotasime esimesel kohtamisel — Tallinnas — 1:4, misjuures meie lohutuseks jäi vähemalt ühe punkti kiskumine suurelt tennisemaalt.

PRANTSUSEGA

korvpallis Berliini olümpiaturniiri avamisel tulime toime võiduga 34:29.

AMEERIKA ÜHENDRIIKIDEGA

korvpallis endastmõistetavalt kaotasime korvpalli emamaale: Berliini olümpiaturniiril 28:59.

BALTI MÄNGUD

KERGEJÕUSTIKUS LÄHEMAL TEOKSSAAMISELE

Kurvad kogemused meie kergejõustiklastega Berliini olümpiamängudel on veel kord sundinud meie aja- kirjandust vihjama sellele, kui väikesi võistluskogemusi omavad ka meie parimad kergesportlased. Ühtlasi on meil ka selge, et välismaa ekstraklassi-meeste meelitamine võistlusteks Eestisse, või vastupidi, meie parimate saatmine välismaale, osutub meie kergejõustiku rahvusvaheliselt veel mitte just väga kõlava nime tõttu peagu ülesaatatuks. Seni meie mehed harvadel juhtudel on saanud käia ainult Soomes ja Rootsis, ilma et sealt vähemalt niisamagi palju kordi oleks meid vastu külastatud. Rahvusvahelise läbikäimise üliväike ulatus maailma või Euroopa parimate kergejõustiku-maadega on suurel määral põhjustanud, et meie taseme tõus pole läinud nii kiiretempoliselt kui ta vahest võiks minna.

Juba varem on E. Spordilehes tähelepanu juhitud sellele, et laiemaulatusliku konkurentsi otsimisel tuleb meil „astronoomilistesse“ kaugustesse sihtimise asemel pilgud pöörda oma lähemasse ja n.-ü. ka rohkem omataolisse ümbrusse. Sellena tulevad kõne alla Läti ja Leedu. Viimaste kergejõustiku tase on praegu Eesti omaga võrreldes küll tunduvalt madalam ja meie musketäär-sportlastel pole sealt kuigi palju piinevat konkurentsi oodata. Kuid kui selle konkurentsi leidmiseks pole meile avatud Soome, Rootsi ja Saksa staadionid, siis on parem vastu võtta pool muna kui tühi koor. Meil tuleb ise hakata endale konkurente kasvatama lätlasist ja leedulastist, sest sedavõrra, kuidas tõuseb nende tase, on meil suuremad tuleviku-väljavaated oma taseme tõusule.

Täpselt kolm aastat tagasi seadis E. Spordileht oma jõulukuu-numbris üles küsimuse: kas Balti mängud kergejõustikus? Vahepealne aeg pole meid selle mõtte teoks saamisest eemaldanud, vaid üksnes lähendanud, sest vahepeal pole sündinud mingisuguseid imesid selle mõtte nurka heitmiseks. Seda mõtet veel rohkem üles tõsta lubab asjaolu, et varem kergejõustikus päris rohelisena tundunud Leedu on niivõrd

edasi arenenud, et juba läinud aastast on ühe leedulase nimi kerkinud ka Balti rekordide tabelisse. Edasi on leedulastel mehi, kes kohtadele tulnud ka viimastel SELL'i üliõpilasmängudel. Ka suudavad nad juba pidada maavõistluste proove Lätiga.

Lätis on viimasel ajal küll rida varemait tippmehi vormis tagasi läinud, kuid keskmine tase on Eesti omale siiski lähenenud. Enam ei saa Läti kümne keskmist tagajärge kõrvutada meie kahekümne keskmisega sellisel kujul kui veel kolm aastat tagasi. See on tõenduseks, et järelepolv seal on arenemisvõimelisem, kui varem.

Võib olla juba mõne aasta pärast on Eesti, Läti ja ka Leedu tase võrdsel kõrgusel. Kiiremini saavutatakse see vastastikusel tihedamal läbikäimisel. Selleks tuleks uuesti võtta kaalumisele: kas siiski mitte asuda Balti kergejõustiku mängude korraldamisele? Tuletame meele, et ka jalgpallis olid leedulased eestlastele ja lätlastele peksupoisteks, kuid nüüd on leedulased paaril korral olnud koguni Balti meistrid.

Suuremaid raskusi Balti mängude läbiviimiseks teeks majanduslik külg. Kergejõustikus tuleb sõidutada ja ülal pidada liikmete-arvukamaid meeskondi kui teistel aladel ja kergejõustiku-võistlustest pole loota väga suuri tulusid. Kuid sellest lõppeks peaks üle saama, kui on üle saadud mitte just väiksemate meeskondade sõidutamisel SELL'i mängude puhul. Hea asja pärast juure maksa pole ka kahju, kui seda suurem tulu on tulevikus.

Kas meie kergejõustiku-liit ei kaaluks küsimust ja teeks vanema liiduna vastava ettepaneku ka Läti ja Leedu liitudele? Balti mängude teokssaamise puhul võiks tarbekorral ära jääda Eesti-Läti iga-aastase kergejõustiku-maavõistlused. Kuigi kolme riigi vahelistel võistlustel see vähe on praktiseeritav, võiks äärmisel juhul Balti kergejõustiku esivõistlused esialgu korraldada nii, et iga riiki esindaks igal alal ainult üks võistleja.

FILIPPIINIDEGA

Korvpalli-maavõistlus tuli pidamisele samuti olümpiamängudel, ning tõi meile kaotuse 22:39.

Riikide järgi jagunesid maavõistlused järgmiselt: Lätiga 8, Soomega 7, Leeduga 5 ning Rootsi, Poola, Saksa, Prantsuse, USA ja Filippiinidega, igaga 1 maavõistlus. Alade järgi: jalgpall — 7, korvpall — 6, poks — 3, tennis — 3, kergejõustik — 2, tõstmine — 1, kiiruisutamise — 1, maadlus — 1, ujumine — 1 ja laskmine — 1. Korvpallis on tänavu peetud rekordarv maavõistlusi, võrreldes eelmiste aastatega.

Kui nüüd statistika täendamiseks võtta kokku kõik maavõistlused, siis on Eesti 17 aasta jooksul pidanud üldse 238 maavõistlust, millest võidetud 90 ja viigiga lõppenud 25.

Passiivse bilansi on toonud peamiselt jalgpallimaavõistluste kaotused.

Jalgpallis on peetud maavõistluste arv esikohal, ulatudes varsti üle 100, praegu siiski ainult selle lähedal — 95. Teistel aladel on maavõistlusi peetud järgmiselt: poks — 23, maadlus — 21, kergejõustik — 21, korvpall — 19, tennis — 14, jääpall — 11, tõstmine — 9, laskmine — 9, ping-pong — 6, pesapall — 4, kiiruisutamise — 4, ujumine — 3 ja jalgrattasõit — 2.

Üldse oleme maavõistlusi pidanud viieteistkümmene rahvusega, kellest tänavu esmakordselt kohtasime Prantsuse ja Filippiinidega. Kõige tihedamad suhted on olnud liiduriigi Lätiga, kellele alles järgneb vennasrahvas Soome. Rahvuste järgi oleme kohanud igaihega järgmisel arvu kordi (klambrites igale

kaotatud maavõistluste arv): Läti — 88 (32), Soome — 72 (47), Leedu — 30 (8), Poola — 17 (12), Rootsi — 14 (12), Ungari — 6 (3), Saksa — 4 (3), USA — 2 (2), Prantsuse 1 (0) ning Filippiinid, Iiri, Jaapani, Norra, SSSR ja Türgi, igaihega üks kaotatud maavõistlus.

Uuel aastal on oodata eriti rohkesti maavõistlusi, sest jalgpallis liisanduvad tänavusele arvule maavõistlused Rootsi ja Saksaga, korvpallis tuleb punkti-süsteemis läbi mängida vastastega Kiia-euroopavõistlustel ning ka maadluses ja tõstmises on oodata uute vastastega maavõistluslike sidemete loomist. Senine maavõistluste rohkuse rekord kuulub läinud aastale, millal maavõistluste arv oli 31.

A. ADARI.

Parema pildi saamiseks selle kohta, millises taseme vahekorras oleme praegu Lätiga, toome võrdlusi tänava-aastaste andmete järgi. Hea võimalus selleks on keskmiste tagajärgede võrdlemine. Alljärgnevas tabelis on Läti kohta andmed võetud Läti spordi-ajakirjast — Sporta Pasaule.

Läti		Eesti	
10-ne keskmine	10-ne keskmine	10-ne keskmine	20-ne keskmine
100 m	11,29	11,14	11,30
200 "	23,28	23,34	23,72
400 "	52,78	52,15	53,10
800 "	2.01,32	2.03,73	2.06,39
1000 "	2.45,11	2.42,64	2.47,00
1500 "	4.12,26	4.09,79	4.15,11
3000 "	9.15,51	9.05,09	9.18,38
5000 "	15.54,77	16.07,13	16.28,21
10.000 "	33.56,67	34.50,41	—
110 "	17,65	16,94	—
kõrgus	1.76,4	1.79,70	1.75,25
kaugus	6.63,0	6.94,65	6.76,68
kolmik	3.43,6	13.90,30	13.43,90
teivas	12.72,3	3.57,0	3.42,0
kuul	13.65,8	14.07,3	13.54,5
ketas	41.82,3	42.95,1	40.91,0
oda	59.28,6	61.30,9	57.40,1
vasar	28.03,7	30.25,0	—

Kümne parima keskmine on Lätil parem 200, 800, 5000 ja 10.000 m-is. Läti tublit edasiarengut tõestab veel see, et kui 1933. a. Läti kümne keskmine oli Eesti kahekümne keskmisest parem ainult neljal alal, siis nüüd on ta parem kõigil aladel peale kaugus- ja kolmikhüppe. Jooksud on lätlased meiega enam-vähem sammu pidada suutnud juba varemategi aegadel, kuid nüüd hakkavad nad meile lähenema ka heidetes ja hüpetes. Vähemalt säärane tendents on olemas, sest kõigis hüpetes ja heidetes on Läti tänavused kümne parima keskmised uued rekordid.

Lõppeks toome Balti rekordide tabeli. Võrreldes 1935. aasta omaga on selles ette tulnud seitse muu-

datust, kuid tabelis seisvate riikide esindajate arv jääb endiseks, sest nii Eesti kui ka Läti on üksteiselt ära kiskunud võrdselt ühe rekordi.

Parandatud on järgmised rekordid: 400 m — V. Nesterov 50,3 (end. J. Kivitis 50,5), 1500 m — R. Balodis 4.02,6 (end. A. Jürlau 4.03,2), 3000 m — E. Prööm 8.46,0 (end. ka tema — 8.47,4), 10.000 m — Vitols 32.04,4 (end. V. Buceniaks 32.16,0), teivas — E. Äärma 3.90,5 (end. ka tema — 3.80) ja kuulitõukes on A. Viiding parandanud rekordi poole sm võrra. Lisaks kõigele jagab nüüd 200 m rekordi Kivitisega meie R. Toomsalu.

Rekordide tabel on seega praegu järgmine:

100 m	J. Kivitis, Läti	10,6	1930
200 "	J. Kivitis, Läti		1930
	ja R. Toomsalu, Eesti	21,9	1936
400 "	V. Nesterov, Eesti	50,3	1936
800 "	A. Jürlau, Eesti	1.56,2	1934
1500 "	R. Balodis, Läti	4.02,6	1936
3000 "	E. Prööm, Eesti	8.46,0	1936
5000 "	V. Buceniaks, Läti	15.04,6	1933
10.000 "	V. Vitols, Läti	32.04,4	1936
4×100 "	Läti	43,4	1930
4×400 "	Eesti	3.25,4	1930
tökk. 110 "	A. Komaras, Läti	15,4	1935
tökk. 400 "	E. Rähn, Eesti	57,4	1926
kõrgus	A. Kuuse, Eesti	1.95	1933
kaugus	N. Küttis, Eesti	7.42	1933
kolmik	N. Küttis, Eesti	14.43	1935
teivas	E. Äärma, Eesti	3.90,5	1936
kuul	A. Viiding, Eesti	16.06,5	1936
ketas	A. Viiding, Eesti	47.56	1934
oda	G. Sule, Eesti	71.48	1934
vasar	K. Annamaa, Eesti	53.07	1935
raskus	K. Annamaa, Eesti	17.58	1935
10-võistlus	J. Dimza, Läti	68.61	1931

22-st rekordist on 14 eestlaste, 6 lätlaste ja 1 leedulase nimel, kuna ühel alal lätlane ja leedulane poollitavad rekordi.

Pildike teistelt üleriiklikelt noorte võimlemisjuhlide kursustelt, mis peeti enne jõulusid. Kursandid lõunalaual.

Paar sõna meie hüppajatele

Tänavu suvel Tallinna külastanud Jaapani hüppajad andsid meile hea õppetundi. Näiteks võrreldes Harada ja Togami kolmikhüppeid meie meeste omadega, torkas silma kõigepealt see, et meie meestel esimene hüppe-samm oli pikem või võrdne japside omadega, teise sammu lõpul olid meie tunduvalt nõrgemad mehed peagu sama kaugel kui japsid, aga viimane hüpe oli japsidel palju pikem. Millest sarnane vahe? Võiks ju arvata, et meie meestel puudub hoog viimase sammu jaoks. Kuid see väide ei taha sobida, kui kontrollida japside hüppeid foto järgi. Meie meeste esimene samm on kaugushüpe, sellest siis pikem esimene hüpe, aga japsidel on see osa kolmikhüppest. Meie hüppajad rebivad vaba jala ette ja ühes sellega ka keha raskuse, kuid japsidel vaba jalg ripub taga (pildil Harada) ja alles pärast esimest sammu viiakse ta jõuliselt ette, ja maandutakse seejuures kand ees (Togami), nagu tavalises kaugushüppes pakule. Aga meie meestel jalg puutub maad päkal, mis tingib sirutatud jala, ja sirutus viimaseks hüppeks tuleb puudulik, millest ka viimane samm ei tule küllalt pikk, sest keha raskus on toodud esimese sammu lõpuks liialt ette, et saavutada võimalikult ruttu tasakaal. Tagajärjeks on äärmiselt lühike teine samm ja mitte küllalt hea asend jõuliseks viimase, kaugushüppele sarnaneva hüppe läbiviimiseks. (Harada „Berliner Illustr. Zeitung“, lhk. 85). Üldiselt kolmikhüppel tuleb rõhutada, et hüppesammud oleksid võimalikult võrdsed. Kui maailmarekordimees Tajima kelle esimese sammu pikkus on 6.40, tahaks meie meeste eeskujul saavutada parimaks tagajärjeks umbes 14 m, siis võiks tal esimene samm olla 5.60, mitte aga 6 m või enam. Seljuhul tuleb teine samm kuni 3.50 senise 2 m sammu asemel ja viimane tarvitseks olla ainult 5 m, et saavutada tagajärge, mis annaks kokku umbes 14 m. Kui nüüd esimene samm võtta 5.70, mis meie parimatelt ei nõua kaugushüppe taolist hüpet, siis teine samm sel puhul 3.80 ei tohiks olla raskesti saavutatav, ja viimane samm 5 m, mis korraliku üle terve jala rullitud ja täieliku tõuke juures ei tohiks mingeid raskusi tekitada. Lõpptagajärg sel puhul oleks aga 14.50.

Kõik meie kolmikhüppajad, peale mõne erandi, teevad eelpoolnimetatud vea.

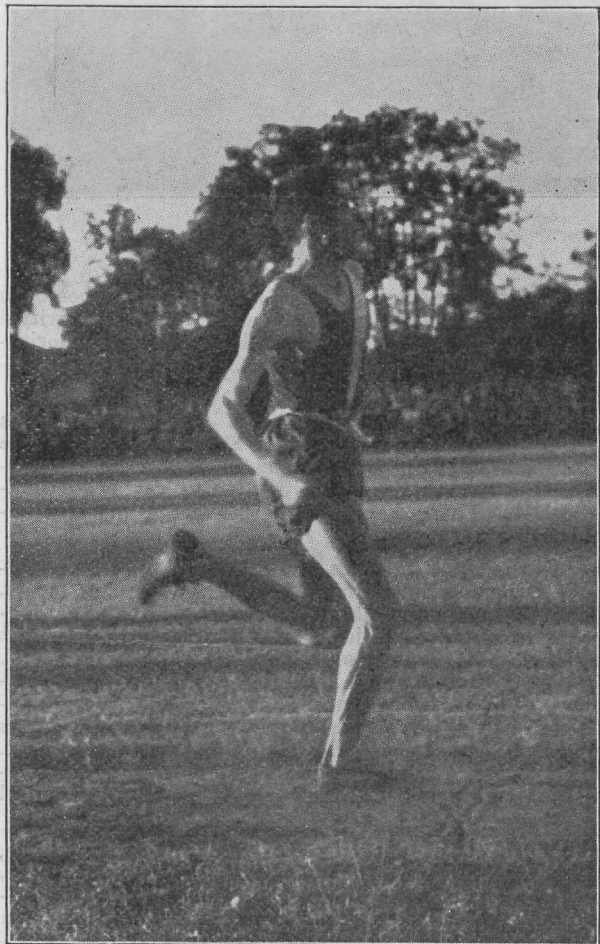
Teistes hüpetes ei tehta nii suuri vigu. Näiteks kaugushüpe on meil stiililt võrdlemisi õigel teel, aga siin halvab tehnilist tagajärge mitte küllaldaselt kiire, sulav ja vaba jooks. Seda nõuab kaugushüpe eriti, sest jooks peab lõppema jõulise hüppega õhku, mis aga toimub seda intensiivsemalt, mida lõdvemad on lihased hüppe alul. Näiteks Owens, kelle peamiseks vooruseks on pingutuseta jooks, J. Waitzeri sõnade järele „jooks ootamisele“, ei tarvitse omada erilisi stiili nõkse, et saavutada tagajärgi üle 8 m. Palju nõrgema jooksuga Long peab aga stiili valdama kuni peensuseni, et saavutada häid tagajärgi, kuigi ta sellegi juures ei küündi Owens'i tasemeni. Meilgi Toomsalu on hüppestiililt üks halvemaid, aga hea otstarbekas jooks aitab saavutada meie oludes häid tulemusi. Kaugushüppajad peaksid senisest enam rõhku panema jooksu tehnilise tagajärje parandamisele.

Nimetan siin Raskat, kelle jooks kõige enam nõuab parandamist. Raska omab küll sulava hoojooksu, aga sealjuures sirutus on puudulik, mis kaugushüppe hoojooksul ei ole esmalise tähtsusega, aga et see põhjustab kõikumist külgedele ja põlvede laiali tõstmist, selletõttu tõugetel keha tasakaal alati ei ole korrapärane. Üldiselt tundub, et Raska treening

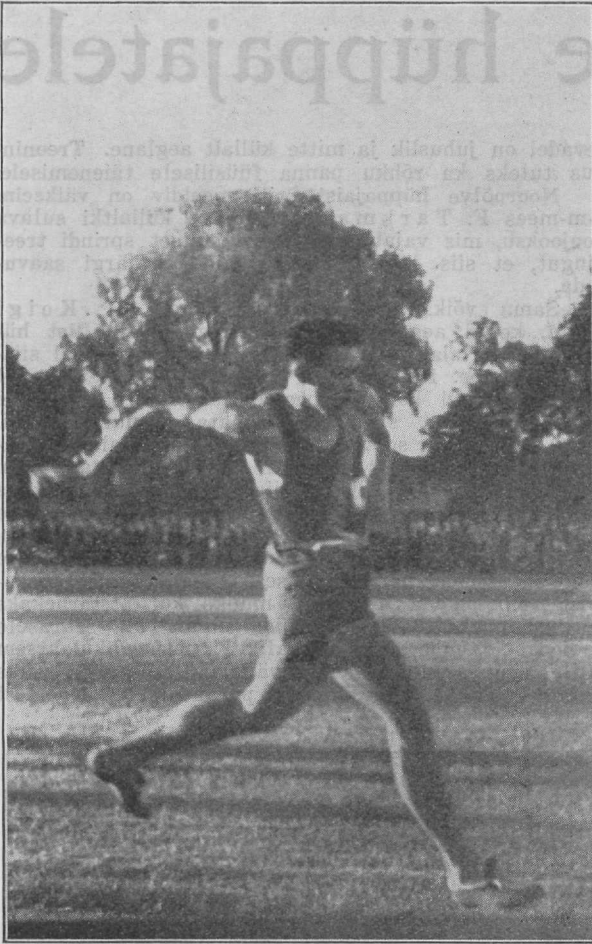
kevadel on juhuslik ja mitte küllalt aeglane. Treeningus tuleks ka rõhku panna füüsilisele täienemisele.

Noorpõlve hüppajast eriti meeldiv on väikseim 7-m-meis F. Tarkman, kes omab küllaltki sulava hoojooksu, mis vajab ainult spetsiaalset sprindi treeningut, et siis juba silmapaistvaid tagajärgi saavutada.

Sama võiks ütelda ka viljandlase H. Koigi kohta, kellel aeg oleks jõuda selgusele, millist hüpet võtta erialaks, näib et kõige sobivam on tal siiski teivashüpe. Praegu Koik asjata pillab energiat, et ühel võistlusel kõik hüppealad kaasa teeb. Nüüd ei saa enam ilma spetsialiseerumata suurtagajärgi. Teisi hüppeid on soovitatav harjutada kõrvalalana. Tehniliselt on parimaks hüppeks kõrgushüpe, aga siin näib meil treening olevat liig ühekülgne, misjuures veel liialt pannakse rõhku lati-tehnikale, kuid tõuke tehniline külg, mis aga otsustavam, lonkab. Eelkõige on see kehtiv Tarkmani kohta, kelle hüpe kõige enam nõuab parandust, sest praegust üle lati jooksmist võib pidada kõige muuks kui otstarbekaks kõrgushüppeks. Tuleks püüda minna üle säärasele hoojooksule, mis oleks võimalikult perpendikulaarsem latile ning arendada sobiv välisjala stiil. Siis võiks oodata tõhusat tagajärgede parandamist. Noortest

Harada kolmikhüppel

Toğami kolmikhüppel

tuleks nimetada veel O. Kaldret, kelle hoojooks on liialt ebahütlane, pealegi tuleb üksikuid sooritusi teha hoolsamini ja praegune üleolev hüpete sooritamine võib küll näida efektsena, aga ega see ei paranda tagajärge.

Üldiselt tuleb soovitada, et kõrgused püütaks ületada juba esimesel katsel. Eriti oluline on see nüüd, millal hüppajate paremus järjekorra kujunemises on väga oluline soorituste arv, vastavalt tänava suvel JAAF-i kongressil vastuvõetud määrustiku-muudatusele.

Teivashüppe stiilides on rohkem kui teistes hüpetes erinevusi ning kindlat standart-stiili õieti ei ole. Tuleb lähtuda seisukohast, kas hüpe on rajatud hoojooksule või tõukele ja võimsale rebimisele. Esimest esitavad E. Äärma, R. Kiipsaar, teist K. Kask ja tänava esile kerkinud koolipoiss E. Sarapuu. Üldiselt teivashüppe stiili ideaaliks peaks olema mõlema viisi harrastamine. H. Koik on selles suhtes vast parim, et ei kuulu ühte ega teise gruppi. Omab peagu võrdse hoojooksu eelmistega ja ka küllalt jõulise rebimise. Ainult enam spetsialiseerumist!

Kask ja Sarapuu tohiksid mõlemad hoojooksu parandamisel olla suurema tulevikuga, eriti viimane, kelle kehaline areng veel jätkub. Praegune hoojooks, mis kõikuv on selle tõttu, et jalgadega astuvad üksteise ette, n.-ü. koera jooksule sarnanevalt, peaks aga olema parandatav, kui seda vähegi püütakse arendada.

V. Vaiksaar.

Meeletuletusi jalgpalli-hooajast

Esivõistluste kilde

Esivõistluste juhtvärava lõi H. Sögel, Kalev. Pika väravate-rea avapomm lõhkes meistri — Estonia väravasopis. H. Sögel saavutas samas matschis ühtlasi hat-tricki. Kalev kaotas siiski napilt 3:4.

*

Punkti- või lõpuvärava autoriks oli Estonia vasak-sisemine M. Jensen. Löödud värav oli esivõistluste efektsemaid. Pall kolksatas Puhkekodu Karbile püüdmatult karpri.

*

Sport-TJK-i sügisvooru-matschis, mis lõppes siinivalgete hiiglavõiduga 6:0, väravavaht Tipner mängis tsentris ja lõi tsenterforward Leetmaa väravasse kolm väravat!

*

Kalev, kellele kevadvooru-matschide järele kuulutati kadu liiduklassist, oli sügisvooru parimaid meeskondi. Sügisvoorus Kalev sai lüüa üksnes provintsimeeskondadelt — Võitlejalt 1:2 ja Terviselt 1:3.

*

Aktiivse väravatesuhte Kalev sai viimase matschiga (28:27). Estal, kelle väravatesuhe oli kogu esivõistluste kestel aktiivne, muutus see passiivseks (23:25) — viimase matschiga.

*

Esivõistluste tooreim matsch — Esta-Kalev sügisvoorus. Piiritaha saadeti kõigi aegade rekord-arv mängijaid — 5 patustanut.

*

Esivõistluste poriseim ja ligunenuim matsch — Sport-TJK sügisvoorus. Mängijaid suples porivannides ja voolavais vihmalaenis alglöögist lõpuveni.

*

Kaks vägevat sündmust: kaks korda Sport-Estonia. Matschid publiku-, pinevuse-, kisa- ja muude rekordidega. Kevadvoorus Sport võitis 3:1, sügisvoorus meistermeeskond Estonia pääses penalty-viigiga 1:1.

*

Esivõistluste rohketest penaltydest olid tähtsaimateks need kaks, mis löödi Estonia-Spordi sügisvooru-matschis. Estonia vasak-back V. Neerise pomm jäi Spordi Ollisele püüdmatuks. 3 minutit enne selle suure ja otsustava matschi lõppu oli Spordi parem-äär J. Simensoni sama suur võimalus: tema aga lõi penalty Miksonile tasaselt sülle!

SUBE SAUN

REIMANNI TAN. 37

K ö e t a k s e
pühade nädalal

esmaspäeval,
teisipäeval,
kolmapäeval,
neljapäeval.

Eesti spordiminevikku

TSAARAJA TAUSTAL

On ka spordiliikumises nii, et maailm enamasti elab tänase päeva kangelastele. Eilne on juba määratud minevikule ja unustamisele. Eriti nüüd, olümpia-aastal, millal uued ja vanad sangarid rahvaste jõukatsumisel edukalt võidumasti hiivanud meie sini-must-valge, elatakse üksnes nendele uute imede ootel. Kuid just nüüdsel olümpiaaustal on tavalisest sobivam aeg meenutada aegu ja inimesi, kes on olnud meie praeguse edu pandiks ning pannud tugeva aluse kogu meie spordiliikumisele. Noorem põlv, kes nüüd rassib matil või nõõrringis, või paneb oma parima välja sõerajal, silmapilgule elades sageli on ebateadlik selles, et juba ligemale keskmise inimiga tagasi Eestist võrsus mehi, kellele võrdseid vastaseid ei leidunud kogu suurel Venemaal, ja kes võistlustel kaasa töid kõik olemasolevad auhinnad ning sellistena moodustasid meie spordiliikumise tugevat alustalad.

See oli meie spordi hiilgav minevik. Ja võtame seda meenutades teadmiseks tõe, et ainult hiilgavale minevikule saab rajada hiilgavat olevikku ja tulevikku. Siiski need hiilgeajad pole veel täies ulatuses määratud minevikule ja unustamisele. Endiste aegade alustalad näeme praegugi kandvate inimestena meie spordiliikumise eesotsas, nüüd muidugi juba kogemusrikkaste juhtide osas.

Üteldakse ikka, et raske on ka nüüd, et kitsad võimalused suretavad meie spordil elu ja hoo, aga kuidas oli võimalustega kolmkümmendviis aastat tagasi, millal ometi jõuti uskumatute tagajärgedeni?

Olgu alljärgnev kirjutus peatükiks uskumatuist tagajärgedest uskumatult kitsaste võimaluste juures aegade meenutamiseks, millal Peterburgi Kalevi ümber koondunud eesti ramm muutis Kalevi suure Venemaa võimsamaks raskejõustiku kantsiks.

Aeg ühtviisi muudab olukordi ja inimesi. Oleme näinud Joh. Kauba, meie esimesi spordijuhte, südamelähedasena kaasa töötavat kõigi sportlike ürituste juures. Oleme teda näinud ikka nii — tagasihoidlik, järelemõtlik ja — pealtnäha kõhetu. Kes vähikuist tahaks nüüd uskuda, et temas on tegemist omaaegse atleediga, kellel Peterburi Kalevi päevil Venemaal ei leidunud kõikjal vastast?! Ometi oli see nii... aeg ju muudab inimesi, eriti siis, kui nad on jõudnud juba oma viiekümneaastase juubelini. Vana spordijuhi juubel seda enam teeb päevakohaseks Peterburi Kalevi hiilgeaegade ja hiilgetulemuste meenutamise. Ja õigust ütelda, iseseisvuse aegade saavutuste vaimustuses on mineviku tõelisest väärtusest paljudi unustatud ning selles unustamises pole küllalt väarikat esiletõstmist tehtud ja osa antud aastakümneid tagasi Peterburgis tehtud tööle.

Imelik küll, et sajanõude vahetuse järele meie sportlikuks kantsiks ei kujunenud Tallinn, vaid hoopis võõras tsaaride linn! Kuid Tallinn samal ajal oli ka teiste alade keskusena hoopis kõrvale tõrjutud.

Joh. Kauba seletab asja nii: „Laiem maailm tõmbas mind ja teisi. Siin olid kitsad olud ja iga hakkajam püüdis siit minema pääseda.“ Nii valgusid Peterburisse ka meie paremad rammumehed; võttis selle teekonna 1906. aastal käsile ka Joh. Kauba.

Õigus küll, ta pole olnud just Peterburgi Kalevi esimese hälli juures, kuid ometi Joh. Kaubat on paljude aastate jooksul sidunud vahetu töö meie esimese kuulsa spordiseltsiga, mille tõttu tal mineviku päevist on käepärast täielikumad ülevaated ja materjalid kui kellegil teisel.

Püüdkem siin lühidalt meenutada Peterburi Kalevi saamislugu. Natuke sirvimist vanades koltunud paberites, millel kiri veel vaevalt loetav, ja siis usuteldav võib teid varustada järgmiste teadmistega:

Kalevi põhikiri kinnitati Peterburis 18. aprillil 1900. a., vana kalendri järgi. Asutajad liikmed olid J. Vambola, J. Raag, M. Liiv, K. Volberg, H. Toming, J. Maasing, A. Lukk ja T. Viedemann. Vambola kaasabil muretseti ruumid ohvitseride võimlasse, Inseneri uul. 10, kus asus ka Esimene Peterburi Jalgratta ja Atleetika Selts. Venelaste poolt ruumide saamisel tehti aga tingimuseks, et Kalevi mehed astuksid ühtlasi ka nende seltsi liikmeks, koos harjutaksid ja võistlustel nende värve kaitseksid. Kuid olukordadest tingituna järgnes peatselt lahkulöömine venelastest. Uued ruumid saadi Ohvitseri uul 3, Peterburi Atleetika Seltsi juures. Siingi tegutsemisvõimalused olid küllalt kitsad. Iseseisvalt saadi harjutada ainult kord nädalas, pühapäeviti, kuna teistel päevadel tuli koos harjutada atleetika seltsi meestega. Kuid pikka peatust polnud ka siin. Kalevi kodutu Ahasveeruse päevad jatkusid. Järjekorras koliti Litenõi prospekt 51, sealt lühikesse peatuse järele uuesti ohvitseride võimlasse tagasi. Sealne Kalevi häll sai talle ka niiteldada surivoodiks, sest Kalev läks siin 1905. a. varjusurma.

Põhjused? „Pole mõtet ammuunenud ebameeldivaid asju enam elustada,“ põikleb vana spordijuht otsesest vastusest kõrvale. „Kuid eks olnud ka siin tegemist vanade hädadega — tegelaste isikliku aahnusega ja hoolimatusega seltsi rahade suhtes.“

Sportlikest olukordadest õigustamatu ja varajane oli see varjusurm tõepoolest. Sest eesti ramm suutis end juba lühikeste aegade maksma panna. Oldi ainult aasta või paar venelaste allüürnikuna tasapisi harjutatud, kuid ahindu toodi koju juba rohkesti. Nii tuli teisel harjutusaastal T. Viedemanni õpilane M. Liiv Helsingis peetud rahvusvahelistel maadlusvõistlustel esikohale ja hiljem nähti esikohtadel ka teisi eestlasi nagu Ahlmanni, Haierit, Liiva ja Viedemanni. Samuti olid edukad ka Raag, Toming, Männik, Freibusch ja teised.

Paar aastat vaikust ja sportlikku rammu halvasid tegevusetust. Ei jäänud selle tõttu eestlastel muud üle, kui astuda võõrahvuste seltside liikmeks. Nii ka Joh. Kauba tollal kuulus võimlemiselts Palme liikmeskonda. Nähti-kohati seal teisi eestlasi, kuid enamasti ikka niisuguseid, kes kadakaina olid oma rahvusele selga pööramas. Siis hakkas jälle midagi liikuma, eestlase ürgne spordi-

N. STEPULOVILE ulatatakse hõbemedal. Keskel kaalu võitjaks kuulutatud ungarlane HARANGI kinniseotud peaga. Kaalu kolmas pole ilmunud austamisseremoonial

vaim hakkas endale otsima avaramaid tegevusvõimalusi. Laseme siin Joh. Kaubal edasi jutustada:

„Üsna juhuslikult loen ühel päeval mingisugusest eesti ajalehest, et on jällegi asutamisel uus eesti spordiselts, või õigemini jõustiku selts, nagu tollal ikka kirjutati ja kõneldi. Asja eesotsas seisis Tõnu Viedemann-Võimula, kes ka mulle andis esimesi õpetusi maadluses ja tõstmises. Selts ristiti Võimulaks ning asutamise juures olid eestvedajaiks peale Viedemanni J. Leht, J. Püümann, O. Sippmann-Vambola ja mina. Inimesi kogunes uue seltsi ümber jõudsalt. Nähti seal igasugust rahvast. Nii tegeles tollal hoogsalt spordiga ka pärsine riigikogu liige Karl Stallmeister, siis veel praegune ETK raamatupidaja Könberg, eestlasest tööline Kõpvillem ja teised. Kõik pea eranditult noored inimesed, ainsaks aastailt vanemaks meie seas oli Tõnu Viedemann. Siin-seal võtsime võistlustest osa, ja mehed tõid pea igakord ülevenemaalistelt võistlus-

telt auhindasid koju. Eriti maadluses olid Võimula mehed kanged, nii Viedemann ise, samuti ka Kroll, kes tollal oli lihtne pagar. Millal peeti esimesed võistlused, — jah, see on mul küll meelest ununenud.“

Aga ka Võimula päevi põlnud kauaks. Elukutseliste ja asjaarmastajate-lõbulaste küsimuses juba tollal tõmmati teravaid piirjooni. Võimula korraldas Peterburis tschampionaadi, ja nüüd hakati eestlastele vaatama kui elukutselisele. Teistel seltsidel keelati Võimula meestega võistlemine. Tekkinud olukorra tõttu paljud liikmed lahkusid ja asusid Eesti Noorsoo Seltsi juure, asutades seal spordiosakonna. See oli aastal 1910. Usuteldaval on veel meele nimesid, kes olid selle uue ürituse juures ja ka hiljem seltsi värve võistlustel kaitsesid: „Esimeheks valiti mind, siis kuulusid juhatuse veel Adlik, praegu kommunistlik tegelane Venes, ins. Vambola sugulane Osvald Sippmann, Püümann, Steinberg, kes praegu Venes elab trükitöölisena, jah — siis oli seal veel lootustäratav Tartu poiss Kurrik, pikk ja ilusa kehaehitusega noormees, kes häid tagajärgi saavutas kõrgushüppes. Kuid mees suri noorelt. Esialgu tegime peamiselt maadlemist ja tõstmist, tasapisi ja võimlemist. Ruumid olid üsna head, avaras saalis harjutamise võimaluste üle ei saanud nuriseda.“

Kui tunneksime Joh. Kaubat naljahambana, võtaksime vaid lõbusa piibujutuna teadmiseks tema puhutud loo sellest, kuidas eesti sportlane Peterburis osutus ka autodest ja jalgrattureist kiiremaks. Naljamäiku on asjal muidugi tubli annus juures, kuid lugu siiski vastab tõele.

Lugu algas nimelt nii, et Peterburi-Peterhofi vahel, millist maad üle 40 km, korraldati isesugune võistlus, kus ühtviisi võistlesid autod, jalgratturid, jooksjad kui ka käijad. Oli välja arvestatud, kui palju kellelgi keskmiselt aega kulub vahemaa katmiseks ning erilaadilised võistlejad lähetati stardist nii välja, et nad kõik ühel ajal finiši pidid jõudma. Nii ühel ajal saabumisest ei tulnud midagi välja. Inimene ületas auto. Selliseks üllatusmeheks oli noorsoo seltsi sportlane Rebane, kes võistluse kaasa tegi käijana ja siiski enne autosid, rääkimata rattameestest ja jooksjast, finiši jõudis. „Olin ise stardi juures tema väljumisel,“ meenutab Joh. Kauba seda eriskummalist lugu. „Oli teisigi käijaid palju, kuid Rebane tuli võitjaks ka autode üle. Vist oli autodega teel mingi viiperus juhtunud, nagu ma läbi udu mäletan. Pärast vene ajalehed tegid Rebase saavutusest suure sensatsiooni; mäletan veel, et ta nimi vene lehtedes esines moonutatult — Rebone. Mootorsõidukeid ületanud mees jäi segaste aegade tulemisega Venesse. Mis temast on saanud, pole mulle teada.“

Oli menu teistelgi aladel. Nii olid alalised koh-tade mehed võistlustel tõstja Karolis ja maadleja Timofejev. Viimane vene nimest hoolimata oli ema poolt eestlane ja mees pidas ka ise end alati eestlaseks.

Asasveeruse päevad Kalevil ei jäänud ka nüüd kordumata. 1913. a. noorsoo seltsil tekivad rahaliselt rasked ajad ning see halvab ka spordiosakonna tööd. On liiategi ette näha seltsi tegevuse likvideerimist, seltsi sulgemist. Eesti ramm on jällegi sattunud lõhkise küna ääre.

Aga polegi vaja õhutamist, suurt organiseerimist ja tagantähtsust. Mõistetakse pikema kaalumiseta, et nii ikka ei saa jääda; spordimehed tulevad kokku ja teevad otsuse — vaja vana Kaley uuesti ellu ärata.

Esimene koosolek peeti mai lõpul Vassili saarel. Põlnud see nii, et lihtsalt kutsutakse inimesed kokku, valitakse juhatus ja samas alustatakse hooga tööga. Tuli seejuures heidelda ka kangemate vastastega kui need, keda matil kokku viib loos. „Politsei püüdis meile uue seltsi asutamisel mitmeti raskusi ja takistusi teha,“ meenutab usuteldav neid aegu. „Olime ju

väljas Eesti asja eest. Spordiliikumise elustamise kõrval taotlesime ka rahvuslikke sihte, ja see vene võimudele muidugi ei meeldinud. Ei meeldinud vene võimudele ka see, et Kalev oma hõlma alla tahab koguda kõik paremad eesti rammumehed, kes vene seltsidesse laiali paisatuna seni olid sunnitud ka venelastena esinema. Nii maadleja Klein, pärasine olümpiavõitja, kuulus vene Sanitase liikmeskonda, sammu kuuluseid ka hea tõstja Vapris ja teised.“

Kuid ka vene võim selles isesuguses jõukatsumises niiteldati pandi selja peale. Kalevi elustamine sai teoks. Valiti juhatus, millesse esimehena kuulus Joh. Kauba, liikmetena O. Simpmann, K. Pajo, J. Püümann, A. Leht ja teised. Auesimehe koha päris J. Simpmann-Vambola, kes tollal Peterburis töötas kooliõpetajana. Temalt uuesti elustatud Kalev sai ka oma esimese hambaraha — kolm rubla kopikatega ja täitelehe ühe endise juhatusliikme vastu. Vambola-Simpmann andis need endise Kalevi kassana üle. Varanduse hulka kuulus ka kaks hobusekoormat igasuguseid õppekange, tõste- ja shongleerimise pomme, mis nüüd Lesnoist viidi üle seltsi uutesse harjutusruumidesse, Koshevinnaja liinile nr. 31.

Kui meil kord teoks saab spordi-muuseum, need pommid oleksid seal aukohal. Nende seas oli mitmeid omamoodi ajaloolisi pomme, pärit kuulsast dr. Krajevski kabinetist. Siis veel pomme, milliseid nähes meie tõstjad ei teaks, mida nendega peale hakata, näiteks erilised pommid ühe käega harjutamiseks, siis seest tühjad pommid, mis vajaliku raskuse saavutamiseks täideti liivaga või haavlitega. Kõige väärtuslikum ja omapärasem J. Kauba hinnangu järgi oli eriline n.-n. lestapomm, kuni kolm puuda raske, kuid mille raskust raudlestade lisandamisega ja vähendamise soovikohaselt võis muuta. Kuid vähe oli Piiteri rammumeestele ka kahest hobusekoormast pommidega rassimisel. Sageli oli harjutajaid rohkem kui jatkus pomme. Siis sai aidata oma leidlikkus, sest raha alul polnud ju kuigi palju. Nii tekkisid harjutusruumi isesugused pommid, mis polnud midagi muud, kui liivaga täidetud varukad või püksisääred...

Algas kibe töö nii raskejõustiku kui ka kergejõustiku alal. Ja ühes sellega algas ka ajajärk, mis Kalevi nimele tõi kuulsuse kogu Venemaal ja ka väljaspool tsaaririigi piire.

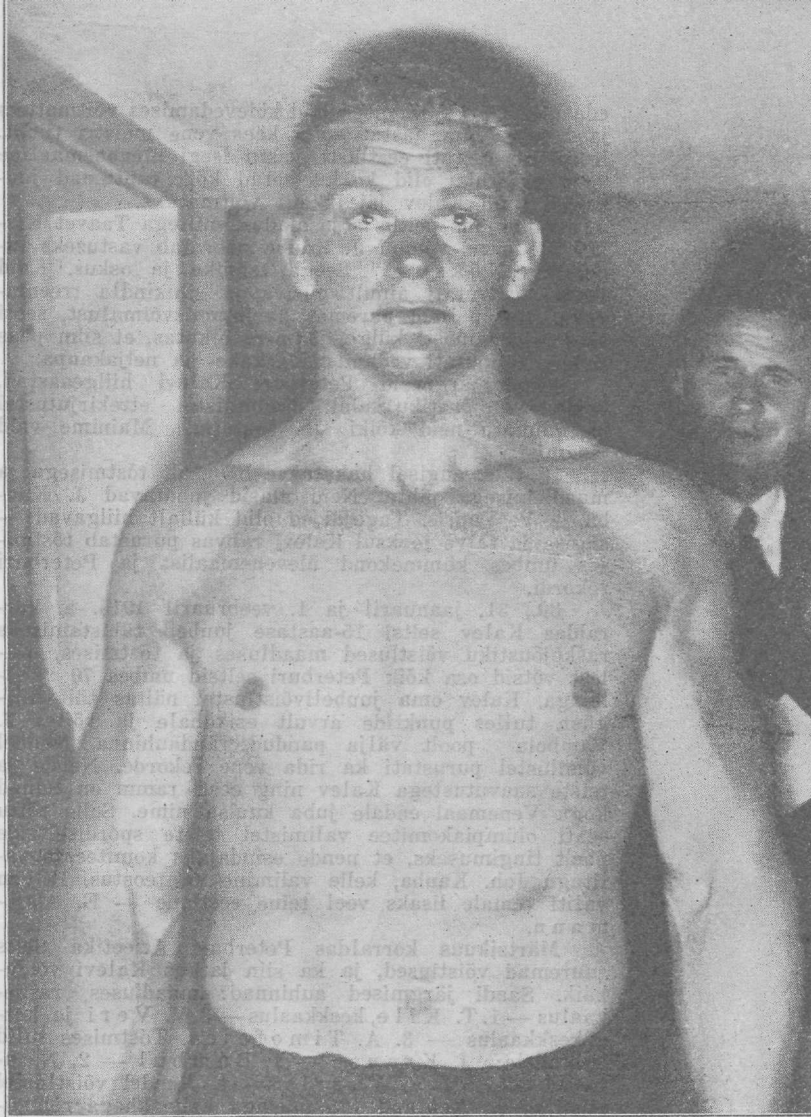
„Venelased tollal kergejõustikku ikka juba tundsid, ja olid meist isegi ees,“ annab usuteldav hinnangu omaaegsele sporditasemele, „kuid raskejõustikus hakkasime neid juba varsti pinnima.“

Esimene tulleminek Kalevil oli 11. augustil 1913. aastal. Saksa võimlemiselt Palme korraldas suured kergejõustiku võistlused ühes kõievedamisega. Nooremale põlvele olgu siinkohal öeldud, et kõievedamine nendel aegadel oli õige populaarne ala ning liigituse poolest kuulus raskejõustiku alla.

Milliseks kujunesid selle esimese võistlusristimise üksikasjalikud tulemused, see on usuteldaval aastakümnete jooksul ununenud ega pole tagajärgi kusagil säilinud ka trükimustega jäädvustatuina. Kuid üldine bilanss oli niisugune, et mitmed Kalevi mehed tõid mitmel alal täiel rindel auhindu. Joh. Kauba ise tegi kaasa 60 m jooksu, kuid millise ajaga ja mitmendana ta finiši saabus, on tal kahjuks ununenud. Keskmää jooksudes oli edukas Pender, kuulitõukes Hoffert, hüpates Lillipuu.

Suurnumbriks kujunes kõievedamine Palme mees- teaga. Suurnumbriks juba selle poolest, et Kalev siin esmakordselt tulle minnes tõi koju Peterburi meistri tiitli. Olgu nüüd üteldud mõni sõna selle ammu unustatud võistlusalal tutvustamiseks. Tavaliselt kõievedamise meeskond oli kuue-, kuid vahel ka kuni kaheksaliikmeline. Kõis on keskelt kolme meetri ulatuses vaba, ja kui nüüd üks pool üle 1,5 m vedamise juures järele annab, on ta kaotanud. Veetakse kaks korda, et võitjat kindlamini selgitada.

„Teiste seltside meeskonnad võitsime kergesti,

K. PALUSALU pärast vabamaadluse kuldmedali võimist. Tema selja taga mugelev olümpiatreener N. KURSMAN

kuid Palmega oli meil kõige rohkem rassimist,“ on Joh. Kaubal kui Kalevi meeskonna kaptenil see heitlus veel üksikasjuni meele püsinud. „Olime endi meeskonnas kõik kehamoõtudelt harilikud inimesed, kuid Palme oli meie vastu koondanud päris hiiglased. Iga mees nende meeskonnas kaalus vähemalt 100 kg, kõik olid pikakasvulised ja atleetlikud mehed. Esimesel vedamisel võitsid nemad, kuid teistkordsel jõukatsumisel sakslastel enam ei jatkunud vastupanu. Pingutus oli nii suur, et Palme meeskonnast kaks meest langes minestusse. Loobiti neile siis elustamiseks külma vett pähe ning saadeti pärast Punase Risti autoga haiglasse ravimisele. See oli pöörane pingutus; vedasime otse hambad ristis. Pärast kzed enam ei kuulunud sõna, kogu kehas tantsisid tugevad värinad, ja et jalgel mitte tuikuma hakata, tuli võistluse lõppedes kiiresti istuda.“

Tagajärg seega oli 1:1. „Viigilise seis juures olime ka sellega nõus, et lisavedamisel sakslased meie vastu võivad välja panna uue, puhunud meeskonna. Kui Palme tegelastel kas ei jatkunud varumehi, või olid nad juba ette kindlad oma kaotuses, sest nad loobusid uuest vedamisest ja andsid võidu meile,“ jutustab usuteldav. Kalevi kõievedamise meeskonda peale J. Kauba kui kapteni kuulusid E. Hoffert, F. Avik, O. Simpmann, J. Lillipuu ja A. Saar. Ka

edaspidi jäi Kalevi meeskond kõievedamises võitmatuks ja hoidis kolm aastat enda käes vene meistri tiitlit. Kord moodustati eestlaste vastu isegi ülevenemaaline koondus, kuhu olid kokku aetud kõik tuntumad jõukarud, kuid Kalev jäi ikkagi võitmatuks.

Milles siis peitus sõjasaladus, millega Taavet Koljati üle päris võidu? J. Kauba naeratab vastuseks lühidalt: „Nõksud!“ Seega tehnika ja oskus. Kuid sedagi saavutati ainult püsiva ja sihikindla treeninguga. Kuid polnud paremat harjutamisvõimalust, seoti nõõr telefoniposti külge, ja mees sikutas, et silm peas sinine. Harjutati vedamist ka kahe- ja neljakaupa.

Nüüd järgnesid Peterburi Kalevi hiilgeaastad, eriti raskejõustiku alal. Ruumilistel ettekirjutustel on võimatu neid kõiki siin loetella. Mainime vaid järgmisi:

1914. a. sügisel hakatakse hoogsalt tõstmisega ja maadlemisega pihta. Neid alasisid juhatavad J. Kauba ja V. Vapris. Tagajärjed olid küllalt hilgavad — sügise ja talve jooksul Kalevi rahvas purustab tõstmises umbes kümnekond ülevenemaalist ja Peterburi rekordid.

30., 31. jaanuaril ja 1. veebruaril 1915. a. korraldas Kalev seltsi 15-aastase juubeli tähistamiseks raskejõustiku võistlused maadluses ja tõstmises, millest võtsid osa kõik Peterburi seltsid umbes 70 võistlejaga. Kalev oma juubelivõistlustel näitas täit hiilgust, tulles punktide arvult esikohale ja võites J. Vambola poolt välja pandud rändauhinna. Nendel võistlustel purustati ka rida vene rekorde. Nende ja teiste saavutustega Kalev ning eesti ramm on teinud kogu Venemaal endale juba kuulsa nime. Selle tõttu seati olümpiakomitee valimistel teiste spordiseltside poolt tingimuseks, et nende esindajaks komiteesse valitagu Joh. Kauba, kelle valimine ka teostus. Hiljem valiti temale lisaks veel teine eestlane — E. Assmann.

Märtsikuus korraldas Peterburi Atleetika Selts suuremad võistlused, ja ka siin jätkus Kalevi võidukäik. Saadi järgmised auhinnad: maadluses, raskekaalus — 1. T. Kile, keskkaalus — 3. V. Veri ja kergete kaalus — 3. A. Timofejev. Tõstmises tulid kohtadele: J. Krause — 1, Bumbul — 2, Neuland — 3 ja V. Vapris — 4. Nendel võistlustel püstitas A. Neuland 175 naelaga kahe käega rebimises uue maailmarekordi. Järgnevail ülevenemaalistel võistlustel tõi A. Neuland esimese auhinna — hõbekarika ja audiplomi. Maikuuks peetud võistlustel, mis korraldati Herkuluse poolt, tulid Kalevi rahvast kohtadele Vapris, Osi, Neuland, Laud ja Karolis. Neil võistlustel parandas Neuland kaks maailmarekordi — vasakuga rebimises 178 naela ja vasakuga tõukamises 222,5 naela. Moskvas detsembri lõpul peetud ülevenemaalistel võistlustel tuli Kalev 15 punktiga jällegi esikohale, kuna kuulus Peterburgi vene selts Sanitas saavutas ainult kaks punkti. 1916. a. J. Krause omandas esitõstja nime ühes suurvärsst Vladimir Aleksandrovitschi poolt väljapandud rändauhinna — kahepuudase hõbepommiga.

Meil nüüd spordihoone püstitamine on saanud möödapääsematuks vajaduseks. Aga kuuleme nüüd usuteldava sõnadega, millised ruumid olid kasutada Peterburi Kalevil, sellel suure Venemaa suurimal ja kuulsaimal:

„Viimased ruumid olid meil Ohvitseri uulitsal. Majas enne oli asunud tüüpiline vene tšchainaja. Ja kui sisse kolisime, oli meil seal ees ainult neli lagetatud seinat, musta ja määrdunud. Polnud isegi lauda, mille taga juhatus oma koosolekuid võis pidada ja otsuseid kirja panna. Kuid hea tahtmise juures, ilma mingisuguse sunduseta saime kõigest üle. Üks juhatus liige kinkis laua, teine tõi toolid, kolmas kapi ja nii oli lühikese ajaga kõik hädavajalik mööbel koos. Mäletan veel, akna eesriided kinkis Ernst Assmann, minu järglane esimehe kohal. Tema muretsetes ühte tuppka pehme mööbli.

Usuteldav laseb pilte elustuda eesti spordi noorusmaalt. Tšchainaja ruumid olid mustad ja kasimatud, vajasisid hädasti remonti. Kuid raha selle peale ei tahetud kulutada. Ja milleks õige palgata võõraid töölisi, kui oma seltsis küllalt oli mehi, kellel kontides karuramm ja kes oskasid käsitada saagi, kirvest ja värvipintsli? Nagu talgute korras pandi saed vinguma ja hõõvlid laulma ning lühikese ajaga oli majas kõik korras.

Polnud unustusse vajuval aegadel nii, et spordiseltsi ümber oli kogunenud vaid kitsas erialaliste huvidega inimeste rühmitus, kelle ainsaks jumalaks sport. Tollal spordiselts taotles ka kaugemaid, rahvuslikke sihte. Maadlusmatil ja tõsteharjutuste ruumis idanes poolsalaja omariikluse vaim. Selle tõttu Kalevi liikmeskonda rohkearvuliselt kuulus ka neid, kes ei otseselt ega kaudselt polnud spordiliikumisega seotud. Seal oli tööliste kõrval vabrikute juhatajaid, insenere, arste, haritlasi igasugustel kutsealadel. See oli kaasaegsete mälestuste põhjal isesugune rikkumatu nooruslikkuse riik, kus veel ei tuntud klassi- ja seisusevahesid ega seda tänapäeva hullemat — võimuhnitsemise intriige.

Imelik küll, kuid venelased hakkasid juba tunda erilist aukartust Kalevi ees, hoopis vastupidiselt Kalevi asutamise aegadele, kus eestlaste üritusele kõigiti püüti takistusi teha. Kalevi kuulsus ja jõud oli end venelaste juures maksma pannud. Kui nüüd tulid mingisugused valimised liitudesse ja sportlikesse keskoorganidesse, siis just venelaste nõue oli see, et esindaja valitagu eestlaste hulgast, Kalevist.

Kalev ei pannud oma nime maksma üksnes spordiringkondades. Kui inglise kapitaliga kavatseti hiigelsuure aedlinna rajamist Peterburgi külje alla, kus peale muu oleks ehitatud ka eeskujulik staadion, siis esitas Kalev palve, et staadioni ka eesti seltsile kasutada antaks. Ingliseid pakkusid aga rohkem kui Kalev alul oli riskinud küsida. Staadioni ja ujumisbasseinide kasutamine-valitsemise taheti tasuta täies ulatuses Kalevile anda. Samal ajal oli aga Peterburgis külluses teisi vene spordiseltsi, kuid inglased Kalevi hea nimega arvestades, läksid vene seltsidest lihtsalt mööda.

Ja siis veel üks ajalooline, kuid hiljem vähe märkimist leidnud tõsiasi: Kalev oli esimene, kes tsaaride pealinnas pani lehvima meie sini-must-valge trikoloori. Suveks üüriti seltsile Golodai saar Peterburgi lähedal. See oli omaette veesportlaste paradiis, kus olid kasutada mootorpaadid, süstad ja teised sõidukid. Igal hommikul kerkis 20 sülla kõrguse masti tippu hiiglaslik sini-must-valge lipp, tervelt kaheksa sülda pikk. Ja õhtuti järgnes pidulik silmapilk, kui meie pärsine rahvuslipp hünni saatel alla lasti. Venelased vaatasisid ja imestasid: mis lipp see niisugune on?

Inimene, kui aeg talle juba aastaid üle viiekümne turjale veeretanud, kipub tavaliselt elama minevikus, heaks pidama ainult seda, mis tehti nende nooruspäevil ja tegutsemisaegadel. Sellise rikkumatu nooruslikkuse ja romantika väikese paradiisina elab ka Peterburgi Kalev vanade tegelaste mälestustes. Võib-olla, et nende vanadele alustaladele möödunud ajad nüüd tagantjärele tõelistest tunduvad kenamas perspektiivis, aga võimalik, et tööpeolest kõik oli nii nagu seda iseloomustab Joh. Kauba usutlemise lõpud:

„Nii helgeid mälestusi pole mulle jäänud ka kogu hilisemast seltskondlikust ning sportlikust tegevusest kui just Peterburgi Kalevi päevilt. Siin ei tuntud intriige, tegelaste võimuhnust, vaid kõik olid väljas ühise asja eest, löödi kõigele kaasa suure isamaalise vaimustusega, kõrvuti noored ja vanad, seisukohalt suured ja väikesed. Oli vaja mehi võistlustele, — siis kunagi ei tekkinud kauplemisi päevarahade pärast nagu nüüd. Juba see ükski oli nagu auasi, kui sportlane oli meeskonda võetud. Ehk kui just tingimata oli vaja mingisuguseid lisarahasid, siis pandi need omal käel kokku, koormamata seltsi kassat.“

Szabo parem kui Nurmi?

Kes on paremad allround keskmaajooksjad

Ungari spordileht „Nemzeti Sport“ avaldab huvitava statistikalise tabeli selle kohta, kes on maailma parimad jooksjad läbilõikes kõigi distantside kohta 800—5000 meetrini. Teiste sõnadega: kes on parim allround keskmaade jooksja? 5000 m tegelikult küll ei nimetata keskmaajooksuks, kuid kuna täpne piiritlemine üldse on võimatu, siis võib ütelda, et palju suurem pole 5000 m n. n. sugulus ka pikamaajooksuga. Suur osa maailma parimaid kesk-

maajooksjaid tavaliselt harrastab kõiki distantse 800—5000 m, misjuures erinevused on üksnes selles, et ühed eelistavad rohkem lühemaid ja teised rohkem pikemaid keskmaajooksusid. Aimult mõned üksikud harrastavad juba üle 5000 m ulatuvaid distantse. Suurim näide selle kohta on Paavo Nurmi, kes jooksis isegi maratone.

Oma ülalnimetatud arvestuse alla on Ungari leht võtnud järgmised distantssid: 800, 1000, 1500, 2000, 3000

ja 5000 m. Seega keskmaajooksu-kuuevõistlus. Mõistagi võiks juure arvata ka 1 miili jooksu, mis väga populaarne Ameerikas ja Suur-Britis, kaasa arvatud viimase domiinionid. Et aga yardide-jooksud Euroopas vähe praktiseeritavad, siis rohkem õigustatud paremusjärjestuse saamiseks on 1 miili jooks välja jäetud.

Alljärgnevalt toome selle huvitava tabeli kujul, nagu ta avaldatud ülalnimetatud lehes:

	Szabó		Ladoumegue		Höckert		Nurmi		Beccali	
800 m	1:52	1000	1:52	1000	1:57.1	865	1:56.3	885	1:50.6	1041
1000 m	2:25.8	1004	2:23.6	1054	2:30.8	902	2:31.4	890	2:28.8	941
1500 m	3:52.6	1019	3:49.2	1067	3:55.2	984	3:52.6	1019	3:49	1070
2000 m	5:20.4	1046	5:21.8	1031	5:21.8	1031	5:22.4	1025	5:29	962
3000 m	8:33.4	979	8:40.8	936	8:14.8	1099	8:20.4	1061	8:36.6	960
5000 m	14:39.4	1020	15:03.2	938	14:22.2	1085	14:28.2	1062	15:20.6	882
	6068		6026		5966		5942		5856	

Võib arvata, et ungarlasi on ülaltoodud tabeli koostamise mõttele viinud just nende omamaalase Miklós Szabo ekstraklassilised tagajärjed. Mees on ka tõepoolest peagu võrd-selt hea kõigil distantssidel 800—5000 m. Nõrgim on tal 3000 m tagajärg, kuid sellel distantssil pole tal tulnud joosta tugevate konkurentidega. See eest on ta aga maailmarekordi püstitanud 2 miili (3218 m) jooksus.

Kõige rohkem torkab tabelis silma, et Nurmi, keda peetud maailma kõigi aegade parimaks jooksjaks, asub alles neljandal kohal. Kuid ühtlasi teame, et Nurmi suurem kalduvus oli siiski pikematele distantssidele — 3000 m alates. Sellest lühemate

distantsidel sai ta lüüa ka juba oma parima vormi aastatel. Kui ta tegeliku pikamaajooksjana suutis siiski maailmarekordide purustada keskmaadel, siis see on ainult tõendus, kui vägev jooksja ta oli. Kui arvestada kõik distantssid 800 m kuni maratoni, siis pole maailmas Nurmile vastu seada kedagi.

Silma torkab ka see, et kaks esikohta ülal tabelis kuuluvad lühemate keskmaade spetsidele — Szabo ja prantslane Jules Ladoumegue. Et soomlasi G. Höckerti ja P. Nurmit pole veelgi tahapoole surunud säärased lühikeste keskmaade spetsid nagu itaallane Luigi Beccali, rootslane Eric Ny, uus-meremaalane Jack Lovelock, jänkid Glenn Cun-

ningham ja Bill Bonthron j. t., siis on see seletatav asjaoluga, et viimased 1 miilist pikemaid distantse on harrastanud väga vähe või üldse mitte.

Miklós Szabo on ungarlaste arvestusel parim allround-jooksja distantssidel 800—5000 m, kuid sel nimetusel pole olulist väärtust, sest distantsside kombinatsioone on igasuguseid ja neid võib koostada igauks oma soovi kohaselt. Mõningat selgitust ungarlaste kombinatsioon annab siiski ja sellepärast tõimegi ta oma lugejate ette.

Lõppeks on huvitav tuua tabel meie parimate keskmaajooksjate kohta, misjuures võtame arvesse ainult neli populaarsemat distantssi:

	E. Prööm		M. Prost		R. Sams		F. Beldsinski		K. Laurson	
800 m	2.01,5	765	2.01,9	756	2.03,8	717	2.06,0	674	2.01,8	759
1500 m	4.02,7	890	4.06,0	852	4.07,4	836	4.10,2	806	4.11,7	790
3000 m	8.46,0	907	8.56,2	853	8.47,6	898	8.52,2	874	9.15,8	727
5000 m	15.16,4	895	15.34,6	840	15.37,4	832	15.07,4	924	15.42,0	818
	3457		3301		3283		3278		3094	

Sõltuvalt sellest, kas võtta kavas- näiteks veel 1000 ja 2000 m, võiks järjekord täiesti muutuda, misjuures

vahele tuleksid veel K. Fatal, F. Dunkel, K. Laas, A. Jür lau j. t. Igal juhul jääb aga E. Prööm i esikoht

kõigutamata. Tema on praegu meie parim allround-jooksja samas ulatuses, nagu ungarlastel Szabo.

Tehnika võidukäik on spordi võidukäik!

Spordiinformatsioon Antverpeni ja Berliini päevil. — Heliplaatidest ja ringhäälingust. —
Tehnika toob spordi rahvamassidele lähemale. — Miljonid raadioaparaadi taga. —
Kaugekirjutusmasinatest ja Tallinna lehemeeste kiirusrekordist.

1920. a. aug. Antverpenis toimuvad esimesed olümpiamängud pärast maailmasõda. Esmakordselt astuvad Eesti sportlased sini-must-valge lipu all iseseisva rahva esindajaina olümpiaareenile. Sõjaväe spordikursustelt on läinud need iseseisva Eesti esimesed olümpiaatleedid võitma loorbereid ja tunnustust Eestile kui spordirahvusele. Ja nad saavutavadki seda. Kuid ühtki lehemeest pole nendega kaasas, kes informeeriks ajalehtede kaudu lähemalt, kuidas võistlesid meie atleedid, kuidas nad võitsid ja kaotasid...

Kuid mis rääkida võistlustest lähemalt kirjutamisest, kui meie ajalehed tol ajal ei toonud isegi olümpiamängude tagajärgi. Olümpiamängude kergejõustikuvõistlused olid juba läbi, kui „Päevaleht“ tõi kogu olümpiamängudest ainult mõnerealise teate väikese pealkirja all „Marathoni jooks“:

„Meie kirjasaatja teatas juba eile telegraafi-teel, et soomlane Kolehmainen Marathoni jooksus esimeseks jäi (lõi maailma rekordi 13 sek.) ja et eestlane Lossman teisena kohale tuli. Postivalitsuse õienduse järele pidi seal veel olema: Marathoni jooksust võtsid osa 57 spordimeest!“

Mis arvaksid meie spordihuvilised ringkonnad sellest, kui täna Berliini olümpiaast meie ajalehed toonuksid ainult neljarealise teate, et „Palusalu maadlemlisel tuli kaks korda esimesele kohale“, ja muud mitte midagi? Augusti lõpul toob leht veel kuue parema maratonimehe ajad. Siis veel kord üks teade „Päevalehes“:

„Eestlased Antverpenis 1. ja 2. auhinna tõstmises saanud. Eratelegramm. Antverpenist 29. aug. kell 1 p. Tõstmises Neuland kerges esimene, Schmidt sules teine, Eesti kerges jõustikus kümnnes. Tõnson.“ Siis veel paarkümmend rida „marathoni jooksmisest, milles Lossman teise võidu saanud“.

Ja „Spordileht“? Olümpiamängud peeti augustis ja 30. septembril ilmunud numbris „Eesti Spordileht“ lubab: „Antverpeni Olümpia mängud. Selle pealkirja all toome täpiseid ja täielikud teated Antverpeni Olümpia mängudest, eriti eelvõistlustest, mis kõige paremini iga maa jõudu ja oskust esile toovad. Eriti peatume Eesti esitajate ülesastumise ja tagajärgede juures“. Tegelikult samas numbris ongi Antverpeni olümpia kergejõustikuvõistluste esimese päeva tulemused, kuid järke otsid järgnevatel numbritest asjatult. See oli kogu informatsioon Antverpeni olümpiamängude kohta! Poolteist kuud hiljem ja ainult 2½ väikest lehekülge! Kas oleks see praegusel ajal üldse veel mõeldav?

1936. a. veebruarikuu Saksa Alpides. Kõrgete mägede vahele peidetud orulinnakeses Garmisch-Partenkirchenis ja tema kaunis ümbruses sõtkub iga päev pikki lumeteid meie lehemeeste trio — Toomas Kivi, Rein Tare ja Pen. Taliolümpia jäästaadioni lakkamatu grammofonimuusika alatasa kõrvades kumisevas, roinivad nad üles mägedesse Riessersee juure jälgima

kiirusutamist, suusatajate mäestlaskumist või bobisõitu, sammuvad kilomeetreid üle lumelagendike suusastaadioni juure. Kus eestlased võistlemas või midagi muud suuremat lahti, sealt ei või ju enam puududa meie lehemehed. Taliolümpia kajastub kogu oma ulatuses meie suuremate ajalehtede veerudel.

1936. a. augustikuu Berliinis. Meie ajalehtede olümpiakoloonia on ennenägematult suur. Eesti lehemeeste peakorteris hotell „Stadt Dresden'is“ kuuled alatasa mitmel majakorral eesti keelt. Kuus meie lehemeestest elutseb siin, kuid mitmed veel mujalgi. Öösiit kostab lehemeeste ühiseks muudetud töötoast kirjutusmasina klõbinat ja terrassilgede krabisemist paberil. Vahetpidamatult käib töö, eelmise olümpia-päeva raporti andmine paberile, kuni varahommikul kella 3—4 paigu kostavad vastastikused järelepärimised, kas post juba valmis. Siis vurab auto mööda öise Berliini tühje tänavaid kihutades ajaga võidu, et olümpiakirjad jõuaksid veel viimseks minutiks pärle — muidu ei jõua ju nad järgmise päeva lõunaks Tallinna. Ja mida ütlevad siis lugejad? Kas oleme siis Eestis ajast maha jäänud või?

Lendpostiga lähevad ajalehtedele kirjutused olümpialinnast kodumaa poole, ümbrikuks veel peale kleebitud punane sedel pealkirjaga „Eilbote“, mis päris paraja lisatasa eest nõuab kirja viimist kohe selle Tallinna jõudmisel aadressaadi kätte. Sama lendpostiga lendavad Tallinna poole ka heliplaadid.

Heliplaadid? Kuidas nii? Döberitzi olümpiakülla, Berliinist 14 kilomeetri kaugusele, vurab punane kinnine auto. Peatuma jääb ta Eesti olümpia-meeskonna elukoha, olümpialinnakeste Halle ja Bückeburgi ees. Tuleb maha paar meest, need tõmbavad traadiühenduse majasse elektrivoolu saamiseks ja peatselt, ainult paar minutit hiljem, on juba üles seatud mikrofoni. Selle ette asub kõnelema ülevaate andmiseks meie sportlaste olümpiaelust Toomas Kivi, kes riigi ringhäälingu poolt Berliini erilisel komandeeritud olümpiasündmuste üleandmiseks ja jäädvustamiseks. Punases autos töötavad masinad, jäädvustades mikrofoni tungivad sõnad ja hääled heliplaadile.

Nii valmisid heliplaadid meie ringhäälingule esimeseks eestikeelseks olümpiasündmuse üleandmiseks. Punases autos valmis samakiirelt, kui kõneldi mikrofoni, heliplaat. Selle esiettekanne toimus kohe samas auto juures pärast ülekanne heliplaadile kõnelejate ja pealtkuulajate ees. Punane auto vuras siis tagasi Berliini ja samal päeval läksid valmistatud heliplaadid lennukiga teele Tallinna poole. Päev hiljem — järgmisel õhtul — mängiti need heliplaadid ringhäälingus ette kogu Eestile. Pole kahtlust, et nende kuulajaid oli mitmevõrd rohkem kui Eestis on üldse raadioaparaatide omanikke.

Tehnilisi aparate Berliini olümpiamängudel — saavutuste näitaja, milliseid asus välja igas nurgas üks. Telefoniteel teatati neile saavutus, mis siis kohe välja pandi. Lähem seletus on vist üleliigne, kuna pilt ise selgitab. Praegu on pildil toodud moment, millel teatatakse sakslase G. Stocki tagajärge 71.85, millega ta soomlaste ees tuli olümpiavõitjaks. Kahju, ei see number ei näidanud meie G. Sule tagajärge.

Tehnika võidukäik on ka spordi võidukäik! Tehnika edusammud — raadio, telefon, telegraaf, lendpost jne. — on toonud suured spordisündmused, eelkõige aga olümpiamängud suurtele rahvamassidele üle maailma lähemale. Vähe on ju neid, kes oma silmaga-kõrvaga pääsevad nägema-kuulma kõike, pääsevad välismaale kaasa elama olümpiamänge või nende kõrval päris väikestena, kuid olümpia vaheaastatel siiski peagu niisama tähtsatena tunduvald maa-võistlusi või rahvusvahelisi võistlusi, kus kaasa teevad ja võistlevad teiste rahvuste eliitmeestega oma rahvuse tippmehed. Olümpiasündmuste, rahvusvaheliste ja suuremate rahvuslike spordisündmuste lähemaletoomine rahvamassidele on aga parimaks spordipropagandaks.

Tänavu kevadel ajakirjanike informeerimisel kavatsusest saata Berliini olümpiamängudele eriline raadioreporter olümpiasündmuste edasiandmiseks heliplaatide teel, märkis riigi ringhäälingu direktor kol. F. Olbrei muuseas, et Soome ringhääling võitis Garmisch-Partenkircheni taliolümpia edasiandmisega juure paarikümne tuhande abonendi ümber. Kas Berliini olümpiamängudelt heliplaadi-reportaashi edasiandmine meie ringhäälingule samavõrra tõi juure uusi abonente, ei näi küll paika pidavat, kuid raadiokuulajate laias massis tõi ta suure poolehoidu ringhäälingule.

Üldiselt enne olümpiamänge meie ringhääling hakkas spordireportaashi järjekindla edasiandmisega igal öhtul ajaga kaasa sammuma, kuid nüüdseks talviseks ajaks on see hoog jälle vaibunud nagu talveunusse ja spordireportaash muutunud juba nagu harukordseks. Sellest on ikka liialt vähe mõlemale — ringhäälingule kui ka ringhäälingu kuulajale — kui spordivõistluste tagajärjed antakse edasi ringhää-

lingus alles järgneval öhtul ajalehtede järgi. Tege-likult on see ju suur ajast mahajäämine. Need spordisündmused aga, millest ringhäälingu kuulajaid üle riigi on informeeritud samal öhtul, on jäänud kaunis harvadeks. Kas ei saaks siin kuidagi parandust tuua ja spordireportaashi ringhäälingus muuta pidevaks?

*

Sajad tuhanded jälgisid Berliini olümpiamängude võistlusi ja sündmusi mitmepalgelistel olümpiaareenidel — Berliini riigisportiväljal, Deutschlandhalls, Grünaus, Kielis jne. Miljonid, paljud miljonid inimesed üle kogu maailma istusid aga olümpiapäevadel ja öhtutel kodus raadio-aparaadi taga ja püüdsid haarata eestrist oma valjuhääldajasse kõike, mida eeter kandis edasi olümpiamängudelt. Ga'Pa' taliolümpia kui ka suviolümpia päevil Soomes näiteks isegi paljudes ärides kui ka ametasutustes koguni kogunesid ametnikud-teenijad valjuhääldaja juure kuulama, kuidas käis käsi sel päeval Soome olümpiaatleetidel. Vaatamata sellele, et parajasti töö aeg...

Paljude riikide ringhäälingud andsid Berliinist otseülekandeid oma kuulajatele, samuti ka Saksamaa ise oma olümpia-saatja kaudu. Muidugi löviosa otseülekandest langes Saksale, kes aga siiski võrdsel määral teistega kasutas ka ülekandeid heliplaatide kaudu. Ringhäälingud teistest maailmajagudest — Ameerikast, Austraaliast — kasutasid ka lühilaine-saatjat. Deutschlandhalls vastavas loosis Eesti mikro-foni kõrval asetses mitmel öhtul Argentiina mikrofon, mille kaudu imekiirelt ja temperamentselt kõnelev mustapäine argentiinlane püüdis poksimatechidelt, kus nahksed hoobid kõlasid argentiinlastelt, nagu edasi anda igast löögist isegi igat faasi!

Olümpiavõistlused kestsid olümpiapäevil aga hommikust alates hilisööni. Kellel raadiokuulajaist olekski võimalik neid pidevalt jälgida? Ega siis raadiokuulamise pärast keegi ei saa ju töölt ära jääda! See tingis olümpiavõistluste ja sündmuste jäädvustamise heliplaatidele, mis võimaldasid ülekande ja olümpiamühina edasiandmise ka hiljem teatud kella-aegadel. Säärast korduvat olümpiakaja heliplaatide kaudu andsid sakslased iga öhtul kahel korral kokku kolm tundi peale otseülekannete.

Eelmärgitud asjaolud tingisid ka meie ringhäälingus olümpia-kajade edasiandmise heliplaadi kaudu, sest paljudel kuulajatest oleks siis üldse võimalik jälgida päevastel tundidel, töö ajal, otseülekandeid, mille tegemine on sagedasti — mitte ainult olümpiamängudel — seotud suurte kuludega.

*

Huvitav on märkida, et Saksa ringhäälingute-edasikava koosnes olümpiaaja kestes 350 ülekandest, mille kogukestvus 185 tundi. Seega langes igale olümpia-päevale 11,5 tundi olümpiasaateid! Otseülekandeid andis Saksa olümpia-saatja, kuna Berliini riigisaatja andis päeval 12—1 vahel ja öhtuti kella 22—23 vahel olümpia-kaja heliplaatide kaudu — läbilõiget päeva kõige tähtsamast ja olulisest. Kõik teised Saksa saatjaamad võtsid oma olümpiasaate kas olümpia-saatjalt või Berliini riigisaatjalt. Tehnilised eeltööd selleks võitsid sakslastel aega palju kuid. Samuti ligi pool aastat kestis raadio olümpiakõnelejate koolitamine süstemaatlikult.

Üle riigi valiti välja 160 paremat kõnelejat. Neid saadeti sagedasti kõnelema mikrofone võõrastele võistluspaikadele ja tundmatute meeskondade võistlusi edasi andma. Neil tuli lahendada seega ülesandeid, mis neile olid täiesti tundmatud, ja kõnelda veenvalt ning hästi täiesti võõraste tundmatute meeskondade kohta.

Tehnika võidukäigust spordis kõnelda tähendaks puhuda veel palju puhttehnilist juttu. Kas olete kuulnud sadadest Berliini riigispordiväljal ülesseatud erilistest valjuhääldajatest, mis oma isesuguse ehitusega vältisid kaja tekkimise? Kas teate, et olümpiastaadionil valjuhääldajad kunagi ei prõgisenud ega annud kärinat? Et seal iga valjuhääldajamastis oli korraga kaks valjuhääldaja-süsteemi, millest kumbki koosnes viiest valjuhääldajast? Et valjuhääldajate-juhtmed spordiväljadel olid asetatud muru alla? Et olümpiastaadionil oli ükski publiku informeerimiseks seatud üles 28 mikrofone, millest ükski teist ei seganud? Et nende mikrofonidearvu juure tuleb lisada veel 350 mikrofone ringhäälingumeeste jaoks?

Et peatsentraal korraldas sadade mikrofonide ja valjuhääldajate töö, näides välimuselt nagu mõni võlulaboratorium Hans Dominiki fantastilistest romaanidest? Et seal pikkades rivides seisis määratud transformaatorid ja kõvendajad? Et seal kasutati kõik, mida pakub tänapäeva tehnika, et tuua olümpiamänge kogu maailma „kojujäänuille“ lähemale? Et pressiametites olid töös kaugkirjutusmasinad; siin tippisid informatsiooni, kuid paarteistkümmend kilomeetrit eemal Berliinis pressipeakorteris sellega traaditeel lülitatud kirjutusmasin tippis paberile automaatselt täpselt sama teksti? Neist küsimustest vist jätkub tehnika võidukäigu selgitamiseks!

*

Ajalehemees ei kõnele tavaliselt kuigi meeeldi oma tööst, sest tegelikult huvitab see ainult teda. Oma töös on ta aga täiesti võrreldav rekorde üritava sportlasega-jooksjaga. Kiirus on üle kõige. Antverpeni päevadel polnud üldse meie ajalehtedes olümpiareportaashi, kuid tänavu — Garmisch-Partenkirchenis — oli see juba täiesti tavaline.

VEEREMÄNGU TEEDEL

Veeremäng oli meil kaua ebapopulaarne. Sporditõde üldse ei võetudki, vaid peeti rohkem vanemate härrade ajaviite-asjaks õllekannu juures istumisel. See arvamus on pärit endistest aegadest, millal veeremängu harrastasid peamiselt n.-ü. kadaklikud ringkonnad ja millal tihti võis näha ülesvõtteid ja pilte „gegelbahnidel“ — kõhukad härrad lõbusas omavahelises olemises, õllekannud käes.

Nii tuligi, et aja möödudes veeremäng vajus peagu varjusurma. Rahva huvid kisti mujale ja veeremäng ühes oma väärtuslike omadustega jäi teiste elulisemadena näivate spordiharude ja mängude kõrval varju. Mängijate arv langes ja olemasolevad klubid lagunesid. Veeremänguteede vastu ei tuntud enam huvi ja needki lagunesid ning vananesid.

Alles viimasel ajal, rahva mentaliteedi mitmeti muutudes, hakkas veeremänguteedel jälle elu liikuma. Nüüd alles mõisteti veeremängu neid positiivsemaid külgi, mis osutuvad nii vajalikeks küürutavale ja vähe-liikuvale linnainimesele. Inimene kantsleilaua ja poeleti tagant vajab vaheldust ja liikumist, ning veeremäng, nagu iga teinegi sport, pakub selleks mitmeti sobivaid võimalusi.

Kord nädalas saavad veeremänguteel inimesed kokku väljaspool oma tavalist seltskonda ja ümbrust, veeretatakse kuuli ja võisteldakse omavahel. Käe- ja jalalihased saavad märkamatu oma jao — eks iga algaja mängija pärast esimest harjutusõhtut ole tunnud kui magus on trepist üles-alla kõndimine või käe liigutamine. Jah, nali küll, kuid see käib veeremänguga alati kaasas, ja selle peale on veeremängijad samasugused meistrid, nagu kuuliga kurikate kukutamiseski. Aga eks naergi ole juba terviseks ja kui sellele lisandub veel sport, mida siis ühelt õhtult veel soovib inimene, kes nädalast nädalasse on sunnitud istuma büroolaua kitsas ja mornis ümbruses.

Kuigi veeremängutee ehitamine on võrdlemisi kallias, siis ikkagi osutub veeremängust osavõtt kiillaltki odavaks. Arvestades suure mängijatearvu, langeb üksikule mängijale kuluks üürirahadeks ja klubi-liikmemaksudeks paar-kolm krooni kuus.

Kuigi oma põhiolemuselt veeremäng vastab vast rohkem vanema inimese „tervisele“, siiski viimasel ajal hakkab jääme ots minema just noorema generatsiooni kätte. Nagu viimasel ajal tundub, kasvab veeremängus „vere juurevool“ just nooremate inimeste arvel, kes tõrjuvad vanemad, veeremänguteel seni eesõigus-tatutena nähtud inimesed nurga poole. Ka on just nooremad inimesed need, kes võistlustel üllatavad ja auhinnad koju kannavad.

Kõige selle juures võib veeremängu pidada vast ka kõige demokraatlikumaks spordiks. Veeremänguteel näeb hallipeaga vanahärrat koos noorukese, kasjvõi koolilpingilt tulnukaga. Mängivad koos direktor ja väike ametnik. Ja tähtsam mees on ikkagi see, kes viskab paremini, olgu nende ametivahekorde milline tahes.

Veeremängu taastõusu tähistamiseks meil oli Eesti Veeremängu Liidu asutamine 1931. aastal. Nähti, et organiseerimatult, juhusliku „gegeldamisega“ ei saa veeremängu viia soovitatavale tasemele. Oli vaja veeremängu viia juriidilisele alusele. Narva Veeremängu

Harrastajate Seltsi, Tallinna Veeremängu Klubi, asukohaga „Estonia“ teatrimajas, Pärnu Geegel Klubi ja Tallinna Garnisoni Veeremängu Klubi, kes praegu asub Tallinna Majaomanike Panga majas, algatusel loodi veeremängu-liit. See samm õhutas teisi linnu ja klubisid energilisemale asjasse suhtumisele. Restau-reeriti endiseid klubisid, moodustati uusi gruppe ja asuti jälle uue innuga juba „hallitama lõõnud“ pallide kallale.

Tänapäeval kuuluvad veeremängu-liitu Tallinna Veeremängu Klubi, Tallinna Garnisoni Veeremängu Klubi, Narva Veeremängu Harrastajate Selts, Pärnu Geegel Klubi, Rakvere Veeremängu Harrastajate Selts, Viljandi Veeremängu Klubi, Paide Veeremängu Klubi ja juudi sp. s. Makkabi veeremängu sektsioon, kellel kõigil kokku on umbes 700 liiget. Liitu astumisel on veel Põhja Puupapivabriku veeremängu klubi ja tartlased. Liidus registreerimatult on meil veel küllaldaselt mängijaid, vast 300—400 inimest. Need mängivad siin-seal leiduvatel veeremänguteedel organiseerimatult. Näiteks Tallinnas Mustapeade Klubis, alles tänava remonteeritud teedel, mängib üsna arvukas klubi, koos-nedes peamiselt kohalikest saksa-soost kodanikest.

Veeremängu Liidu juhatusse kuuluvad praegu: esimees G. Virma (T. V. K.), abiesimees J. Hansing (Narva), sekretär T. Muru (T. G. V. K.), abisekretär K. Loik (Pärnu), laekur K. Kraanfeldt (T. G. V. K.) ja ametita liige E. Hasselblatt (Rakvere).

Suurimaks klubiks on Tall. Garn. Veeremängu Klubi (esimees Hiielo) umbes 180 liikmega. Järg-

Eesti veeremänguliidu kaks tähtsamat tuusa — esimees G. VIRMA (vasakul) ja sekretär T. MURU.

Suur uudsus hokimängu treeningus

PALJUDE spordialade treeningul on juba kaua tarvitusel mitmesugused aparatuurid kiiremate tagajärgede saavutamiseks. Näiteks ujujad tarvitavad vees spetsiaal-lauda, millel lamades treenivad järjekorras käte ja jalgade tööd; poksijad löökide harjutamiseks tarvitavad palli, hüpete jaoks nõõri jne.

Tahan siin juhtida tähelepanu ühele uuele aparatuurile hokimängu treeninguks, milline meie hokimängijate laiemas ringkonnas on alles tundmata.

See aparatuur võimaldab mitte ainult mängu kvaliteeti tõsta, vaid stopperi abil registreerida ka mängijate võimeid. Nimetatud aparatuuri abil muutub äärmiselt lihtsaks parimate mängijate väljavalimine, samuti treeningu tagajärgede hindamine.

Ülaltähendatud aparatuur koosneb kolmest kolmnurksest puukastist (a, b, c), millised asuvad jääl teatavas kauguses üksteisest ja kahest telliskivikujulisest puuklotsist (d).

Treening nimetatud aparatuuril on kiire läbijooks

neb Tall. Veerem. Klubi (esimees J. Janson) 120 liikme. Provintsilinnades klubi liikmete tavaliseks arvuks on 50—60 inimest.

1933. a. võeti Veeremängu Liit Eesti Spordi Kesklüüdi liikmeks ja sellest ajast ongi arenenud liidus üldisem organiseerimistöö üle kogu maa. Kesklüüdis on Veeremängu Liidu esindajateks T. Muru, G. Virma ja J. Janson, kellest G. Virma kuulub kesklüüdi juhatusse.

Veeremängule aga erilise tõuke andis uute mooduste veereteede ehitamine Tallinna Majaomanike Panga majja, mis on T. G. V. Klubi kasutamisel. Uudsenäna olgu märgitud, et seniste ühe ja kahe tee asemel on pangamajas kolm teed, mis võimaldab vastavalt suurema arvu mängijate toomise veereteedele. Lisaks moodsa-konstruktioonilistele veereteedele on seal ka avarad klubiruumid, duširuum jne.

Kui kallid ja peen töö on õieti veeremäng, sellest olgu siinkohal toodud mõned arvud ja andmed. Uue kolmeteelise veereteede ehitamine läks maksma üle 1,5 miljoni sendi. Lõviosa sellest kulus põranda ehitamiseks, mis on pisut üle 20 m pikk. Kõigepealt ehitati 16 sm paksune paepõrand. Sellele valati 10—20 sm paksune betoonkiht ja betoonile 2 sm paksusel asfalti. Asfaldile paigutati 12,5 sm paksused plangud, mille vahed täideti müra sumbutava ainega. Sellele ehitati 5 sm paksune must puupõrand, ja alles siis 3,8 sm paksune parkett. Loomulik, et veereteede peab olema täiesti sile, ilma ühegi konarluseta. Kõige juures aga tõuseb põrand tahapoole, kurikate juure, 10 sm võrra, et võimaldada palli täpsemat jooksu.

Lisavarustusena maksid kurikate alusplaadid 180 krooni. Seinakaitse matid 120 kr., 27 kurikat metall-osadega à 3 kr. ümber, pallid pookpuu südamest või vastavast massist à 50 krooni, veereteede ääri kaitsekummid 240 krooni jne. Nagu eelpool mainitud, see on üsna kulukas sisseade, kuid arvuks liikmeskonna tõttu tuleb igal mängijal maksa kuus ainult 3 krooni, summa, mis ei heiduta ühtki inimest, kes saab aru veeremängu mõnudest.

Kuigi viimasel ajal üha enam hakkab ajalehtedes ilmuma teateid veeremängu üle, tahetakse veelgi intensiivsemalt rõhku panna veeremängu propageerimisele ja reklaamimisele. Tahetakse liidu juure asutada propaganda-toimikond, kelle kaudu siis veeremängutead igakülgseks teed laiematesse rahvakihtidesse.

Ja seda õigustab täiel määral veeremängijate suur pere ja üha kasvav huvi veeremängu-spordi vastu.

J. JENSEN.

uiskudel kõigi kolmnurkade vahel ning seejuures hokiketka (scheibi) ajamine samade kolmnurkade ja kahe puuklotsi vahel. Jooks lõpetatakse ketta sisselöömisega värvasse (g). Hokimängija algab kiiret jooksu stardipunktist e, ajades kepiga ketta joonisel näidatud suunas. Punkt f-is pidurdudes ajab mängija ketta kaheksakujuliselt puuklotside (d) vahelt läbi, ise seis-tes punkt f-is. Kui pall on kaheksakujulise tee teinud, algab kiire jooks tagasi kolmnurkade vahel, kuid nüüd juba teises suunas (joonis 2), läbistades stardipunkti e, ja edasi tempot suurendades jätkub jooks väljaspool kolmnurki, läbistades punkt f-i, millele järgneb sirge ja kõva löök värvasse (g — finiši).

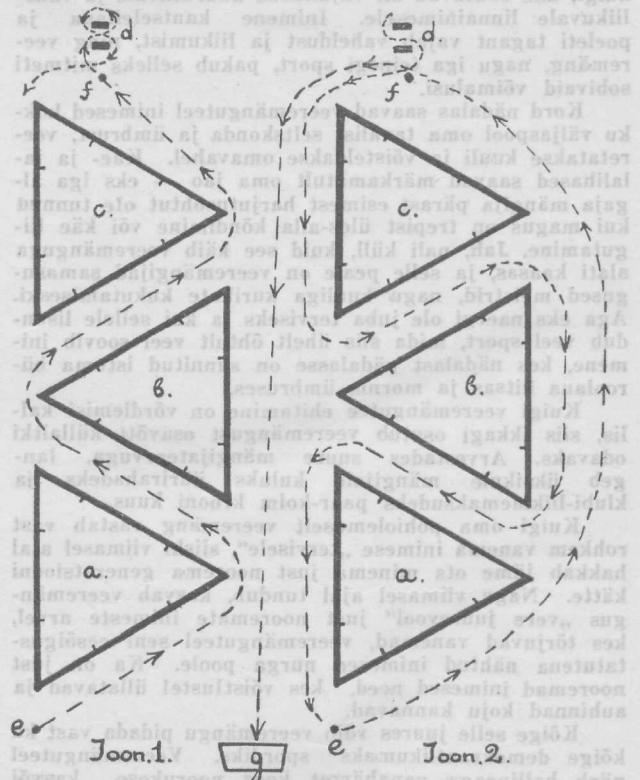
Lubatavad oleksid kolm katset. On selge, et jooksu kiirus kettaga nimetatud teed mööda onoleb mängija võimetest. Mida parem mängija, seda kiiremini jõuab ta stardist finiši.

Kiirust mõõdetakse stopperiga stardi momendist (e) ketta värvasse (g) saabumise momendini. Tagajärjed registreeritakse ja hiljem, teistega võrreldes, tehakse vastavad hinnangud. Nii saame kätte piltlikud treeningu tagajärjed. Muidugi aparatuuri mõõdud (kolmnurkade suurus, nende vahed) peavad olema kõigil katsetel ühtlased.

Kui need katsed on sooritatud ühtlastes tingimustes üle riigi, siis võime saada ka pildi meeskondade kohta ning sellega avaneb võimalus jälgida hokimängijate vormi ühes või teises kohas.

Lõpetades selle aparatuuri kirjelduse, pean tähe-ndama, et see õppeabinõu jääb hokitreeningus, kuigi tarviliseks, seejuures siiski ainult lisaabinõuks, mis mingil tingimusel ei tõrju välja meeskonna normaal-treeningut.

Dr. A. Hirv.

Ülaltoodud aparatuuri mõõdud:

Kolmnurkade külgede pikkus à 5 m, kõrgus 12 sm.

Kolmnurkade vahe 2,20 m.

Kolmnurga ja puuklotside vahe 1,8 m.

Puuklotsi suurus 30×15 sm, kõrgus 16 sm.

Puuklotside vahe 50 sm.

Värv asetatakse stardipunktiga (e) ühele joonele kolmnurga (a) tipu juures.

Haruldane foto olümpiavõitjate austamisest Deutschlandhalls. Kõigi kaalude kõik kolm medalimeest on matil. Vasakul äärmine K. Palusalu ja temast paremal, A. Cadier' seljaaja, A. Neo

KNOCKIDE-RIKKAIM BALTI TURNIIR

Balti poksiturniirid tahavad vist veel palju aastaid edaspidigi olla Eesti võitmise monopoliks. Esikoha äraandmine võiks kõne alla tulla üksnes sel juhul, kui Eestit esindaks nõrgendatud garnituur, umbes selline, nagu 1934. a. turniiril Riias. Ka toogi kord ei suutnud turniiri võitja, Läti, murda Eestit, kuid võidu saavutas ta absoluutse viigi puhul enam-knockide arvuga leedulaste üle.

Kolmandal turniiril, peetuna jõulukuu esimestel päevadel Tallinnas, kordas Eesti oma võite Läti ja Leedu üle täpselt samasuguste numbriliste vahekordadega, nagu teisel turniiril Kaunasel, s. t. 14:2 ja 14:2. Tallinna turniiril oli Eesti võit võimsam üksnes selle poolest, et toodi rohkem knocki-võite. Neljateistkümnest võidetud matschist seitse lõppes knockidega, ja kui lätlased poleks loobunud ringi tulemast kahes raskema kaalu matschis, siis tõenäoliselt oleks knocki-võitude arv olnud kahe võrra suurem. Kauna-

ses saavutasid eestlased viis ja Riias ainult kaks knocki-võitu. Näib, et kui Läti ja Leedu poksitase ei tõuse sellise kiirusega, nagu meie oma, siis edaspidistel turniiridel suudaks Eesti oma edukust tõsta üksnes knockide arvu suurendamisega. „Põhjalikust põhjalikumat“ võitu, nagu seda pärast turniiri lausus K. Käbi, mõeldes selle all 16:0-seid võite, on raskem saavutada. Paar võitu võib ikka ära lipsata, kui mitte muud viisi, siis kas kulmu või kohtunike süül.

Nüüdkoradne turniir oli knockide-rikkaim, kuigi kõik knockid ei tulnud puhtalt välja. Kokku oli kümme knocki ja lisaks veel loobumisi. Omalaadne oli turniir veel sellepoolest, et sellel, vastupidi eelmistele turniiridele, ei olnud ühtki viiki. Nende „tegemist“ üritas küll Leedu kohtunik, kes neljal korral oskas viiki hääletada siis, kui ühe poole ülekaal oli täiesti selge. Ainsad enam-vähem viigimaigulised matschid olid Trebo-Vimerise ja

Selventas-Pankeninase kohtamised, mis olid aga Leedu-Läti omavahe- liseks asjaks.

Turniiri üldine korraldus oli nii-võrd tipp-topne, et selle kiitmisest ei saanud loobuda ka Läti ja Leedu esindajad ning turniiri pealt näinud välisajakirjanikud. Turniiri algus kõigil kolmel õhtul oli täpne kuni kümnendiksekundini. Isegi vahe- eade kestvust mõõdeti stopperiga! Ka muus osas oli korraldus täiesti eeskujulik. Kui seni Eesti Balti- mail oli eeskujuks jalgpalli-maa- võistluste korraldamisega, siis nüüd on ta seda ka raskejõustikus.

Eesti esines Tallinna turniiril pa- rimas koosseisus, millist ta üldse suutis välja panna. Kärbes- kaalust alates kuulusid sellesse: H. Gutman, K. Käbi, E. Seeberg, H. Freimuth, N. Stepulov, A. Raadik, B. Salong ja E. Lukin, kes kõik meie poksi suurkahurid. Asjaolu, et N. Stepulov esines kergekaalu ase- mel kaal raskemas, oli üksnes mees-

konna tugevdamiseks, sest kergete keskkaalus oleks iga teine olnud nõrgem Stepulovist, pealegi veel, kui N. Karits on nüüd siirdunud treeneri kutsesse.

Sellest kaheksast tuli Balti meistriteks seitse. Ainsana jäi tiitlist ilma H. Gutman. Kuid temagi suhtes oli rohkem tegemist n.ü. force majeure'iga. Nii lätlase Dolgicersi kui ka leedulase Šimaitise vastu oli ta tugevas ülekaalus. Esimesele kaotas ta aga hetkelise tähelepanematus ja umbropsu ataa-giga, teisele aga arsti poolt sunnitud loobumise tõttu pärast rasket kulmuvigastust. Gutmani knocki-kaotus oli ka esimene, mida eestlased kolme turniiri kohta saanud. Osaliselt võib Gutmani kaotust võtta ka vähese ringikogemuse arvele.

Seevastu võis rohkem ettehteid teha H. Freimuthile, kelle kohta juba Eesti-Soome maavõistluse puhul märgiti, et mees on kaitse jätnud lohakusse. F. on tegelikult küll sluggeri tüüp, kuid kui talle sellele vastavalt ei ole löökidesedivust, siis peab ta kaitse eest rohkem hoolitsema. Eriti veel siis, kui poksib endast raskematega. Ei puudunud ju kuigi palju, et Freimuth oleks varisenud knocki lätlase Trebo ees, kelle ainsaks väljapaistvaks küljeks on tugev löök. Kolm korda käis ta esimese roundi vältel põrandal. Viimasel korral üles tõustes, näis, et on vaja ainult veel üht lööki, ja Freimuth oleks jäänud kümneni põrandale. Gong päästis. Ülejäänud kahel roundil olid osad ümber vahetatud. Tihedate löökide seriatega suutis F. täiesti tasa teha algkaotuse ja minna selgele ülekaalule. Võib olla tuleb Freimuthi nõrgasse esinemisse 1. roundil otsida ka teist põhjust. Nimelt, et mees läheb soojaks alles teisel roundil. See on tavaline nähe eriti siis, kui ollakse kaitsevääs sundaega teinimas, nagu lugu on ka Freimuthiga. Üldiselt peaksid aga mitmed meie poksijad enne matschi algust keha soojaks ajama, et kohe alul olla hoos.

Teised eestlased esinesid nii, nagu neid nähtud ka enne turniiri. K. Käbi tundub siiski rohkem edasi-läinuna. Kuid, võib olla, manas selle mulje asjaolu, et tal seekord oli tegemist nõrkade vastastega, keda pealegi hea oli tabada. N. Stepulovil oli ses mõttes halvem: just lätlase Tjastoga. Viimane ei pidanud lugu korralikust poksist: sukeldus liig madalale ja lõi peaga, isegi allapoole vööd. Kõige selle tõttu jäi vöörastele mulje, nagu oleks S. tagasi läinud. Leedu koh-tunik ja Läti ajakirjanik olid kogu-ni pettunud Stepulovist. Nende ettekujutus oli vist, nagu peaks hõbemedali-omanik igasugust vastast lööma knocki. A. Raadik oleks võinud olla veidi parem, kui ta knocki tagaajamisel poleks olnud nii kannatamatu. Viimase asjaolu tõttu peksis ta palju mööda, mis pole vooruseks klassipoksijale. Kuid kohe peab lisama, et lätlaste ja leedulaste vastu polegi suurt vajadust klassilise poksi järgi.

E. Seeberg tundus ühe enese-kindlama poksijana. Ei lasknud end palju segi minna näiteks leedulase Marciulionise omapärasest võistlusviisist ja töötas rahulikult, kuni oli saavutanud täisvõidu. B. Salong on üldse haruldasemaid tüüpe meie poksijate peres. Tegelikult kõige parema kaitsepoksiga mees, kes samas välkkiire kaitsest üle minema pealetungile. E. Lu-kin imponeeris seekord rohkem, kui kõigil varemadel juhtudel. Alul ettevaatlik, kuid leidnult vastase nõrgad punktid, agar neid tulistama. Kahju, et jäi ära tema kohtamine lätlase Berzinšiga, kuigi see vast Lukinilegi oli meeltemööda, sest ta kuld ei olnud just paremas korras.

Poksimatschid lätlaste ja leedulastega on meie meeste peamiselt treeninguks, millel end välja puistata, nii kuidas süda kutsub. Peen-poksi harrastamine nendega jääb veel tuleviku sooviks.

LÄTI poksib pole midagi uut, võrreldes sellega, mida oma lõunapoolselt naabritel oleme näinud viimaste aastate vältel. Võib olla,

et tulevik toob neile teisi tuuli, eriti siis, kui nende värske treener Vi-tois on saanud juba oma üles-andesse süveneda. Turniiril pakutu oli aga veel nõrgast klassist. Mil-lega nad eestlastega veel kuidagi suutsid välja kiskuda habrast tasavä-gisuse ilmet, oli füüsiline tugevus, mis eriti ilmnis Trebo, Tjasto ja Zultersi juures.

Seda öieti, mida võiks nimetada poksikooliks, osutasid mõningal mää-ral ainult Tjasto ja Dolgicers, kes Läti vanimaid ringimehi. Kuid kumbki neist öieti ei kuulu veel rahvusvahelisse klassi. Kukk-kaallast Nimanist reklaamisid lätlased ette kui oma parimat tehnikapoksi-jat, kuid see, mida ta näitas, pak-kus suurel määral koomilisust, just liigutusi. See tundus paroodiana sel-lest, kuidas peab ringis liikuma. Veidi tugevama rusikaga viend, kui Käbi, sirutaks Nimanise knocki, vaatamata mehe näilisele oskusele hoopide eest põigelda.

Lätlaste poksikool on vananenud ja vaevalt saabki Läti praegustest tippmeestest uue kooliga poksijaid. Seni omandatu on neil niivõrd kõ-vasti veres. Ainult vast Zulter-sist võib teha ka teissugust poksi-jat. Raadiku vastu käis ta esimesel roundil paar korda põrandal, kuid teisel roundil oskas juba koduneda vastase stiiliga ning kolmandal ko-guni oma poolt ohtlikuks minna.

L EEDU poks on alles väga noor, koguni roheliselt noor. Meestel on küll „õli lambis“, kuid kütetaga-vara puudumisel vastupidavuse näol on „lambid“ kiired läbi põlema. Need, kes turniiril esinesid Leedu rahvus-meeskonna ridades, olid julge peale-hakkamisega noored, n. ü. noored säلد, kel aga puudub kavalus, kui-das „koormat“ kanda. Särts põles ruttu läbi, sest kaitsetehnika nigelul-sel suutsid vastased peatselt leida tee koonu juure, mis taltsutas esi-algse tulisuse.

Võib arvata, et Leedu poksijad veel ei tea, mis on korralik treening kas või ainult vastupidavuse saavu-tamiseks. Et mõned, nagu Mar-

KETRAMISE- JA KUDUMISEVABRIK A.-S. „EESTISIID“

Tallinn, Volta tän. 5

sisse seatud 1932. aastal; vabrikus töötab 400 töölisl kolme vahetusega. Valmistatakse kõiksuguseid moodsaid riideid, levitades neid kaupmeeskonnale oma ladude kaudu:

Valmistatakse palju erisorte mitmekesiseks tarviduseks, ka ostjate eritellimiste peale.

Tallinn, Viru 5, tel. 447-87

„ „ 14, „ 443-97

„ „ Laadaplats 70

Tartu, Poe tän. 2, tel. 10-17

Narva, Peetri pl. 1

Viljandi, Tartu tän. 1, tel. 30

Petseri, Turuplats 17, tel. 1-19

A.-S. „EESTISIIDI“ ladudes on olemas re st e, milliseid müüakse väikesel arul.

žiulionis, Vimeris ja Bendikas olid vastupidavuses suutlikumad, siis see peitus juba nende meeste kehalises ürgloomuses. Löökide seedivuses olid need mehed nagu kändud, kes vajasid väga raskeid kirvehoope, enne kui vajusid.

Leedul on veel väike poksijate kaader, mistõttu heade meeste esilekerkimiseks paneb piduri lihtsalt juba võimaluste teooria. Kuid et praegused poksijad enamikus on noored (mõni pidanud matsche alla pooltosinat), siis saab neist veel kasvatada häid mehi. Vaevalt jõutakse aga sellega toime omal jõul. Peab tingimata tulema üks rahvusvahelise kooliga mees, kes juba eos seaks Leedu poksile õiged jalad alla. Näiteks meie N. Maatsoo võiks vast paari aastaga Leedu poksi viia Läti omast mööda. N. Maatsoo nimetamine on, mõistagi, ainult näide, sest meie ise ei annaks seda meest kuidagi ära. Töö Eestis pole lõppenud, ega lõpe kunagi.

Kuigi Eesti poksil pole, vähemalt praegu, Läti ja Leedu omalt midagi õppida, on turniiride jätkamine meile ikkagi tarviline. Kui mitte muus mõttes, siis vähemalt võistlusvõimaluste pakkumisena meie poksijatele. Turniiridele tasavägisuse joone andmiseks võiks edaspidi Riiga ja Kaunasesse saata ka meie teise garnituuri, et tippmeeste järgmistele pakkuda rahvusvahelisi võistlusi.

Viimast õigustab tegema seegi, et kahel viimasel turniiril oleme võitnud ülivõimsalt. Nii Kaunasel kui ka Tallinnas saavutasime võimalikust 32-st punktist 28 punkti. Lätlased said Tallinnas oma võimalikust 32-st punktist ainult 12 ja leedulased 8. Leedu on iga turniiriga kaks punkti juure võitnud, sest Riias oli neil ainult 4 punkti, Kaunasel 6 ja nüüd 8.

Kärbeskaal: Dolgicers, Läti — Gutman, Eesti, k.-o. 2. roundil;
Kukk-kaal: Käbi, Eesti — Nimanis, Läti, 3:0;
Sulgkaal: Seeberg, Eesti — Smiltinš, Läti, k.-o. 1. roundil;
Kergekaal: Freimuth, Eesti — Trebo, Läti, 3:0;
Kergekeskkaal: Stepulov, Eesti — Tjasto, Läti, 2½:½;
Keskkaal: Raadik, Eesti — Zulters, Läti, 2½:½;
Poolraskekaal: Salong, Eesti — Pankeninas, Läti, w. o.;
Raskekaal: Lukin, Eesti — Berzinš, Läti, w. o.

Eesti — Leedu 14 : 2
Kärbeskaal: Šimaitis, Leedu — Gutman, Eesti, w. o. 3. roundil;
Kukk-kaal: Käbi, Eesti — Ličovas, Leedu, k.-o. 1. ringil;
Sulgkaal: Seeberg, Eesti — Marčiulionis, Leedu, k.-o. 2. roundil;
Kergekaal: Freimuth, Eesti — Vimeris, Leedu, 3:0;
Kergekeskkaal: Stepulov, Eesti — Jolkas, Leedu, tehn. k.-o. 2. roundil;
Keskkaal: Raadik, Eesti — Bendikas, Leedu, k.-o. 3. roundil;
Poolraskekaal: Salong, Eesti — Selventas, Leedu, k.-o. 2. roundil;

Veel raskekaalu-tõsijale olümpia-austamisereemoonialt. Seisavad (paremal) PSENICKA, MANGER ja LUHAAAR

Punktide juurekasv on toimunud lätlaste arvel, sest Eesti on kõigil kolmel juhul võitnud Leedu 14:2. Kolmanda turniiri üksikasjalised tulemused olid järgmised:

Raskekaal: Lukin, Eesti — Bogdanovičius, Leedu, k.-o. 2. roundil.

Läti — Leedu 10 : 6

Kärbeskaal: Dolgicers, Läti — Šimaitis, Leedu, 3:0;
Kukk-kaal: Nimanis, Läti — Ličovas, Leedu, 3:0;

Sulgkaal: Marčiulionis, Leedu — Smiltinš, Läti, w. o. 3. roundil;

Kergekaal: Trebo, Läti — Vimeris, Leedu, 2½:2½;

Kergekeskkaal: Tjasto, Läti — Jolkas, Leedu, 2½:2½;

Keskkaal: Zulters, Läti — Bendikas, Leedu, 2½:2½;

Poolraskekaal: Selventas, Leedu — Pankeninas, Läti, 2½:2½;

Raskekaal: Bogdanovičius, Leedu — Berzinš, Läti, tehn. k.-o. 2. roundil.

Julius Vambola

60-aastane

Ikka rohkem hakkab tihenema nende, meie esimeste spordikandjate arv, kes ületanud mitte ainult viiekümnenda, vaid juba kuuekümnenda eluaasta piiri. Käesoleva kuu 4. päeval jõudis „kord“ Julius Vambola kätte. Ta sai 60-aastaseks.

Julius Vambola on tüübiline *self made man*'i näide. Iseseisvalt eluüldpidamist hakkas ta teenima juba 7½-aastaselt — lehepoisina ja igasuguste raamatukeste müütajana. Varsti astus ta kooli ja õppis selle kõrval ka kingsepaametit. Edasi arenes ta elukäik väga kirevalt, moodustades midagi romaani taolist. Oli maal sulaseks, linnas lihttööliseks ja müürsepaaks, ning et ta meremeheks ei saanud, selles oli süüdi ta ema, kes poisi laevalt — Tallinna reidil viibinud keiserlikult jahtlaevalt „Poljarnaja Svezda“ — vägisi maha tiris. Kuigi poiss sel ajal oli juba väga tugev, oli ema siiski tugevam, kuna omas jõu, mis ületas keskmise mehgi jõu. Vambola ise arvab, et temagi on oma jõu pärinud emalt.

Kõigi oma mitmekesiste ametite kõrval jatkas Vambola ka kooliskäimist, elades täiesti omaette ja sellest, mida tennis koolist vabal ajal. Pärast Tallinna linnakooli lõpetamist pääsis noormees eestkostjate abil edasi õppima Peterburgi, sealsesse kooliõpetajate instituuti. Kuna aga tal ei jatkunud raha koolikostiks, siis tuli sageli ööbida lageda taeva all ja elatada end sellest, mida kuidagi sai teenida. Viimaks oli ta sunnitud instituudis õppimise katkestama. Kadunud dr. J. Hurda algatusel sai siiski kirikukooli õpetajaks ja veidi hiljem Peterburgi 3. realkooli kasvatajaks. Viimasel kohal olles sooritas eksternina õpetajate instituudi lõpuksamid.

Vambolale omane kärsitus ja edasipüüdev iseloom sundis teda otsima laialdasemat töövälja. 32-aastasena, millal ta juba 15 aastat oli olnud kooliõpetaja ning olnud ka Soome ministri riigisekretäri ametis teenistuses, heitis ta kõik senised ametid kõrvale ja astus tehnikas-ülikooli, alul Müncheni ja Zürichi, kuni hiljem lõpetas Riia polütehnikumi ning siis Peterburgi polütehnilise instituudi, saades 1916. a. I järgu ehitusinseneri diplomi. Veel edasi tegutses ärimehena — metsade kauplemise alal — Soomes, vedas vabadussõja ajal Eestisse relvi ning asus hiljem Eestisse, kus ta nüüd on suurettevõtja ehituste ja muul alal.

Sport huvitas Vambolat juba poisina. Esimese välistõuke andsid talle Tallinna tsirkuses 1891. a. esinenud maadlejad. Ka poiss hakkas liivakottidega oma lihaseid harjutama. Esimest õpetust andis talle üldtuntud Andruskevitsch. Vambola selleaeg-

seteks kaassportlasteks olid temaga ühevanune Georg Lurich ning veidi nooremad G. Hackenschmidt ja A. Aberg. Hiljem oli Vene raskejõustiku isa dr. V. Krajevski jõustiku-kabinetis, kus lähemalt tutvunes spordisaladustega.

Kui ta Peterburgis realkooli õpetajaks oli, siis süvendas ta ka oma õpilasis huvi jõustiku vastu. Nendest võrsus hiljem rida tuntud sportlasi. Peterburgis olles võttis ta agaralt osa ka sealsest Eesti seltskonna tegevusest, olles mitme seltsi juures esimeheks, abiesimeheks või kirjatoimetajaks. 1900. a. asutas ta koos teistega Peterburgi Kalevi. Selle liikmeid pühitses hiljuti Eestis seltsi asutamise 35. a. juubelit, eesotsas seltsi esimese esimehe ja eluaegse auesimehe Julius Vambolaga.

Vambolat peetakse Eesti esimeseks spordiajakirjanikuks, kes kirjutas paljudele ajalehtedele ja andis välja ka esimesi spordiõpetusi. Igal pool, kus sai, õhutas ta sporti. See ei olnud seotud tal ainelise huviga, vaid ta tegutses aatest aetuna. Kuna ta ise oli suurte spordivõimete mees, siis tehti talle ettepanek hakata elukutseliseks maadlejaks, mis tol ajal oleks võimaldanud suuri rahasid teenida. Kuid Vambola tahtis sporti harrastada kui lõbu ja jäi edasi asjaarmastajaks sportlaseks.

Isiklikult harrastas ta tõstmist, maadlust, rattasõitu, sõudmist, suusatamist, ujumist, võimlemist ja pikamaajooksu, olles seega ideaalsemaid mitmevõistlejaid. Aastate jooksul on tal kogutud 76 auhinda, neist kümnekond esimeseklassi võitude eest. Omal ajal oli ta nimel maailmarekord parema käe keskmise sõrmega tõstmises. Sel ajal registreeriti ka sääraseid rekorde.

Praegu on ta 60-aastane, kuid sportimisest pole loobunud, kuigi seda sportimist ei tule mõista spordi praeguses mõistes. Kes ei tunne Vambolat kui suplejat, kes vette läheb ka hilissügisel ja talvel? Säärane kehakarastamine on Vambolale annud niisuguse tervise, et ta praegu näib tunduvalt nooremana kui enamik tema vanuseid.

Soovime Julius Vambolale jõudu ja tervist ka edaspidi rühkimiseks.

A. Adari.

KALMA SAUN

V. KALAMAJA 9a

pühade nädalal avatud:

teisipäeval
kella 11 — 11-ni
kesknädalal
kella 10 — 11-ni
neljapäeval
kella 10 — 9-ni

Kehalisest ettevalmistusest ja meie jooksjatest

V. VAIKSAAR

(E. Spordilehe eelmise numbril järg.)

Soome käiguväsi peamiseks omaduseks on, nagu ka õige jooksu juures, et keharaskus asub madalamal kui tavaliselt ning keharaskuse üle jala mineku ajal on maasolev jalg kõverdunud.

Lisaks sellele üks saksa autor soovib muusikat õige jooksu rütmi koolitamiseks.

Eeltoodule lisaks veel igapäevane mõõdukas võimlemine, siis võime loota, et areneb igale atleedile kohane omapärane otstarbekas jooksustiil.

Üheks suureks veaks tuleb lugeda „idee fixe“, et jalg ees olles mõjub kehale edasiviivalt. Kui see nii oleks, siis peaks maasolev jalg olema keha üleminekul sirge, aga see ei ole nii (vaata E. Spordilehe pildid olümpia 800 m finaalist). Ainult see enneaegne pingutamine aitab jooksu sulavuse vähendamiseks. Suurjooksjate peamiseks jooksu saladuseks ongi n.-n. jooks ootamisele, mis tähendab seda, et tõugatakse alles siis, kui keha on jõudnud võimalikult kaugele ette, kogu aeg lihased on vabad ja puhkeasendis.

Väga huvitava kirjelduse Owens'i jooksust andis üks meie olümpiameestest. Owens'i jooks näivat nii, nagu tahaks mees kogu aeg pidurdada. Selle mulje põhjuseks ongi jooks ootamisele. Jooksus ei tule mitte lihaseid ennem panna tööle, kui omavad, kordan veelkord, selleks põhjuse, mille annab keha tasakaalu paigutus ruumis. Enneaegne pingutamine, kordan, ongi peamiseks puuduseks meie jooksjatel.

Ei saa ka mainimata jätta, et eriti meie keskmaa jooksjatel näib olema kiire heakssaamisega. Muuga ei saa seletada treeningu alustamist jaanuaris, kuna näiteks Soome jooksjad alles märtsis, kõige varem pooles veebruaris alustavad ainult käikudega, et alles pärast vähemalt kolm nädalat kestnud käiguharjutusi lisada juure jooks.

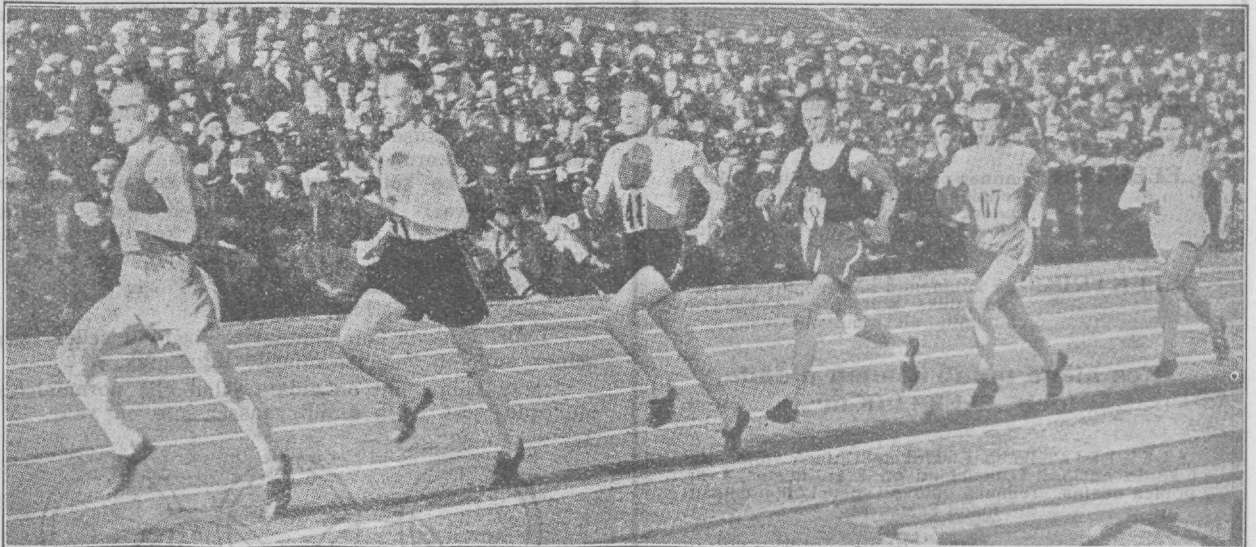
Ükski tavaline sportlane ei ole psüühiliselt võimeline peagu aastaringi olla pidevas treeningus.

Suurtagajärjed püstitatakse alles pikaajalise mõõduka, järjekindla töö järele.

Näiteks Berliini olümpia 1500 m kuue esimese hulgas oli viis juba Los Angelesis finaalis, ainult üks, San Romani, oli uustulnuk. Muidugi võidakse hoogtööga jõuda vägagi lühikese ajaga keskpärase tagajärgedeni, aga sääraselt jätkates jõutakse ühel päeval surnud punktini, kust ei ole edasiminekut. Lihaste vitaalne jõud on kulutatud ning see ei ole asendatav enam millegagi. Tihthigi lastakse eksiteele viia ühe kui teise välismaa suuruse äkilise esilekerkimisega. Üks säärane eksitus oli tänavu suvel, kus üks meie ajalehtedest mainis Soome jooksja Nevantaust üheks sääraseks üleõõtõusnud täheks. Kahjuks pean purustama selle illusiooni: Nevantaus on juba aastaid figureerinud Soomes algajate klassis paremate hulgas ja alles nüüd tema areng oli jõudnud nüükaugale, et võis teda saata maavõistlusele Eesti vastu.

Eeltoodu käib eeskätt kestvusjooksjate kohta. Sprinterite kohta oleks ütelda lisaks eeltoodule, et käte töö ei ole küllalt intensiivne, kui võrrelda Ameerika kooli omavate jaapani jooksjatega. Pealegi meie sprinterid kasutavad treeningus liialt pikki spurte, mis takistavad vajaliku sulavuse saavutamist. Vastupidavus sprindil tuleb saavutada spurte arvu tõstmisega, pikemaks maaks tohiks olla treeningul võistlusmaa pikkus. Käesoleval suvel oli juhus jälgida jaapani sprinterite treeningut. See täitus pea tervenisti väga lühikeste lõtvade spurtega.

Üksikute jooksjate kohta oleks ütelda, et R. Toomsalule, kes peajagu parem teistest, tuleks soovitada veelgi kitsamat spetsialiseerumist lühikesele sprindile, sest kaugushüpe asjata põrutab jalgu. Sama oleks ütelda ka 400 m kohta, sest maailma-klassi sprintereist ei tea kedagi 400 m jooksjana. Maksimaalseks rajaks näib olevat 300 m.

Moment Soome 5000 m olümpia-katsevõistlustelt, mis näitab Soome jooksukooli ühtlust. Ainult Pekuri (vasakult neljas) pole veel küündinud tippmeeste tasemele. Tal näib tõuge varajasena. Jooksevad vasakult Lehtinen, Salminen, Höckert, Pekuri, Iso-Hollo ja Mäki

Tulevikumeesteks võiks nimetada H. Antonit ja G. Vuhti. Esimesel tuleb puudust jõust, mis mõõduka treeninguga aastate vältel tuleb juure, teine omab liialt paandumata jooksu. Näib, et treening on liig tugev ja harv, mistõttu tuleks minna kergemale ja sagedasemale treeningule, ning sulavuse saavutamiseks harrastada jooksu pehmel teräänil. Tundub, et kõrvalalade treening on liialt tugev. Kui on kavatsus hiljem siirduda kümnevõistlusele, siis tuleks eeskätt mõni aasta spetsialiseeruda sprindile, selle kõrval veel harrastada tõkkeid. Oli ju näiteks Glenn Morris mõni aasta tagasi USA meister tõkkejooksus.

400 m tase mõõdunud hooajal tõusis õige märgatavalt ja selles suunas edasimineku puhul võime eeloleval aastal oodata aega alla 50 sek.

Väga suuri edusamme on teinud E. Kulmar, keda tuleb pidada Toomsalu järele sulavama jooksuga lühimaa meheks. Ainult tundub, et treening kevadel polnud küllalt aeglane, sellest siis vormi langus keset hooaega. 400 m jooksjate ettevalmistusena tuleks meilgi ameeriklaste ja inglaste eeskujul hakata neile võistlusi korraldama ühel rajal, mis jooksjad teeb robustsemaks, õpetab tempot vahetama ja ennast lõplikult välja jooksma. See ei tohiks mingeid segadusi tekitada, kui võtta arvesse, et olümpial näiteks 800 m esimene on peagu niisama tugev kui meie keskmiste meeste 400 m ja seal ei ole peagu kunagi olnud erilisi tülisid. Ameerikas lastakse 400 m-is isegi 9 meest ühisele rajale.

Edasi siirdudes kesk- ja pikamaajooksule, tuleks kõigepealt märkida olümpiameest U. Uba. Tema areng tehnilise tulemuse tõusus on olnud väga kiire. Stiililt tuleb pidada teda parimaks meie keskmaa jooksjate hulgas, kuigi sirutustõukel näib tal olevat ebatäiuslikkust.

Uba treening näis kevadel olnud liig intensiivne. Või olid vormilanguse põhjuseks ebanormaalsed elutingimused. Igal juhul polnud ta vist oma vormi languses teadlik, sest muuga on raske seletada osavõttu võistlustest, kus ta oli võimeline teistega sammu pidama ainult kuni kolmveerand distantsi.

Lühikesel keskmal oli edukas F. Dunkel, kes nagu Uba hooaja esimestel võistlustel suutis olla vormis. Temale oleks soovitada spetsialiseerumist 800 m-le ja sellele lisaks kiiruse ammutamiseks joosta 400 m. Ning sulavuse saamiseks aeglast lõtva jooksu ühes lõtvade spurtidega pehmel teräänil. 1500 m tundub tema võimsale korpusel olevat liig pikk.

Partneriks tuleks talle mailerina hästi läbilõõnud J. Piliiste, kes omades väga hea sulava spurdi, näib küllalt kiirena ka ½ mailile.

Vanameister E. Prööm sai haigusest jagu alles hooaja viimasteks võistlusteks. Stiililt näitas ta kevadel veidi edu. Eriti tuleb talle soovitada intensiivset võimlemist puusapartiile, ja jooksu pehmel teräänil, et jalg ei tuleks ees liig vara maha ja takistaks keharaskuse normaalselt ettetulemist, mis siis omakorda võimaldaks tõuke rakendust maksimaalselt edasiminekuks.

R. Sams tundub, vastandina eelmistele, stiiliga tagurpidi läinud olevat, kuigi tehnilised tagajärjed parnesid. Jooks on liialt pingutatud.

Viimasena mainin J. Anieri, meie parimat materjali jooksjate hulgas, kel tuleb aga palju tööd teha vähegi ökonoomsema jooksu saavutamiseks. Praegust puuduliku tõukega ja põlvede forsseeritud eest üles tõstmisega jooks võiks olla pigem sprint kui kestmisjooks.

Üldiselt kesk- ja pikamaajooksjatele võiks soovitada mõõdukat, kas või aastaid kestvat soome kooli, ja unistused tundmatust ameerika koolist jätta kõrvale. Näiteks valitseb meil arvamine, et Ameerika keskmaaajooksjad ei harrasta käiku. Toon allpool „The Amateur Athlet“i järele G. Cunninghami nädala-treeningkava võistluste-perioodil:

Pühapäeval: Pikk käik 8—10 miili 8 min. km hooga.

Esmaspäeval: Nöörihüpped, varjupoks, punching palli tagumine ja vabaharjutused.

Teisipäeval: 2 korda 600 m, nii et vahepeal on 15 min. puhkust. Esimene kord rasked korvpallikingad jalas ja treeningdressis 90 sek., teine kord võistlusdressis naelkingadega 83—84 sekundiga.

Kolmapäeval: Hooharjutus, neli korda 400 m aegadega vastavalt 62, 63, 61, 58-ga, iga ringi lõpetades kerge ringipikkuse käiguga, selle järele minut puhkust ja järjekordne 400 m. Harjutus lõpetada 200 m spurdigaga. See kõik toimub jällegi korvpallikingades.

Neljapäeval: kerge harjutus naelkingades, eeskätt rõhk panna stiilile. Tavaliselt jooks kurvetel ja käik kurvetel, sinna juure lähte- ja spurdiharjutused.

Reedel puhkepäev.

Laupäeval võistlus.

Lauri Pihkala kommentaarina lisab, et selles kavas esinev käik on isegi soomlasile liiga pikk.

Selle käigu siht on aidata jalad viia normaalsesse olukorda, sest loota ainult massaashile on väär.

KUS ON ELEKTER, SEAL KA

„ELEKTRIK“

„ELEKTRIK“ — organiseeritud elektrikute häälekandja, on ainukeseks elektrotehniliseks ajakirjaks Eestis.

„ELEKTRIK“ jälgib tähelepanelikult elektrotehnika arengut maailmas ja toob sellest värskeimaid uudiseid.

„ELEKTRIK“ annab praktilisi näpunäiteid elektrotehnilisel alal töötajatele, süvendab nende teoreetilisi teadmisi ja võitleb agaralt elektrikute pere huvide eest Eestis.

„ELEKTRIK“ on kujunenud hädavajalikuks käsiraamatuks kõigile neile, kes on huvitatud elektrimajandusest.

**Kes ajaaga tahab sammu pidada,
loeb „ELEKTRIK-ut“.**

„ELEKTRIK“ ilmub Elektrikute Ühingu väljaandel 6 korda aastas. Tellimishind on 2 kr. aastas, 1 kr. pooles aastas. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused Eestis.

Toimetaja ja jaotaja: Tallinn, Lühikejalg 6. Avatud kella 9—11. Tel. 477-17.

Kuidas mängida jalgpalli

(Järg.)

Need joonised esitavad muidugi ainult üht neist paljudest võimalikest rünnakuviisidest, mis võivad ähvardada väravat, aga see on väga tüübiline näide. Tihti tuleb rünnak mööda keskvälja ja kui mõlemad ääre-forvardid koonduvad värava poole, on backidel väga raske otsustada, kumba neist tuleb keskel toetada, eriti veel, kui ääre-halfid on pika löögiga oma asendeist välja viidud. Siin on backidel ainukeseks plaaniks teravalt silmas pidada oma kesk-halfi ja lasta endid juhtida tema taktikast. Kui ta tõrjub kesk-forvardi välja tema, kesk-forvardi, vasaku ääre suunas, siis jätkab parem-half vasaku ääre-forvardi sil-

parast, tulgu vastu võtta mistahes kujuline rünnak, peab kaitse keerlema ümber kesk-halfi, nii et kui parem back tõmmatakse väljal edasi, jääb vasak back tahapoole ja kõrvale, kuna vasak-half samuti tahapoole jääb. Joon. nr. 5 on vasturünnak ära jäetud, kuid pall eeldatakse olevat kaitse paremal tiival. Märgetagu, et kaitse vasak tiib on koondunud, et tal oleks üks lisamängija hädaohu punktis.

Pange tähele sellel joonisel, kuidas mõlemad halfid ja backid on peagu diagonaaljoones, mis on üldiselt väga hea näide tublist asendist.

Lõpuks veel mõned sõnad kaitse kohta. Kuigi toetamine on oluline, peavad mängijad hoiduma segamast üksteist. Kui väravavaht nõuab palli, peab see temale jäetama ja talle peab antama selline kaitse, nagu seda mängu seadused lubavad. Nii samuti, — kui back nõuab halfilt, peab viimane alistuma.

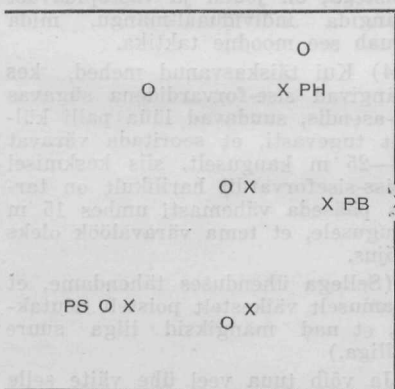
Kui rünnak liigub edasi, peab kaitse ühes sellega edasi minema, nii et forvardide ja halfide või halfide ja backide vahel ei teki ühtki tühimikku.

Ei ole midagi öelda sellise full-backi heaks, kes meelega ja harjumuslikult püüab viia oma vastaseid

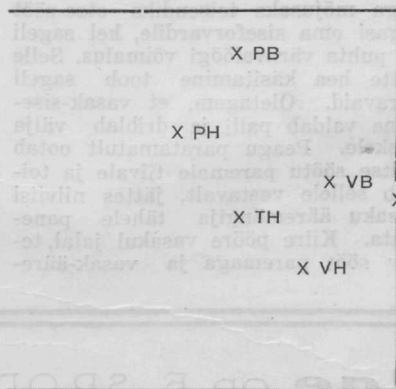
ühes sellega aga tähendame, et sellest plaanist ei tohi liiga orjalikult kinni pidada.

Rünnak

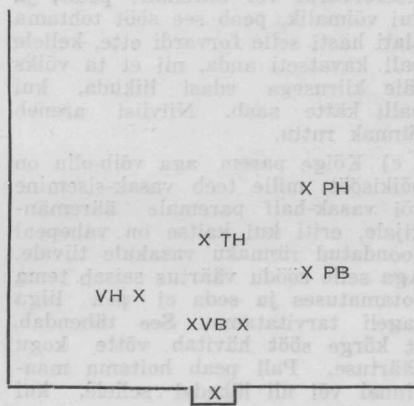
Moodne rünnakusüsteem põhjeneb tõeliselt kahel forvardide liinil, — ühel keskmängijal ja kahel ääremängijal, kes moodustavad edasitungiva rivi, ja kahel sisemängijal, kes toetavad neid. Lisaks esinevad äärehalfid toetajaina nii sageli kui võimalik. Siiski, üldiselt öelda, peavad halfid hoolitsema selle eest, et nad mõlemad korraga ei läheks liiga kaugele edasi. Näiteks, kui

Joon. 4.

Joon. 5.

Joon. 6.

maspidamist, kuna vasak-half tuleb välja keskele, et blokeerida väravale lähenemist, ja kõik kolm mängijat püüavad oma positsioonimänguga viivitada rünnakut nii palju kui võimalik, et anda ääre-halfidele aega tagasi tulla. Sellega ühenduses tuleb meeles pidada, et olgu mängija asend kaitstes milline tahes, kui teda lüüakse tema vastase poolt või pika löögiga, peab ta oma kohale tagasi minema nii ruttu kui võimalik ja, kui vaja, võtma enesele teise mehe ülesande, kes on lahkunud oma kohalt, et täita mõnd tühimikku. Samuti kui kaitse on oma asendist välja viidud ja mõni kaitseja leiab enda vastamisi kahe vastasega, siis ei tohi ta enneaegu kütkestama hakata (välja arvatud, kui ta on kaudne kindel, et lööb palli oma vastastelt üle), vaid peab pigemini ahvatlema oma vastast palli edasi hoidma, et anda oma kaitsele aega toibuda.

Üldiselt on edu saladus niihästi kaitstes kui ka rünnakul selles, et palli lähedal on üks lisamees. See-

off-side'i, aga see on täiesti mänguvaimuga kooskõlas, kui kogu meeskond liigub hästi eemale värava lähedusest, kui nurgalööök on klaartud või kauakestnud rünnak tagasi löödud; sellega sunnitakse vastase forvardid taanduma ja antakse väravavahile vaba väljavaade.

Üldiselt peab iga kaitseliin mängima umbes diagonaaljoones. Seega kui pall on paremal pool, asuvad halfid ja backid, nagu joon. 6-b.

paremäär ründab ühes parem-halfiga kui toetajaga, mängib vasak-half viimasest umbes 10 või 15 m tagapool ja lahkub oma tiivalt ainult selleks, et asuda väljal rohkem kekskohale.

Võidakse tarvitada kaht peamist rünnakuplaani, kuid muidugi on veel olemas lõputa arv vähemaid teisen-deid.

1. Palli edasiviimine mööda keskvälja.

a) Seda võidakse teha pika sööduga kaitseja või hästi tagapool oleva siseforvardi poolt. Siin on sihtiks paigutada pall hästi keskforvardi ette, nii et ta võib selle juure jõuda enne kui kaitseja saab vahele astuda, aga on vaja väga head mängijat, et teha küllaldase täpsusega ja anda tsentrile tõesti head võimalust, ning hea kaitse harilikult ikka on nii lähedal, et tühimikke selliseks sööduks leidub vähe.

b) Palju kergemini ja palju suurema eduvõimalusega võidakse aga pall sööta siseforvardi poolt, kes liigub väljal edasi ja teeb õige lühi-

kese söödu mööda maapinda ning hästi tsentri ette. Seda saab eriti mõjusasti teha driblamisega peagu otse keskhalffi suunas. Viimane arvatavasti on kahevahel, kas jääda keskforvardi valvama või tulla pallimängijat kütkestama. Kui ta teeb esimest, võib palli valdaja püüda läbi murda ja ise katsuda väravalööki teha. Kui ta aga tuleb kütkestama, peab ta keskelt lahkuma ja siis võidakse pall läbi libistada vabale keskmängijale, eelistatavalt lähema jala välisküljega.

2. Palli söötmine ühele ääremängijale.

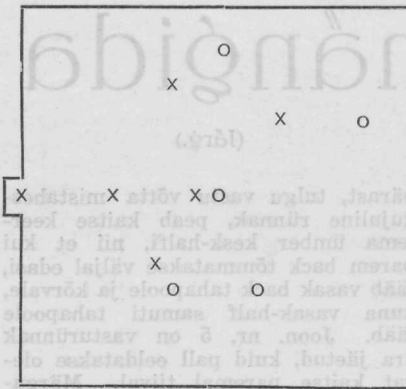
a) See on parim ja kergeim abinõu, kuidas kaitset muuta rünnakuks. Tugevasti surutud back võib alati julgesti lüüa palli üle välja äärejoone suunas ja loota „leida“ oma ääremängijat, kes lahendab seisukorra.

b) Veel parem on siiski julge sööt siseforvardi või äärehalfi poolt, ja kui võimalik, peab see sööt tehtama alati hästi selle forvardi ette, kellele pall kavatakse anda, nii et ta võiks täie kiirusega edasi liikuda, kui palli kätte saab. Niiviisi areneb rünnak ruttu.

c) Kõige parem aga võib-olla on põikisööt, mille teeb vasak-sisemine või vasak-half paremale ääremängijale, eriti kui kaitse on vahepeal koondatud rünnaku vasakule tiivale. Aga selle söödu väärtus seisab tema ootamatuses ja seda ei pea liiga sageli tarvitama. See tähendab, et kõrge sööt hävitab võtte kogu väärtuse. Pall peab hoitama maapinnal või nii lähedal sellele, kui võimalik.

Üldiselt ütelda areneb rünnak järgmiselt, kui parem ääremängija on läbi viidud.

Vasak ääremängija nihkub välja keskkoha poole, varitsedes väravalöögi võimalust. (NB! See on kõige tähtsam. Noortel mängijatel on liiga suur kalduvus püsida äärejoone juures, kui pall on teise tiiva mängija käes.) Vasak sisemine

Joon. 7.

asub pisut tagapool keskmängijat ja vasak-ääremängijat ning parem sisemine jääb kaunis kaugele taha, juhaks, kui rünnaku takistuse puhul osaline seisukorra lahendamise peaks tema hooleks langema.

Samal ajal rornab parem-half rünnakule, kuna vasak-half liigub välja keskele, olles parem-halfi taga. Nagu joonisel näidatud, on parem ääremängija küllaldaselt eemale tõmmanud backi ega tohi kaotada aega palli üleandmisega oma tsentrile. Kui ta aga otsustab minna kaugemale väravajoone poole, peab parem-sisemine järgnema, et vastu võtta tagasisöötja ja üldiselt anda vajalist abi. Sel juhul on parem-half vastutav iga pool-lahenduse võimaluse kasutamise eest.

Kui ääreforvard leiab enese väravajoone valduses, siis on tsentril väga mõjusaks teiseidiks otse-sööt tagasi oma siseforvardile, kel sageli on puhta väravalöögi võimalus. Selle võtte hea käsitamine toob sageli väravaid. Oletagem, et vasak-sisemine valdab palli ja driblab välja keskele. Peagu paratamatult ootab kaitse söötü paremale tiivale ja toimib sellele vastavalt, jättes niiviisi vasaku ääremängija tähele panemata. Kiire pööre vasakul jalal, terav sööt paremaga ja vasak-ääre-

mängija saab palli ning tal on vaba tee ees.

On tehtud katset võimalikult lühidalt kirjeldada moodsat mängustiili, mida harrastab enamus elukutselisi meeskondi. Aga on põhjust kahelda, kas nooremad mängijad saavad seda nii edukalt tarvitada. Sellel on neli peapõhjust:

1) Backid võivad väga kergesti hoopis kaotada sideme üksteisega. Nad ei suuda nii ruttu asuda kaitsele, kui mehed, ja jätvavad kesk-välja liiga vabaks.

2) Poisid-halfid on aeglasemad taanduma kui mehed, ja äärehalfid ei saa seetõttu anda keskhalffile seda toetust, mida tal on õigus oodata.

1) ja 2) otseks tagajärjeks on, et kesk-halfil sagedasti tuleb üksinda seista kahe mehe vastu, pealegi veel värava ees olulise tähtsusega piirkonnas.

3) Võrdlemisi vähestel poistel-keskforvardidel, isegi kui nad mängivad omasuuruste ja -raskuste poistega, on jõudu ja vastupidavust mängida individuaal-mängu, mida nõuab see moodne taktika.

4) Kui täiskasvanud mehed, kes mängivad sise-forvardidena sügavas W-asendis, suudavad lüüa palli küllalt tugevasti, et sooritada väravat 20—25 m kauguselt, siis keskmisel poiss-siseforvardil harilikult on tarvis pääseda vähemasti umbes 15 m kaugusele, et tema väravalöök oleks mõjus.

(Sellega ühenduses tähendame, et enamusest väikestelt poistelt nõutakse, et nad mängiksid liiga suure palliga.)

Ja võib tuua veel ühe väite selle moodsa taktika vastu, nimelt et sel on liiga palju kaitsemängu ilmet. Igatahes poisse peaks õhutama, et nad riskiksid midagi rünnaku kasuks. Jalgpall on mäng ja kaotab palju oma võlust, kui temast kõrvaldatakse seiklusevaim. Rünnak on siiski parim kaitse vorm.

Neil põhjusil toome järgmises numbris lisaks lühikese ülevaate teistest mängustiilist.

520 lehekülge on E. SPORDILEHE tänavust aastakäiku

80% on seega E. SPORDILEHT aasta jooksul lugejatele rohkem annud, kui oli lubatud (24×12=288 lhk.)

Ühiki senti pole tellijailt selle eest juure nõutud

Kas olete tellinud E. Spordilehe 1937. aastaks?

Poksiöötlus narvel

A. ANTSON

Karl oli avamas õuele viivat väravat, kui ta äkki otse kui kivistus kohale.

Kadri hele, edvistav naer kajas läbi jõuluõhtuse hämaruse ja lõikas kuidagi imelikult Karlile südamesse. Edvistava, lõbusatujulise tüdruku naer, mis vahel võimeline armastuse uimas aru kaotanud meeste südameis mõjuma otse hullukstegevalt.

Mis see siis nüüd? Kellega see Kadri siis jällegi? Karl ei tarvitsenud selle üle kaua juurelda, sest ta nägi nüüd kõike küllalt selgelt:

Kadri seisis kaevu juures, nõtkete kogu põgenemisvalmina, tumedajuukseline pea kallutatud kuklasse, ülimeelikusest säravana, rõõm ja erakordne lustlikkus helisevas naerus. Teisel pool kaevurakkeid seisis Toomas jalad hargis, atakeerimisvalmina ja samas läks lahti uus pillerkaar — Kadri põgenemas ümber kaevu, laiaõlgne ja jõuliselt kohmakas Toomas teda haaramas. Toomas oli oma suure kogu tõttu pisut aeglane ja näis sarnanevat karule mee jahil.

Karlit see asi hakkas huvitama rohkem kui oleks olnud vaja mehele, kes tahab hoida oma mõistust külmana ja aru selgena.

Või nii siis kudrutatakse tema äraolekul. See näis rohkemana kui tühise naljana ja vallatlemisena, egas midu oleks Kadri häälest helisenud sarnane ebatavaline häämel ja sillerdar rõõm. On's ta minuga kunagi nii vallatlenud ja naernud, kihvatas kahtluse terav viits Karli südamesse. Siis käis üsna ebatavaline kuumuse viirg läbi värava juurde valvelseisakusse jäänud mehe olemuse.

Toomas oli haaranud Kadri enda karukäppade kaisutusse, surunud pika ja nõtkete tüdruku, kes paindus näiliselt üsna anduvana mehe süleluse — ja nüüd... nüüd, kurat ja põrgu, nüüd nad suudlesid! Ah sarnased olid siis lood juba selles talus. Või nii kiips oli seegi vili siin noppimiseks teistelegi meestele. Ah sarnane oli siis see truudus ja armastus, mida avaldatud Karlile üsna kestvalt ja mille valelikus, petlikus uimas mees oli olnud valmis juba viima oma äravalitu koju — naisena.

Otseki terav saag oleks rebitud läbi Karli südame. Ta tundis, kuis sõrmed endamisi tõmbusid rusikaisse, kuis kogu keha sirgus äkki kerkinud raevu, meeletu pettumuse ja armukadeduse hoos. Ahaa...!

Ja ei keegi muu kui oma sõber, töökaaslane, parim kamraad. Mees, kes väga hästi teadis, millised mõtted ja tunded Kadriiga seoses liikusid Karli südames. Sõber, kellele oli töö vaheaegsetel puhketundidel pihitud oma ülistavatest arvamustest selle naise kohta.

Olgu neetud kõik, siseses läbi Karli olemuse. Ta ei teadnud esimesel momendil mida teha, avada värav, astuda õue ja pärida aru mõlemilt. Akiline raevuhoog kihutas teda nii toimima, kuid ta sai sellest seevõrra jagu, et jäi endiselt kohale. Huvi sündmuse edasise arengu, uute tõestuste ja asja tõelise ulatavuse kohta hoiatas ta edasisele, teistest veel märkamatu jälgimisele. Ta tõmbus paari

meetri kaugusel asuva aianurga varju ja jäi sinna seisatama, ise lõkendavalt pingul nagu põlev vibu.

Tihe jõululaupäeva õhtune hämarus oli vajunud üle jõekäärus asuva talu õue. Hakkas lange-ma aegamisi esimesi laiu lumehelbeid, hiljaks jä-nud talve esmakordseid tõsisemaid kuulutajaid.

Või nii olid siis lood... Suudlus vältas mi-nuti või isegi kaks, ehk näis see aeg Karlile mit-mevõrdselt pikemana. Tüdruk näis väheseks vastu-panuks rabelevat, kuid see tundus rohkem teeskle-misena kui tegeliku vabastumistahtena. Nüüd suudlesid nad uuesti mitu korda, siis sisistas Kadri ärevusvärin hääles:

— Laske nüüd, mitte siin! Karl tuleb varsti tagasi. Laske! Mõlemad vaatasid nüüd otse ühe-aegselt värava poole. Karl samal momendil tõm-bus aianurga varjule.

— Kes seda Karlit kardab, ümises nüüd Too-mas oma bassihääl. Ja uuesti surus ta Kadri enda embusse. See vallandas end süiski ja lausus:

— Laske nüüd ometi... Te olete päris hull.

— Ma olen alati olnud hull teie järele. Ega see Karl minust parem ei ole. Teil ei ole aimugi, mis tähendab minu kätte sattuda.

Nüüd pahvatas Kadri uuesti heledalt naerma ja selle vaibumisel vabastas end lõplikult Tooma sülelusest ning välejalgselt jooksis tuppa. Lävél kelmikalt üle öla vaadates, otseki tahtes veen-duda, kas Toomas nüüd järgneb talle, et anda aimu, kuidas tundub öieti lõplikult tema kätte kadumine. Toomas tormaski talle pikil sammul järele.

Nii ollakse siis selles talus juba kõigeks val-mis. Soodus moment neile kuraditele. Tüdruku vanemad olid söitnud jõuluõhtuks kirikusse, Karl oli läinud tööperemehe juure arvete tasumisele. Kuna see asus kümne kilomeetri kaugusel asuvas ale-vikus, ei oodatud teda veel tagasi. Ega's ta midu poleks jõudnudki, kui naabruses asuva kaupluse su-lane poleks meest palunud enda veoautole. Nüüd ar-vati siis siin olevat paras aeg mesinädalate alga-miseks.

Ehhee, brat — siin läheb veel päris pulmapiduks, mõttes Karl endamisi ja kiskus vihase tõmbega aia-värava lahti. Vaatame, kui kaugule need mesinäda-late pidajad õige jõuavad.

Järsu tõmbega kiskus Karl lahti kojaukse, läbis koja kahel pikal sammul ja paiskas lahti tuppaviiva ukse, jüüdes selle lävele võitlusvalmis poosis. Toomas seisis keset tuba, tüdruk süles. Nähtavasti valmis-tus ta teda viima voodisse. Karli armukadedusest piitsutatudaju valmistas talle kõige meeletumaid ku-jutlusi sündmuse edasisest arengust. Tundes end vi-hast värisevat, astus ta üle läve, püüdes samas end sundida kõike tahtejõudu kokku võttes nii rahulikuks kui suutis. Ometi ei suatnud ta sumbutada värinat enda hääles kui lausus:

— Oled nähtavasti hakanud lapsehoidjaks, sobiv amet sulle.

Tüdruk, kes käed oli paelunud ümber Tooma kae-la, tõmbas need tagasi nagu ussist nõelatu. Siis libis-tas ta end kiiresti Tooma sülele ja alati leidlikuna,

nagu kõik Eva tütre Edeni aiast peale, sumbutanud silmapilkselt ärevuse endas, püüdis pöörduda juhtunu vaid naljaks:

— Toomas on ju nüisugune hull, hoopleb siin, et siudab mind võtta sulle nagu sule. Päris häda teisega.

— Toomas, Sina pakid meie kompsud kokku ja sõit läheb lahti.

— Kuhu, pagan, siis nüüd jõululaupäeva õhtul? küsis Toomas ilmselt üllatunud asja ootamatust pöördedest. Tõenäoliselt oli ta valmistunud millegiks muuks.

— Kuidas siis nüüd... otsekohe?! Mida see siis tähendab? hädaldas ähmi sattunud Kadri.

— Peremees tegi korralduse veel täna kõige suuremate palkide parv Kolgaküla veskini vüa. Meile lubati selle töö puhul kaks korda suurem tasu. Ta kardab, et jõgi jõulu ajal võib külmada kinni ja terve töö lõpetada.

— Ja nüüd — jõululaupäeva õhtul? Saatana korraldus see siis nüisugune on, urises Toomas vastu-meelsena.

— Ei ole sinust meest või? küsis Karl, pilkav toon hääl. — Tüdrukuga võid sa hiljem edasi kudrutada.

— Tüdrukute jutud võid jätta endale. Ei maksa igast tühjust asjust numbrit teha.

— Mina ei ole mingit numbrit teinud teie tühistest kudrutamisest. See on teie endi asi, mis teie teete. Mind huvitab ainult tehtud korralduste täitmine ja kohustused. Arvad, et need mullegi on meeldivad?

— Võime selle teha väga hästi hiljem.

— Kas siis kui jõgi kinnikülmanud on? See töö võtab ainult mõned tunnid aega. Veski talus on pealegi tüdrukuid märksa rohkem kui siin. Seal on ruumi enam ja igasuguseid võimalusi pühade veetmiseks palju paremal määral kui selles igavas kolkas.

— Minul on lõpuks ükskõik, ümises Toomas.

— Sea siis kompsud korda.

Toomas suundus kotta ja sealt sahvrisse. Ta heitis muigaval ilmel lävelt paljutähendava pilgu Kadrile ja sulges selle järele kotta astumult ukse. Karl ja Kadri jäid kahekesi.

— Mis see tähendab, Karl, küsis Kadri, vaevalt märgatav värin hääl. —

— See tähendab seda, et teil, armuline preili (Karl rõhutas sõnu armuline preili, mida ta varem oma äravalitu kohta oli tarvitanud üsna harva, nüüd aga koguni eriti pidulikult) tuleb need jõhud pühitada ilma minuta ja samuti ka kõik järgmised jõhud.

— Miks siis?! Mis ma siis teinud olen?

— Selle üle võid endale ise anda aru. Ma ei armasta naisi, kes vabalt langevad iga mehe käperdustesse.

— Ah nii. Selle väikese vallatlemise pärast. Kui sa sarnane pöörunud tuulepea oled, siis on minul samuti ükskõik. Ütlen sulle ainult, Karl...

Kadri ei saanud oma lauset lõpetada, sest avanes üks ja Toomas astus kaks kandamit seljas üle läve, lausudes:

— Las' siis läheb sõiduks lahti.

Mõlemad olid äraminekuks valmis mõne minuti kestel. Nende matka varustus polnud suur ja hõpsalt oligi see korjatud kokku. Kadri, kes sünnimusest ilmselt oli vapustatud, valitses end aga meisterlikult, ainult hetketi ümber huulte tukslev valus joon reetis tüdruku tundeid. Mehed reisivalmis üle läve astumas, seisatus Kadri keset pöörandat ja nüüd alles esmakordselt näis, nagu kaotaks ta enesevalitsuse ja puhkes otsekuu rutma. Karl toimis halastamatu karmusega. Ta ei ulatanud lahkumisel Kadrile isegi kätt, vaid vaatas läve kõrvalt altkulmu põrnitsedes kui Toomas jättis tüdruku sõbralikult jumalaga. Siis astusid mõlemad lumelangusest tulvavasse hämarusse.

Tüdruk jäi üksisilmi aknast vaatama järele majast üha enam ja enam kaugenevatele meestele. Ta pruuni näo üle veeresid aegamisi üksikud kuumad pisarad. Siis viskus ta nuuksudes kummuli voodisse.

Sõbrad suundusid jõekäärü ja asusid parvele seda liikates vallandamise järele avavette. Kumbki ei lausunud sõnagi. Ometi tundsid mõlemad vaistlikult valitsevat ja üsna ootamatult nende heasse vahekorda tunginud vaenlikku pinevust. Toomas aimas instinktiivselt, et tänane ootamatu sõit pidi olema seoses vahepealse juhtumiga, kuid ta polnud argpüks ega halb kohustetäitja. Veel vähem tahtis ta seda näidata tüdrukule.

Parv hakkas liikuma keerlevates tumedates voo-gudes üsna kiirelt pärivett. Mõlemil tuli seda alul juhtida vaid pikkade ritvadega kalda veerelt eemale tõugates. Nüüd vajus see sujuvalt edasi hämarate kauguste poole. Siin-seal jõekäärudes vilkusid jõuluõiselt valgustatud taludest tuled. Sadas üha tihenevat lumelobjakut.

Pika vaikuse katkestas esimesena Toomas, lausudes:

— Mis tulise ora sina siis oled alla neelanud, et see suu sul nii kinni on tinutanud?

— Eks mina olen sõprusest lausa keeletu. Sarnaseid sõpru ma olen üldse näinud harva, nagu täna.

— Mida sa siis täna õige nägid? küsis Toomas, ilme trotslikkus hääl. —

— Nägin närukaela sõbra maski all.

— Keda sa sellega mõtled? Kergesti ägestuva Tooma hääl kõlas seda küsides üsna ähvardavalt.

— Eks ikka seda kaabakat, kellel nii vähe sünnustunnet on, et nagu varas hiilib ajal, kui sõber on ära, selle tulevase naise juure ja selle pea ajab seevõrra segi, et saaks oma silmapilgu seiklushimu rahuldada.

— Ah seda sa arvad. Ah see tüdruk on siis ainult sinu jaoks patenteeritud?

— Sa teadsid, et ta on minu pruut.

— Ohoo! Meestel on teatavasti palju pruutisid ja et mina peaksin iga tüdruku ees, kelle sa endale välja oled valinud, nagu püha pildi ees risti ette lööma — seda sa, vennas, võid oodata. Ja kui ta minu on samavõrra?!..

— Sinu?! Karl tundis, kuidas uus vihasööst vallutas ta. — Ma usaldasin sind nagu oma paremat sõpra, aga sina oled närune kaabakas!

— Korda seda veel! Toomas lausus selle väljakutse tooniga, mille tõsiduses polnud vähematki kahtlust.

Mõlemad mehed seisisid kihutaval parvel üksteise vastu võitlusvalmina. Sadu oli vahepeal harvenenud ja pilved vahelt vilkus hetkiks täiskuu hele kuma, pilved varjutasid selle aga peatselt uuesti. Nüüd kihistas Karl omakorda ägestunult:

— Sa oled närune kaabakas!

Ta sai vaevalt lause lõpetada, kui Tooma vägev rusikas vihises ta otsa eest mööda. Ettenägelikuna Karl oli suutnud atakivalmina varakult sukelduda. Ta ründas nüüd omakord sõpra. Ta hästisihitud parem haak tabas Tooma nägu. Löök oli nii tugev, et Karli sõrmed sellest said haiget, kuid võimas Toomas jäi süiski mehiselt püsti.

Karl oli sattunud esimesest õnnestumisest ilmselt হাসarti. Ta üritas peatselt pärast esimest tabamust vasaksirget, kuid vastane omakord põikles nüüd eest.

— Kaabakas! kihistas Karl uuesti. Isegi kui ma sind surnuks löön, ei jatku sellest küllalt tasumiseks. Sa saad sarnase sauna, et sa seda mäletad eluaja.

Kibedus äsjase, viimse verelibleni tunginud pettumuse pärast andis Karlile erakordse energia. Toomas oli tast märksa tugevam, kuid samavõrra aeglasem. Karl külvas sõbra üle löökiderahega. Mõlemad innukate spordihuvilistena olid paar aastat tagasi linnas töötades lõpetanud väljapaistvate poksjatena vastavad kursused. Igal vabal võimalusel kasutanud üksteist vastastikkü treeningpartneritena. Paar korrapärast võistlustki olid nad omavahel sooritanud, kusjuures ülekaal enamasti oli kaldunud Toomale kui tugevamale.

Nüüd läks lahti aga võitlus elu ja surma peale. Toomas oli sõbra löökidest ja sömüst ebatavaliselt ägestunud. Ootamatult taganes ta paari sammu võrra ja samas märkas Karl pilve varjust esile libisenud kuivalgel midagi päris ebatavalist: Toomas oli kiskunud taskust revolvi ja tõstis selle metalliläikelse toru nüüd enda rivaali sihis.

Ainult kiirus võis siin veel saada päästjaks. Enne kui Toomas sai asuda tegutsema, haaras Karl ta käest. Jõulise liigutusega väänas ta sõbra kätt, revolver langes selle sõrmede vahelt kolksudes parvele. Karl kumardus, sai selle enda kätte ja paiskas laskeriista kõrges kaares kaugele jõkke. Süis ägises ta äritusest üleni värisedes:

— Sa oled suurem kaabakas, kui ma seda oleksin üldse arvanud. Sa võitled minuga nagu mees mehega, võrdsete relvadega, mitte nagu ilane argpüks. Vaatame, kumb teise ennem lööb oimetuks.

Ja uuesti läks lahti võistlus kõikuval parvel.

Kamraadi toimingust veelgi enam ärritunud Karl ründas oma vastast meeletu kiiruse ja ägedusega. Ta tabas raske löögiga Toomast otse näkku. Uuesti lööke jagades tundus, kuidas sõrmed kleepusid verega. Toomas oli unustanud täiesti enesekaitse ja tungis nagu vihane pühvel vastasele peale. Ta rasked löögid vihisesid aga enamasti mööda, kuna Karl sukeldus ja kaitses end eeskujulikult. Süis tabas Toomas jõulise swingiga vastast solaari. Karl kumardus valuhoo, mis võttis nõrgaks kogu ta keha,

kuid taganedes toibus löögist peatselt. Süis ründas ta vastast järjekordselt, ta võimas paremhaak raskatas Tooma lõuga. See tõstis enda kaks kätt otsekui tõrjumiseks pea kohale ja varises süis parve servalt vaarudes tumedasse vette.

Sündmus kainestas Karli kohe, üsna momentaalselt. Ta nägi enda sõpra abituud ujumisliigutusi tegemas. Ta teadis, et Toomas ei oska üldse ujuda vist isegi paari kolme meetrit.

Küire jõeveol kandis parve sündmuskohalt kordkorralt kaugemale. Karl teadis, et juhul, kui ta ei võta ette midagi kaaslase päästmiseks, see paratamatult hukkub. Ta silmi ette kerkisid nagu katkenditena filmist sündmused, mis elatud üheskoos parema sõbraga. Mõlemaid sidusid paljud ühised mälestused. Neist viimastena kerkis silmi ette täna õhtune pilt jõeveerus asetseval taluõuel ja toas. See kustus aga kõigi teiste sõpruspäevade ja ühiste eluvõitluste mälestuste kõrval. Nüüd ei kahelnud Karl enam momentigi selles, mis ta teeb. Ta vabastas end välgukiirusel koormavatest üliirüetetest ja sukeldus jõkke. Ta aju läbis ainult üllatuslik mõte:

Vaata, kus tõbras, upub ära, aga appi ei karju!

Parv oli kannud teda paarikümne meetri võrra õnnetuskohalt eemale. Tal tuli end tugevasti pingutada, ujudes vastu voolu, kuid teades end olevat hea ujaja, ei kahelnud ta pilkugi selles, et tal õnnestub päästa Toomast.

Paks palit, mille hõlmad olid vajunud vee pinnale laiali, hoidis alul Toomast vajumast vette. Kuid peatselt imbusid üliirüed täis vett ja nüüd, kuigi mees tegi abituud päästmisliigutusi, vajus ta paratamatult.

Karl jõudis kohale hilja, kuid ta sukeldus kohe sinna, kuhu nägi vajuvat sõpra. Ta leidis otsitava peatselt ja haarates Toomast palituhõlmast, hakkas ujuma kiiresti kalda poole. Sõber oli temast märksa raskem, ta riided imbusid läbi veest ning ta päästmine nõudis Karilt ebatavalisi pingutusi. Kuid mees tundis, et ta peab päästma enda sõbra, kelle surma korral oleks ta olnud ainukeseks süüdlaseks. Ta ujus kogu jõudu kokku võttes ja sõpra kaasa vedades kalda poole. Õnneks see ei olnud kaugel.

Toomas oli kaotanud meelemärguse, kuid toibus rannikul peatselt.

Parv oli kadunud kaugusesse ega olnud selle leidmine kummalegi enam olulise tähtsusega.

— Tõpra temp, urises Toomas, kui oli tõusnud uuesti jalule.

— Ära torise, jookse, muidu võtab sind vana Peetrus veel viimaks jõulu-laupäeval endale küllaliseks.

— Oota, küll ma sind saadan Peetruse juure, torises Toomas, kuid nüüd kostis ta häälest ilme soojus ja leplikkus sõbra vastu. Näis, nagu oleks kõik selle meeletu poksvõistlusega parvel lahendunud endiseks sõpruseks.

— Noh, eks mu paremhaak istunud hästi? Võt-
tis sul kolu üsna kõmisema, nokkis Karl sõpra edasi.

Mõlemad jooksid mööda jõeveert, et külmades voogudes kangestunult saada jällegi sooja.

— Küll teeme revanschi teissugustes oludes.

— All right! Aga nüüd tuleb otsida üles parv, küll see kusagile käänakule pörkab.

Mõlemad asusid rutates jällegi jooksma, et kiiremini saada kätte edasilibisenud parve. Karlis oli korruga lahtunud kogu vaen, isegi Kadri vastu. Ta arutles endamisi: kuidas leida põhjust tagasipöördumiseks jõeveersesse tallu mahajäetud armsa juure. Mõni ettekääne selleks tuli paratamatult mõelda välja, sest muidu oleks Toomas ta üle võinud irvitada mitmeid nädalaid. Ja see oleks Karlile olnud täiesti talumatu.

Viimne hingetõmme

Jean-José Andrieu

Homme „Müristaja“ läheb kuivdokki. Allveepaadi propeller vajab küret parandust.

Mis ometi on juhtunud Pierre'iga? Eeskätt need viis päeva, mis ta tühistel ettekäändel palus Pariisi sõiduks. Siis täna tema tagasitulek kurva ilmega, ja täna pärastlõunal kell neli, kui teda palusin linnas täita väikest ülesannet, vastas ta:

— Ma ei lähe linna, Toulon'i, täna õhtul. Ma rongis ei saanud magada. Olen päris otsas.

Pierre otsas, tema! Meie nägime kaks kuud suurt vaeva Atlandi ookeanil. Ei ole ma kunagi märganud väsimuse varju libisemas tema näole. Ja meil tuli siiski ületada nii mõnigi raske viperus.

Pierre oli lähenenud mulle. Ma seisatasin dekil, vaadates pimedusest esilekerkivaid mäekünke ja kuulatades põnevat vaikust linnast, mis sarnanes kauguses kükitavale ja uinuvale koletisele.

Järsku märkasin Pierre'i enda kõrval. Meid valgustas vaid ainuke latern. Nägin selgesti tema kõrget otsaesist ja segiolevaid juukseid, kuid eraldasid vaevalt tema silmi, mis vaatasid kaugusesse. Järsku tundus mulle, et näen neid säramas pirasais.

Panin käe tema õlale, üteldes:

— Noh söber! Mis siis täna lahti on? Kurvameelsus?

— Oh! Kurvameelsus, mu vaene, kurvameelsus, olen seda tunnud tuhat korda oma elus. See on aga nagu nali selle kurbuse kõrval, milles praegu vähkren.

Ta peatus hetkeks, koondades omi mõtteid ja taltsutades oma erutust.

— See ei ole sulle mitte uudis, kui sulle tuletan meele, et natuke enam kui kuu aja eest, vajus „Möölkala“, allveelaev, kus teenis Gilbert Ardant, Hong-Kong'i juures ulgumerel põhja. Mäletad, see sai meile teatavaks saabunult Dakari. Sa märkasid minu kurbust, minu valu. Veel pean ma sulle rõhutama, et Gilbert oli mulle nagu vend. Meie käisime koos Toulon'i lütseumis. Siis läksime üheskoos merekooli. Seal elasime meie suurimas ja võrratus sõpruses, ainult tema eriala allveelaeva-mehena lahutas meid pikemaks ajaks. Ma ei rüügi sulle oma valust, mida tundsin, saades teate julmast uudisest. Kuid see ei ole see, mis mind närib täna õhtul. See on hoopis miski muu, see on lugu, mis algab mõttetult, nagu kõik säärased, mis peavad lõppema traagiliselt.

Viie aasta möödunult tulime ohvitseridena merekoolist Toulon'i. Liikusime sageli noorte neidude seltskonnas, keda ka sina tunnud, ja kelle hulgas oli ka Danièle Feugère.

Gilbert armus pööraselt. Ausõna! Tead, igapäev ütles: „He! he väike Ardant on Danièle'i kõrvuni armunud.“ Mitte põrmugi vähem.

Jalustrabava kiirusega märkasin ma avanemas tõe. Gilbert ei tunnud üksnes poolehoidu, ta ei ka vatsenud flirtida... Ta armastas. Ta tegi seda mingi varjatud hullumisega ja tagasihoidud ning valusa kiindumusega. Ta armastas! Ma vaikin neist päevist täis moraalset piina, mille vältel ta ei tahtnud end näidata, võiks ütelda, surmani kiindununa. Ma vaikin ka tema hingelisist võpatust ja tema järskuist roidumusist, tema lapsikust rõõmust pärast üksikuid lootusrikkamaid õhtuid, ning peale selle tema vihahoogudest, neist külmist, läbimõeldusist, ent hirmuäratavaist avaldusist.

Danièle naeris teda. Sa tundsid seda tütarlast. See oli tore tüdruk, sportlanna, taltsutamatu, edvistav ning teadlikult pahatahtlik.

Gilbert varjas oma nõrga välimuse taga tugevat tahte jõudu. Kuid Danièle'il oli harjumus naerdes ütelda:

— Teie ei ole sportlane, mu väike Gilbert, teie ei ole sportlane. Lihakseid, mu kallid, omage ometi lihakseid.

— Ei ole sportlane! Gilbert'il jäi ainus idee. Nimelt tõestada Danièle'ile vastupidist.

Nagu sa tead, olin seekord mereväe spordiklubi meeskonna kapten. Mul oli juba kaheksa aastat jalgpalli seljataga. Ta ütles mulle: „Sa pead mind sellesse pühendama.“

Ma nõustusin. Mõne kuu vältel see kangekaelne, isekas ja selge pilguga poiss sooritas imestamapanevaid asju. Ma ei viivitanud tema võtmisega meie teise meeskonda. Siis ühel päeval — päeval, mil meie võitsime Marseille Olympique'i karikavõistluste veerandfinaalis — panin ta meie meeskonna edurivi paremääreks.

Mayoli staadion oli tulvil pealtvaatajaid. Seda matschi vaatama tõin peaaegu vägivallaga Danièle'i kaasa. Oh! ei sündinud mingit imet. Ta ei armunud Gilbert'i ka pärast kohtuniku lõppvilet. Ei!

Gilbert'i mäng oli hämmastamapanev. Gilbert näitas imestustäratavat leidlikkust, ja finesse, ja elaan.

Danièle oli ta mängust haaratud, selles olin ma kindel. Aegamööda muutus tema suhtumine Gilbert'i ning ma märkasin viimase ilmes mure tõblemiste kadumist.

Ühel päeval, sellest on kaheksa kuud, tuli korraldus ministeeriumist, et „Möökkalal“ tuleb asuda teele kaugesse Itta... Gilbert'ile tähendas see aastapikust eemalolekut. Ta võttis selle löögi vastu ja lausus lootusrikkalt:

— Veel üks pingutus, viimane!

Ta lahkus parimate lootustega!... Tagasi tulles!... Danièle oli osanud ka kena olla. Gilbert ütles talle lahkudes:

— Andke mulle kaasa väike mälestusesemeke, enne kui lahkun Toulon'ist, et ma omaksin seal kaugel midagi mis on „Teil“.

— Mingi ese, Gilbert — vastas Danièle vallatledes, tulge...

Ja ta kutsus noormehe endaga kaasa, sadama läheduses asetsevasse sporditarvete-kauplusesse, kus ostis temale... jalgpalli.

— Mõtlege järele... jah, ühel päeval, hiljem, teie mõistate... et tuleb tänuiliku olla pallile. Ning jatkake mängimist Saigon'is või Hano'is.

Gilbert lubas seda. Aeg möödus.

„Möökkala“ vajus põhja viie nädala eest ja kogu meeskond hukkus lümbudes. Kuu aega tuli teha suuri jõupingutusi, sa tead seda, kuni õnnestus allveepaati tõsta veepinnale.

Kaheksa päeva eest sain lennupostiga paki. See sisaldas kirju, mõningaid pisi-asju ja jalgpalli. „Tema“ palli.

Ja peale selle viimised read Gilbert'ilt, kirjutatud siis kui surm aeglaselt asus rünnakule... Loe, kui sa seda suudad!

— Nüüd siis ma tean, et kõik on lõpetatud. Ma katsusin parandada generaatoreid, koos komandant Héraut'ga. Kuid ei olnud enam midagi parata. Kõik on otsas. Surm...

Meid päästa ei ole võimalik. Ja nii on see ka parem. Paadi leidmiseks ja veepinnale tõstmiseks kulub palju rohkem aega, kui meil selleks õhku jätkub.

Oleksin hull, kui loodaksin veel elada. See on harukordne — endale lausuda, et kõik on lõpetatud, surm. Kuid milline surm...

Asetan kella lauale oma ette, võtan seljast pluusi, korraldan oma pisi-asjad, kirjutan kirja Pierre'ile — vaene Pierre — asetan „tema“ palli oma lauale ja siis... kirjutan... neid ridu!

Need read on Danièle'ile. Mul on valus neid temale läkitada. Kas on see sportlik... või on see mitte-sportlik? Ometi peab ta seda teadma. Kõik räägib minus vaid „Temast“, mõtleb üksnes „Temale“, näeb üksnes „Teda“...

Oh! kui ma oleks saanud tulla tagasi...! Kuid nüüd küllalt neist oletusist, sest küsimus on lahendatud?...

Hingamine muutub üha raskemaks. Masendav on oodata viimset hetke.

„Loe, kui sa seda suudad!“

Õudne. Jõin klaasi vett, kuid mu kõri on kuiv endiselt. Hapnik... jah, see väheneb.

Danièle, armastan sind, üksnes sind. See imeline tunne on kui kruvitud minu südame külge, võiksin tõendada, et see mind lämmatabki...

Ma ei saa enam millestki aru. Milline julm olukord, ja need inimesed minu läheduses, undamine väljas! Ma ei näe enam hästi... Danièle, sina oled süiski veel siin, minu lähedal. Veri tungib silmadest, kõrvadest!

Ja pall, pall. Ta on siin, hästi täis pumbatud, tulvil õhku ja tugevasti köidetud... Kui vabastaks pallikummi nõõri ja hingaksin... jah, see annaks mulle veel ühe minuti, pool minutit elu. Üks hingetõmme... Veel! Viimne!

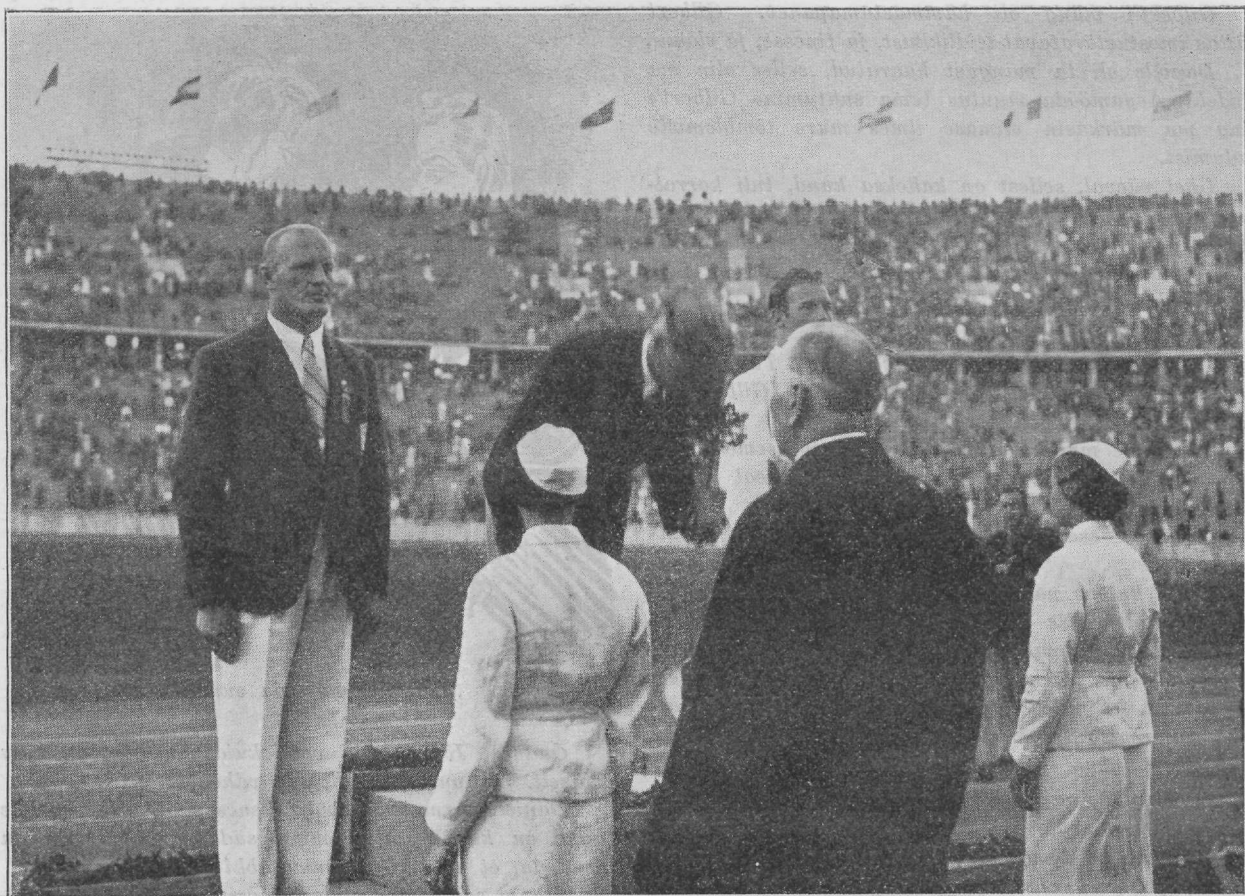
Meeletu! Danièle'i pall... Ei, lõpp, ma ei ava teda. Ta andis mulle selle täispumbatuna. See jääb siia, nii, nagu ta on.

Ta sisaldab kogu minu armastuse, tahan surra, teda vaadates, surra koos Danièle'iga, keda armastan, Danièle'iga, keda jumaldan...

Ta ei olnud enam kirjutanud. Ta ei saanud seda enam teha! Kirjas, mis määratud minule, ta palub mind minna Pariisi, kus Danièle on praegu, ja temale viia „tema“ pall, ja viimised read... See on tehtud. Selleks ma küsisingi viis päeva.

— Ja sa nägid teda. Tema? Mis ta ütles?

— See oli kokkuvarisemine, see oli välg! Ta sai aru, et teda oli armastatud, et tema armastas, tema ka. Ma olin endaga kaasa võtnud kõik asjad. Ta luges. Ta ei lausunud sõnagi. Ta võttis palli, päästis valla sõlme ja lasi õhu välja — vastu oma suud, oma põski, oma otsaesist, kogu oma näole, oma nutvale näole.

E. Spordilehe erifoto, mis pole veel pääsenud Eesti lugejaskonna ette: Kristjan PALUSALULE ulatatakse võidutähena olümpiatamm kuldmedali võitmise puhul greeka-romaa maadluses. Palusalust vasakule hõbemedaalimees J. NYMAN ja paremale sakslane K. HORNFISCHER. Iärgmisel leheküljel pildil publik Eesti hünni määngimise ajal Palusalu võidu puhul.

Senistest ja uutest maadlustuusadest

Käesolevale kirjutusele lisatud kahel pildil, mis mõlemad E. Spordilehe erifotod, on toodud kogu Berliini olümpiamängude kohta Eestile kõige vaimustavamad momendid. Ühel on fikseeritud meie suurima olümpiavõitja Kristjan Palusalu kroonimine, talle olümpiatamme ulatamine ja võidupärja pähe asetamine, ning teisel kogu staadioni pealtvaatajaskonna püstitõus Eesti hünni määngimisel. Peagu sada tuhat sakslast tõstis käe oma rahvuslikuks tervitusviisiks, kui krooniti eestlast ja kui austati Eestit. Ajalehed on jõudnud juba oma olümpiareportaashides märkida, et nii palju inimesi korraga pole kunagi varem Eesti hünni määngimisel püsti seisnud.

Nüüd on Berliini olümpiamängud juba vajumisel unustusse. Täielikult ei unune nad kunagi, kuid kahvatuma hakkavad üksikud detailid. Ja kui viimaseid uuesti ei meenutata, siis nad kaovadki. Kuid kunagi

pole kahju detailide ununemisest, kui püsima jääb kõige tähtsam: võit Eestile.

Ja peab ütleva, et K. Palusalu olümpiavõidud jäävad Eestile kõige ajaloolisemaiks. Need tähistasid nagu meie maadluse ülestõusmist. Jõulupühade puhul rääkida ülestõusmisest ei ole just ajaga kokkusaatumine, kuid sellel pole olulist tähtsust. Jõulupühad on rahupühad ja ka olümpiamängud on rahupühad.

Augustikuus Berliinis kõik rahvused võistlesid rahuaates üksteise kõrval, püüdes võitudele üksteisele viha kandmata. Võitis, kes võitis, kuid austati kõiki võitjaid. Imetleti võitjaid ja riike, keda võitjad esindanud. Imetlus Eestigi üle oli suurem kui ühelgi varem olümpial. See kandus igasse maakera otsa, ja pole ime, kui nüüd need imestuslained hakkavad tagasi kajastuma meile nii kaugeltki maakera otsast nagu

seda on Austraalia. Seepärast polnud ime, kui sealt hiljuti saabus austav ettepanek K. Palusalule tulla näitama ka austraallastele oma võimeid, mis peavad sümboliseerima ühtlasi ka Eesti võimeid.

Et Palusalu võitis Berliinis, see peale mehe isiklike võimete kasvas välja meie maadlustaseme üldisest tõusust. Kuid Palusalu võit oli tõenduseks selle tõusu kohta, kui meie varem ei olnud vast nii teadlikud tõusu suurusest. Eesti maadluspordi see ajajärk, millal küpsesid ja maailma vallutasid meie esimesed suured jõustikukangelased, nagu Lurich, Hackenschmidt ja Aberg, oli nagu muutunud legendaarseks ajajärguks, millekski nagu kättesaamatuks, kunagi mitte korduvaks. Ka see ajajärk, millal olümpiakulda töid Väli, Pütsep ja Käpp, oli samuti muutunud nagu unelmaks, sest juba kümme aastaid ei olnud eestlased toonud rahvusvaheliselt matilt ühtki esikohta. Ja kui nüüd Palusalu tõi korraka kaks suurt olümpiavõitu, siis oli see Eesti maadluspordi kuulsusajajärgude taaslustamine, oli ülestõusmine, nagu tähendatud juba eespool.

Sellele elas kaasa kogu rahvas. Olümpiamängude lõppu Berliini ootama jäänud eestlastel oli küll vaimustus suur, kuid kellelgi polnud ettekujutust, et Eestis ületab vaimustus viimase pügala. See, kuidas rahvas kodumaal vastu võttis Palusalu, oli võimas, koguni purustada ähvardav voog. See oli kogu rahva suurimaid rahvuspuhasid. Palusalu võit ei olnud üksnes ta enda võit, vaid kogu rahva võit.

Pärast olümpiamängusid on Eesti maadluspord võtnud uut hoogu. On tõusnud rahva huvi ja on tõusnud ka heade maadlejate kaader. Meenutame vaid Hornfischeri-võistlusi, mida Tallinnas jälgis rohkem rahvast kui kunagi varem on viibinud amatööride võistlustel. Meenutame ka seda, et nendel võistlustel kerkis esile suurmaadleja N. Karklin, kes eestlasena võitis varem maailma parimaks peetud K. Hornfischeri.

Kõik kokku on toonud, et näiteks Saksagi ajakirjandus ja ringhäälingud räägivad Eestist rohkem kui kunagi varem ükskõik milliste saavutuste puhul.

N. Karkliniga pole veel lõppenud uute staride esilekerkimine. Kalevi juubeliturniir, peetuna käesoleva kuu keskpaiku, tõi uue raskekaalu lootustäratava maadlejana esile tartlase Johannes Kotka. Neist viimane on kolmest kõige noorem, kuid mõlemast kaaslasest võteterikkam ja elavam maadleja. Kotkas tarvitab aga siiski veel mõnd aega kogemuste täiendamiseks ja ka kehakaalu tõstmiseks, kuid Tokio olümpiamängude ajaks võib ta tõsiselt esile kerkida raskekaalu esindajana kas greeka-roomsa või vabamaadluses. Sel mehel näib olevat ka rohkesti tahet enda edasiarendamiseks, voores, mis näib puuduvat N. Karklinil, keda maadlusmatil saab näha väga harva. Karklin on ka pikaldasem õppust võtma, ta tahab murda eeskätt jõuga. Muidu omab ta kõik väljavaated suurklassi tõusmiseks. Hiljuti Helsingis maadeldes äratas mees Soome maadlusringkondades ja publikus suurt tähelepanu. Soome paremuselt teise maadlejaga Niemiläga pidas ta täiesti tasavägise matschi, mille

KRIIS KÄSIPALLIS

Kahtlemata äratas korvpalliturniir suuremat huvi kui võrkpalliturniir. Võrkpalli mängutase langeb iga aastaga ja kui olukord sarnaselt areneb, peame tulevikus jätma spordi prestiiži mõttes võrkpallivõistlused kavast välja.

1930.—32. a. oli võrkpallimängu tase 1—2 klassi praegusest tasemest kõrgemal. Tol ajal olid võistlused pidevad ja head ning neid jälgiti suurima huviga. Nüüd on võrkpallivõistlused vaid n. n. „vahepalaks“ või ettevalmistuseks võistlusõhtu huvipunktile — korvpallivõistlusele.

Põhjused selleks on mitmed. On selge, et võrkpall ei suuda võistelda korvpalliga. Esimesel puuduvad selleks need arenemisvõimalused, mis on korvpallimängul. Raske on ka äratada pidevat huvi võrkpallimängu vastu, kuna seni on puudunud laiema võimalused rahvusvaheliste võistluste korraldamiseks. Euroopas on vaid neli riiki, kes harrastavad võrkpallimängu — Eesti, Läti, Poola ja Tšehhoslovakkia. Loodame, et vastasutatud rahvusvaheline võrkpalliliit, asukohaga Varssavis, parandab selles suhtes olukorra, ehk küll raske on näha ette, kuidas majandada rahvusvahelisi võistlusi.

Eestis on üldse kogu võrkpalli ajaloo kestes vaid kaks seltsi tõsiselt harrastanud võrkpallimängu — Kalevi ja Tartu NMKÜ. Kuid see on liig vähe, et hoida alal huvi pikemaks ajaks. Pealegi on ülalnimetatud seltsid viimastel aastatel Berliini olümpiamängude pärast peaausjalikult harrastanud korvpalli, millest osaliselt on ka tingitud võrkpallimängu taseme langus.

Igatahes Eesti Käsi-palli Liidu seisavad ees suuremad küsimused, kui tahetakse tõsta võrkpallimängu taset, et seda päästa suremisest, nagu see on juhtunud pesapallimänguga.

Vaadeldes meeskondi korvpalliturniiris peab ütlema, et peale üksikute meeskondade on meeskonnad, kas on endisel tasemel või isegi arenemises tagasi läinud.

Tartu NMKÜ, turniiri võitja ühegi kaotuspunktita oli kahtlemata teistest meeskondadest peajagu parem

just tänu mängijate füüsilisele materjalile ja valikule. Meeskonnal oli pikkust, kiirust, jõudu, vastupidavust ja ta omas mängutehnikat, kuna vastasmeeskondadel selle vastu ikka puudus mõni neist omadusist. Sellest tuligi kerge võit, kusjuures iga mäng võideti keskmiselt punktide suhtega 50:20!

„Camp-hack“ meeskond oli Tallinna NMKÜ, kes 4 kaotuspunktiga tuli teisele kohale. Meeskond näitas kohati head mängu, kuid torkas silma nõrk läbitõotamise võime korvi all. Saavutati rohkem hea tahtega ja innuga, mis on väga hea omadus, kuid mis ükski ei aita. See meeskond peaks rohkem rõhku panema söötmisele ja kokkumängule ja ta võib varsti jälle rünnata 2 aasta eest kaotatud meistritiitlit.

Juubilar Kalevi pidi sel aastal leppima 3. kohaga. Kalevi meeskonnal puudus sel aastal temale nii omane taise poolaja „lõpuspurt“, mis kihutas pealtvaatajaid pinkidelt püsti ja halvast vastase võidutahet. Selle asemel spurtisid teised meeskonnad tema nahal. Usun, et Kalevi meeskond saavutaks oma vana hiilguse, kui Altosaar või Margiste ohverdaks ennast meeskonna kasuks ja hakkaksid meeskonna õpetajaks. Kalevil on tarvis „uut verd“ ja seda ei saa teisiti kui et üks avab kraanid ja võimaldab noortele võistlusvõimalusi.

Russ kõigile püüetele vaatamata pidi leppima 4. kohaga. Russi peanõrkus on materjali puuduses. Heal mängijal ei ole pikkust ja pikal mängijal puudub mänguoskus. Vaatamata sellele Russ kattis oma nõrkused vene süttiva mänguvaimuga ja parema õnne juures oleksid nad vast paremale kohale platseerunud.

Rõõmustav nähe oli noor Lutheri NMKÜ meeskond. Tavaliselt langeb iga liiduklassi sattuv meeskond järgmisel aastal liiduklassist jälle välja. Lutheri NMKÜ meeskond jättis aga nüüd isegi kaks meeskonda seljataha. Praegu on Lutheri meeskonna minuseks liig jõudupillav ja väsitav mäng. Ratsionaalsem taktika pealetungil ja kaitsel ning vastupidavuse arendamine võivad selle meeskonna võimeid palju tõsta.

Kaks viimast meeskonda turniiris — Puhkekodu ja ESS — ei suutnud suuremat pakkuda. Kohati mängiti

võidu andmine soomlase asemel eestlasele poleks olnud ülekohus.

Teistes kaaludes on praegu ootamas suurmaadlejaks tõusu eeskätt Voldemar Mägi, kes eriti pikkade sammudega on edasi arenenud pärast olümpiamängusid. Ka tema on vanuselt noor maadleja, kes küpseb iga päevaga. Kuna maadluses suuruseks tõus on pikaldasem, kui paljudel teistel aladel, siis võib Mäest paari aasta pärast loota kuulsa Ivar Johanssoni järglast. Viimane nii-kui-nii hakkab ajajooksul taanduma, kuna on juba võrdlemisi vana maadleja, kes varem või hiljem peab taanduma noorte pealetungile. Praegu võib rootslase järeltulijaks pidada sakslast Ludvig Schweiçkerti, kuid Mäe piüüd peab olema sihitud ise sellele kohale asuda. Mäe vooruseks võib praegu pidada tema lahtist maadlusviisi, sest kui mitte nüüd katsetada, millal siis üldse õppida. Saab küll kaotusi, kuid need üksnes õpetavad.

Vanematest veteraanidest püsib praegu edasi tõu-

suteel August Neo, Tema suurimaks vastaseks maailmas on seni Axel Cadier, kuid järjest tasavägisemateks muutuvad nende vahelised kohtamised. Kui poleks Cadier'd, siis Neo oleks vast oma kaalu parim juba praegu. Näib, kuidas areneb edasi nende vaheline rivaliteet. Kas jääb Cadier Neo kogu maadlejakarjääri vältel pidama esikohta, millega ta meenutaks kaasmaalase E. Vide traagilist saatust, kes oleks olnud maailma parim, kui samal ajal poleks elanud Paavo Nurmi, või kapituleerub ta lõpuks Neole?

Uude aastasse astub meie maadlusport uute lootustega. Senivälendanud hooaeg on küll annud mitmed head võistlused, kuid suuremapingelised võistlused on siiski veel ees. Öieti peaks teine pool hooaega esimest poolt ületama mitmekordset. Kui muutuvad teoks maavõistlused näiteks Soome ja Rootsiga, siis võidakse palju. Raskejõustikuliidul on seni olnud tegutsemise lustilikust, loodame seda uuel aastal veel suuremal määral.

hästi, kuid seda vaid pool- või kolmveerand-aega, kuid kunagi mitte mängu lõpuni. Puudus vastupidavus ja, mis võistluses väga oluline, mängu olukorra õige hindamine. Kui oli tarvis saavutada paar korvi, siis pidi ikka sööt või vise nurjuma, või puudus lihtsalt tahe võidu saavutamiseks. Loodame, et väljalangenu võtab kaotust õpetusena, ja tahame näha teda 1938. a. jälle liiduklassis.

Võrkpalliturniir, nagu juba öeldud, ei olnud kuigi kõitev, just mängu madala taseme tõttu.

Kalev saavutas juba kolm korda järjest meistritiitli ja seda teenitult ning ülivõimsalt. Kalev oma veel vähegi korralikku mängu ja sellest ka tema kerged võidud.

Teised meeskonnad ei ole nimetamisväärased, sest nende mäng kannab juhuslikkuse ilmet.

Jälgides viimaste aastate käsipallivõistlusi ei saa lahti tundest, et käsipallimängude üle lasub vari. See vari tõusis nägematult 1932. a., millal keelati õpilastel osa võtta seltside võistlustest.

On teada, et käsipall on peasjalikult koolinoorsoo sport, ja ülalnimetatud keeluga anti hoop Eesti käsipallimängude arenemisele. Mitte selles, et Eesti käsipalli ei mängita. Ei. Neid mängu harrastatakse meie õpilaste keskel rohkem kui kunagi varem. Kuid mängutase on märgatavalt alla lüüdnud. Keskkool ja gümnaasium, kes peaksid produtseerima meile lootustandvaid mängijaid, annavad vaid, peale üksikute erandite, mängijate karikatuure, kes on omandanud just niisuguse mängu, millega ei saa ükski seltsi treener nõustuda.

Läinud kevadel võitis Eesti rahvusmeeskond kooliõpilasi Tallinnas 70-punktilise vahega! Nelja aasta eest olid meie koolipoisid parimad Eesti käsipallurid! Nelja aastaga nii suur vahe! Ja mitte selle arvel, et seltsi meeskonnad oleksid nii väga suurelt arenenud,

vaid just selle arvel, et koolipoiste mänguvõime on häbitavalt nõrk.

Kui võimlemisõpetajad keelasid poistele võistlemise seltsides, siis olid neil selleks kaaluvad põhjused — tervishoidlikud ja teised. Sellega oleme kõik nõus. Kuid selle juures oleksid pidanud ka mõtlema spordipedagoogid, kes nüüd spordiseltside asemel koolipoistele mängu õpetavad, kuna nad seda ise ei oska või ei taha õpetada. Oleksime väga rõõmsad, kui selles suunas midagi ette võetaks, sest kui meie rahvusmeeskond peab naaberriikide vastu mõne aasta pärast tulle minema ja suurelt kaotama, siis peab vaid üht ütleva, et rahvusmeeskonnas ei ole üldse kedagi välja panna, sest ei ole väärilisi kandidaate.

Ja veel üks asi, mida tuleb võtta tõsiselt. Eesti valitseva ilmastiku tõttu oleme sunnitud töötama 6 kuud, oktoobrist aprillini, kinnistes ruumides. Taliilmastik on ka nii muutlik, et teeb raskusi korralikule suusa- või hokitreeningule. Sellepärast on loomulik, et noored vajavad tugevaid sisemänge, mis rahuldaksid nende sportlike võimeid. Korv- ja võrkpallimängud on selleks kõige sobivamad.

Kuid kuidas on võimalik neid mängu mängida ruumides, mis oma suuruselt ja tervishoiult ei vasta nõuetele? Eestis ei ole veel ühtki korralikku saali.

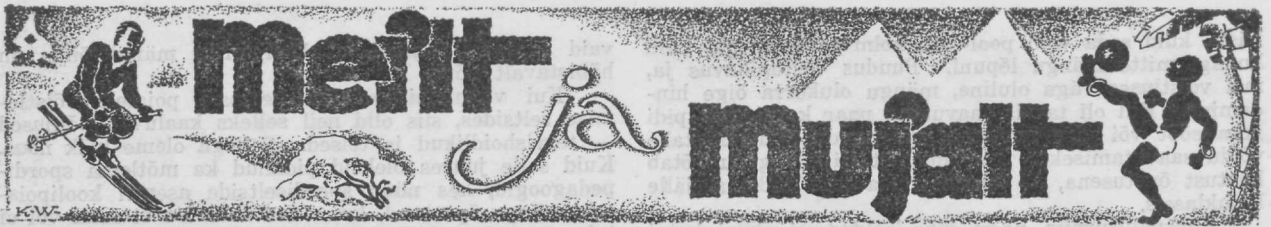
Tallinna õpilased mängivad palli 20 m ja 9 m laiusel põrandal, kuna sel väljakul on võimatu rakendada sportlike võimeid.

Miks kaotab rahvusmeeskond välismaal? Sellepärast, et seal mängitakse väljakutel mõõtudega 30×15 m², kuna meil on mõõdu 22×10 m².

Valgus näit. puudub soe dusch, provintsi võimlates peagu igal pool ventilatsioon ja puhtus. Need võimlad on enimini haiguste pesad kui noorte „kasvatajad“ tervisele ja ilule. Ja nüüd tahetakse ehitada Viljandisse jälle üks „kast“ — võimla 21×11 m!

Filippiinide korvpallimehed ja teised sportlased veetsid Berliini olümpiakülas õhtud väga lustirikkalt — laulu ja mänguga

Tartu NMKÜ — Eesi korvpallimeister

Tänavu esmakordselt korraldati käsipalli-esivõistlused nii, et liiduklassi meistrid selgusid juba hooaja esimese poole sees, s. o. enne uut aastat. Ülejäänud osa hooajast jääb seega vabaks karika-, linna-, maa- ja muudeks võistlusteks. Sellega on loodud kindlam kord hooaja kasutamises, ja tagajärjed võivad tuua üldist kasu kogu käsipalli-liikumisele.

Korvpallis tuli Tartu NMKÜ meistriks teist korda järjest, misjuures tänavune meistriks tulek toimus üli-suure ülekaaluga, millist Eesti esivõistluste ajaloos varem pole ette tulnud. Võimast ülekaalu ei näita mitte ainult see, et meister kogu tsükli vältel ei saanud ühtki kaotust, vaid veel suuremal määral korvide vahekord. See on meistri kasuks 309:128! Iga matsch lõppes seega keskmiselt 30-punktilise ülekaaluga. Tartu korvpallitase on praegu kaugemale rebenenud Tallinna omast kui seda võis ennustada ainult veel aasta tagasi.

Teisele kohale tuli ilma suurema n.-ü. mürata Tallinna NMKÜ, kellel küll Kaleviga võrdselt punkte, kuid kes on võitnud Kalevi. Peale selle on tal parem ka korvide suhe. Vanameister Russ platseerus neljandaks. Üllatuslik oli Lutheri NMKÜ start liiduklassis. Ta surus endast tahapoole nii Puhkekodu kui ka ESS-i.

Liiduklassi tabel kujunes järgmiseks:

1. Tartu NMKÜ	6	6	0	309:128	12
2. Tallinna NMKÜ	6	4	2	237:164	8
3. Kalev	6	4	2	223:193	8
4. Russ	6	3	3	198:205	6
5. Lutheri NMKÜ	6	2	4	141:220	4
6. Puhkekodu	6	1	5	112:201	2
7. ESS	6	1	5	150:237	2

Võrkpallis olid esivõistlused) tänavu pinevuse-vaesed. Ainuke üllatus oli Narva PS võit Tall. NMKÜ üle.

Kalev tuli meistriks suure ülekaaluga, kaotamata ühtki geimigi. Nelja matschiga saavutas ta 8 punkti, jättes teiseks Tartu NMKÜ — 6 punkti, kuna edasi järgnevad ESS, Narva PS ja Tallinna NMKÜ, igal 2 punkti.

J. Kotkas võitis A. Zvejnieksi

Tallinna Kalev korraldas oma 35 a. tegevuse juubelivõistluste sarjas viimasena maadlusturniiri, mis lätlaste osavõtul kujunes rahvusvaheliseks. Võistlused peeti viies kehakaalus, misjuures ära oli jäetud kärbes- ja kergekaal, milles polnud oodata küllaldast konkurentsihädust.

Kogu võistluste kohta esines kuus Berliini olümpia-atleeti, neist lätlastena A. Zvejnieks ja Kundzinsch ning eestlastena E. Sikk, A. Toots, E. Puusepp ja V. Mägi. Neist suutsid esikohtadele tulla ainult kolm meest — E. Sikk, A. Toots ja V. Mägi, kuid ühegi kaotuseta ainult A. Toots, kuigi esines kaal kõrgemas.

Maadlustaseme kohta jäi meie oludes hea mulje, kuigi need, kes hiljuti olid käinud Helsingis sealsetel rahvusvahelistel võistlustel, hindasid meie taset ja maadlusviisi tunduvalt nõrgemaks. Soome noored maadlevat lahtisemalt ja võtete-rikkamalt ning ühtlasi ka kiiremini. Meilgi oli seekord lahtisemat võistlusviisi, kuid kiirus oli väiksem. Võib-olla sõltus suurema elavuse puudumine asjaolust, et Soomes harrastatakse rohkesti 12 minuti kestvusega matsche (4 min. püsti, 2½+2½ min. parteris ja lõpuks 3 min. püsti). Sel puhul võib vähem hoolida vastupidavuse jätkumisest ning raisata energia kiiruse suurendamisele.

Kuna v.-s. Sport oli esindatud ainult mõne nõrgema maadlejaga, kellest ükski ei tulnud auhinnaile, siis lätlastega arvestamata arenes peamine võistlus Tallinna ja Tartu Kalevite vahel. Tartus on maadlejad muutunud iseteadvamateks, mõistõttu nad löid ka paremini läbi. Tartlaste parimaks osutus seekord siiski uus raskekaalu-suurus J. Kotkas. Ta seljatas J. Randmaa ning ka O. Viikmäe, kulutades kokku selleks aega veidi üle 5 minuti! Eriti silmatorkav on ta seljavõit O. Viikmäe üle, keda juba kaua pole nähtud selili olevat. Lõpuks võitis ta veel lätlaste A. Zvejnieksi väljaspool igasuguseid kahtlusi oleva töövõiduga 3:0.

Teiseks üllatusmeheks võis pidada vastu ootusi K. Kullisaart. Kuigi ta esines poolraskekaalus, tuli ta selgelt võitjaks. Seljatas mati äärel Löve 9,57, sai siis töövõidu 3:0 lätlastelt Kalninschilt ning lõpuks ka O. Luigalt! Heas hoos oli ka A. Toots, kes esikoha kindlustas võiduga E. Puusepa üle 2:1 ning seljatas klubikaaslase O. Laane.

Keskaalus oli suureks üllatuseks V. Mäe seljakautus tartlastele H. Villale, mis oli ühe riskvõtte tulemuseks ja seega juhuslikku laadi. See eest seljatas ta aga Läti parimaks tehnikamaadlejaks reklaamitud G. Ozolinschi juba 2,57, rääkimata seljavõitudest nõrgemate vastaste üle. E. Sikk, kes esines sulgkaalus, samuti üllatuseks kaotas viljandlasele M. Maistele — 2:1, kuid tuli siiski esimeseks.

Lätlastest, keda kokku esines kuus, tuli auhindadele kolm. Teised, nende seas ka Kundzinsch, langsid ennem välja.

Paremusjärjestus kujunes järgmiseks:
Sulgkaal: 1. E. Sikk, Kalev. 2. M. Maiste, Viljandi Tulevik. 3. E. Sumil, Kalev.

Kergekeskaal: 1. A. Toots, Tartu Kalev. 2. E. Puusepp, Kalev. 3. O. Laan, Tartu Kalev.

Keskaal: 1. V. Mägi, Kalev. 2. G. Ozolinsch, Riia LAS. 3. H. Villa, Tartu Kalev.

Poolraskekaal: 1. K. Kullisaart, Kalev. 2. O. Luiga, Kalev. 3. A. Kalninsch, Riia ASK.

Raskekaal: 1. J. Kotkas, Tartu Kalev. 2. A. Zvejnieks, Riia 2. atl.-kl. 3. J. Randmaa, Kalev.

Ka ungarlastel ebaõnnestus

Inglise-Ungari jalgpallimaavõistlus, mis peeti 2. detsembril Londonis Arsenalil väljakul, lõppes ungarlaste suure lüüasaamisega. Albionid pojad olid ülivõimsad ning näitasid ka seekord mandrile, et nemad on vähemalt oma kodus neist klass paremad. Ungarlaste kaotus võis juba ette arvata, kuid seda, et nad saavad inglasele sarnase sauna, ei uskunud keegi. Huvitav on siinjuures märkida, et esimesel poolajal olid ungarlaste ülekaalus, kuid nende löögikehv edurivi ei suutnud siiski seda üleolekut realiseerida ning kogu meeskond pidi vastu võtma suure kaotuse, tagajärjega 6:2 (3:1).

Ungari edurivi auks peab siiski ütleva, et see suutis inglastele vastu lüüa kaks väravat. Ungarlaste ka-

Berliini olümpiamängudel viibides sõlmisid meie ajakirjanikud tutvusi igast maailmanurgast pärit spordijuhtidega. Tokio mängudele minnes on siis juba tutvused ees. Ülal pildil Oskar Lõvi (Toomas Kivi), nüüdne värske rahvuskogu liige, ja V. Raudsepp koos India kahe tähtsama spordijuhiaga. Neist vasakult teisena seisev on prof. G. D. Sondhi, kelle tiitlite nimestik õige pikk. Ta on Rahvusvahelise Olümpiakomitee liige, India Olümpiakomitee sekretär, Western Asiatic Games'i läidu esimees, India hokiliidu abiesimees, Punjab'i hokiliidu esimees, Punjab'i Olümpia Assosiationi sekretär, Lahores ilmuva India olümpiakomitee ametliku kuukirja „Sports“ toimetuse nõukogu esimees, India olümpiameeskonna peajuht Berliini mängudel.

First Western Asiatic Games peeti New Delh'i 1934. a. Afganistani, Tseiloni, Palestiina, Pärsia ja India osavõtul. Aadress: G. D. Sondhi, 6, Kacheri Road, Lahore, India.

Vasakult neljas: H. N. Kabasi, India tõsteliidu abiesimees. Aadress: 92, Shambazar Street, Calcutta, India.

tastroofse kaotuse põhjustajaiks olid peamiselt nende tagaliinid, eesotsas väravavahi ja poolkaitsega. Poolkaitse rahuldas ainult ph. Dudas, kuna teised, dr. Sarosi ja Lazar, olid vaatamata oma hiilgavatele tehnilistele võimetele liialt loiid ja apaatsed. Väravavaht Szabo oli aga meeskonna suurim patuinas. Tema ei pidanud kinni ühtki kõvemat pealeööki, vaid lasi nad kõik võrku, jäädes ise sealjuures nagu pealtvaataja ossa. Ungari kaitsepaar, Biro ja Vago, oli küll löögivõimas, kuid jättis taktikaliselt paljugi soovida. Hea väravavahi ja tugeva tagaliiniga oleks Ungari edurivi näidanud imet ning ei oleks olnud võimatu, et Inglise rahvusmeeskonna võitmatuse oreol oleks seekord ungarlaste poolt purustatud.

Inglise meeskonnas seevastu ei olnud aga seekord ühtki nõrka punkti. Kogu meeskond mängis ühtlaselt hästi ja löögivõimsalt. Nende edurivi oli kiire ja läbitungivõimeline, samuti hiilgas nende kaitse löögivõimsuse ja kindluse poolest. Väga head olid samuti väravavaht ning poolkaitse. Kui võrrelda mõlemaid meeskondi, siis torkas silma ungarlaste parem tehnika, kuid inglased olid seevastu neist jälle nii kiiruselt, jõuliselt kui ka taktikaliselt suuresti üle.

Meeskonnad rivistusid umbes 37.000 pealtvaataja ees järgmiselt: Inglise: Tweedy (Grimby Town); Male (Arsenal), Catlin (Sheffield Wednesday); Brutton (Everton), Young (Huddersfield), Keen (Derby Country); Crooks (Derby Country), Bow-

den ja Drake (Arsenal), Carter (Sunderland) ja Brook (Manchester City).

Ungari: Szabo (Hungaria); Vago (Borckai), Biro (Hungaria); Lazar ja dr. Sarosi (Ferencvaros), Dudas (Hungaria); Sas (Hungaria), Vincze ja Csengeller (Ujpest), Cseh ja Ticza (Hungaria).

Enne võistlust oli sadanud rängasti vihma, mistõttu väli oli üleni porine ja raske. Prantslasest vahekohtuniku Leclerci vile järele võtab mäng juba alguses ennenägematu tempo. Näib, nagu tahaks inglased kehaliselt nõrgemaid vastaseid juba alguses reast välja lüüa, suurendades selleks üha mängu kiirust, kuid ungarlasi see ei kohuta ning nad saavutavad varsti ülekaalu, mis püsib kuni 25. minutini. Alles siis hakkab ilmema inglaste üleolek. 25. minutil tuleb ka mängu esimene värav, mille inglise pä. Brook põrutab vs. Crooksi söödetud palli püüdmatult Szabo võrku. Minut hiljem viigistab Ungari ps. Cseh Csengellerilt saadud toredussöödust. Ungarlased suudavad endid veel mõneks minutiks kokku võtta, kuid siis raueb nende vastupanu lõplikult. Inglise press on ennenägematu ning juba 34. minutil saavutavad nad ps. Carteri läbi teise värava, millele järgneb 39. minutil keskstormaja Drake vägevast pommist kolmas ja sel poolajal viimane värav. Drake lööb mõni sekund enne poolaja lõppu ungarlaste väravasse küll veel neljandagi värava, kuid seda kohtunik ei tunnista ofsaidi tõttu.

Teine poolaeg algab jällegi ungarlaste paremusega ning nende vs. Vincze toimetab suurepäraselt palli inglaste võrku. Kuid see üleolek ei kesta kuigi kaua. Juba 9. minutil haaravad inglased täielikult mängu ning nende vs. Bowden lööb vabaseisust neljanda värava. Mäng koondub üha rohkem ja rohkem ungarlaste värava alla. Ungarlaste juures hakkab ilmema juba väsimus ja apaatsus. Inglise seevastu on aga täiesti värsked ega vähenda momendiksiki surmavat tempot. 22. minutil lööb Drake viienda värava ning kuues ja viimane tuleb samalt mehelt paar minutit enne lõpuvilet virtuooslikult sooritatud pealöögist.

Siiski võit saareriigi pinnal

Teise maavõistluse pidas Ungari meeskond 6. detsembril Iiriga Dublinis. Ungari meeskonnas oli ette võetud terve rida muudatusi, olid välja jäetud mehed, kelle vilets vorm ja mängutase tõid neile Inglise ranga kaotuse ning pandi rohkem rõhku ka mängu taktikalisele küljele. Ja vastavad tagajärjed ei jäänudki tulemata — ungarlased võitsid maavõistluse tagajärjega 3:2 (2:1). Ungarlaste ülekaal oli tegelikult palju suurem kui lõpptulemus näitab. Iirlasi päästis katastroofist vaid nende meeleheitlik kaitse ja visadus.

Mängu käik ise oli järgmine: iirlased alustavad tugeva ning jõulise mänguga ja saavutavad juba 15. minutil eneste kasuks esimese värava. Näib, et ungarlasi tabab sama saatus, mille osaliseks said nad Inglise, kuid peagi triblab nende vä. Titkos mitmest iirlasest läbi ning viigistab seisu. Iirlaste rünnakud ungarlaste poolele on raugenud ja mehed on kokku surutud kaitseesse. Kolm minutit hiljem seekord paremal äärel mängiv Cseh murrab omakorda soologa iirlaste kaitsest läbi ning põrutab 2:1.

Teisel poolajal on ungarlased täielikud mängu pehremehed. Juba 4. minutil tõstab nende vs. Toldy seisu Ungari kasuks 3:1. Ungarlased hakkavad nüüd iirlastele näitama ilumängu ega pane enam väravate skoori tõstmisele suuremat rõhku. 10 minutit enne lõppu peatab Ungari kaitsja käega palli ning kohtunik annab iirlaste kasuks penalty, millest ka tuleb 3:2.

See on kontinendist pärit oleva rahvusmeeskonna esimene maavõistluse-võit saareriigi pinnal.

EESTI SPORDILEHT

SPORDITEADUSLIK KUUKIRI

JÕULUŽURNAAL

Nr. 12 18. detsember 1936 17. aastak.

Eesti Spordileht ilmub **Eesti Spordi Keskliidu** väljaandel iga kuu 20. päeval. **Toimetus ja talitus:** Tallinn, Harju 48-6. Tel. 444-28. Talitus avatud iga äripäev kl. 9—3.

TELLIMISHIND: aastaks 3 krooni, 1/2 a. 1 kr. 50 senti, 1/4 a. 75 senti. Välismaale aastaks 4 krooni, 1/2 a. 2 krooni, 1/4 a. 1 kroon.

Tellimiste vastuvõtm. talituses, kõigis posikontorites ja ajakirjanduse kontorites
KUULUTUSTE HIND: välimine kaas ja tekstis: 1/2 lhk. Kr. 50.—, 1/3 lhk. Kr. 25.—, 1/4 lhk. Kr. 12.50; sisemised 1/2 lhk. Kr. 40.—, 1/3 lhk. Kr. 20.— 1/4 lhk. Kr. 10.—.

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU: talitus, Harju 48-6, tel. 444-28, ja ajakirjanduse kontorid.

Üksiknumber 25 senti.

JÕULUŽURNAALI HIND ÜSIKMÜÜGIL 50 SENTI

Toimetaja: A. ADORF.

Kaas ja joonised: J. JENSEN.

Fotod: J. KALM.

Olümpiafotod: E. Spordilehe erifotod.

Klischeed ja trükk: TALLINNA EESTI KIRI-ÜHISUS.

Väljaandja. EESTI SPORDI KESKLIIT.

Eesti Spordilehe
uue-aasta-number

ilmub 20. jaanuariks 1937. a.

Eesti Spordilehe tellimine 1937. aastaks on avatud

E. Spordileht jätkab 1937. a., oma 18. aastakäigul, ilmunist sporditeadusliku kuukirjana

E. Spordileht taotleb ka uuel aastal spordiliikumise edu üha täielisemalt ja uuenuslikumalt

E. Spordilehe aastakäigud on hädavajaliseks käsiraamatuks igale sportlasele ja spordihuvilisele

E. Spordileht taotleb uuel aastakäigul pakkuda lugejatele vähemalt samasukat ja samarohkelt materjali, nagu 1936. a., oma rekordsemal aastakäigul

E. Spordileht hakkab uuel aastal ilmuma suurendatud kaustas, ilma et seejuures tellijatel kõrgendataks tellimishinda

E. Spordileht annab suuremate spordisündmuste puhul välja tavalisest mitu korda suuremad erinumbrid

Tellige
E. Spordileht
1937. aastaks

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat

vahvatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

AGENTUUR

«ESTANIL»

KURSELL & RAUDSEPP

V, Posti 6

Tallinnas

tel. 436-78

A. Tõnisson & Ko.

TALLINNAS

Rüütli 28/30

Tel. 452-60

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat

vahvatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

TSEMENDIVABRIK

„PORT-KUNDA“

LADU JA MÜÜGIKONTOR

Tallinnas

Valli 4

Tel. 450-44

A/S.

*ESIMENE EESTI
PÕLEVKIVITÖÖSTUS*

ENDINE RIIGI PÕLEVKIVITÖÖSTUS

TALLINNAS

Valli 4

Tel 450-85

Rõõmsaid pühī ja head uut aastat

vahevatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

EESTI KUMMITOOSTUSE O/Ü.

«PÕHJALA»

TALLINNAS

Pikk 33

Tel. 443-12

Linke & Martinson

Tallinn

Wene 11

Tel. 432-86

Rõõmsaid pühī ja head uut aastat

vahevatele sportlastele ja nende juhsidele soovivad:

A.-S.

Rumberg, Tuberg ja Ko

Tallinn

S. Kloostri 22/18

Tel. 438-43

A.-S.

«Vill»

Tallinn

V. Karja 12

Tel. 450-39

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat

vahevatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

Ühisus

«Estonia Eksporttapamad»

Tallinnas

P. K.

«Dõieksport» keskmeierei

Tallinnas

Jakobsoni 14

Tel. 305-18

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat

vahevatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

A/s. „EPHAG“

TALLINN

TARTU

K.Ü.

„MINERAAL“

TALLINN

Inseneri 3

Tel. 462-65

A.-s.

„Kaubamaja Estika“

Tallinn

S. Karja 20

Tel. 447-67

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat

vahevatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

Transportäri

V. Levinovitsch

Tallinn

U. Hollandi 5

Tel. 306-91

Lihasaaduste eksportäri

EDUARD TREIKELDER

Tallinnas

Koidula 11

Tel. 303-81

R. Ü. K.

Tallinn — Tartu

S. Karja 19

Aleksandri 5

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat

vahvatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

Koloniaalkauplus

JOH. KÄRM

Kopli tn. 2

Tel. 470-84

VÄÄRTMETALLASJADE JA MÄRKIDE TEHAS

ROMAN TAVAST

PARNU MNT. 20

TEL. 452-79

FIRMA

ADOLF KLAFF

HARJU 20

TEL. 436-51

KARL VESKUS

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat

vahvatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

Piltpostkaartide ladu

V. OTS

Harju 44

Tel. 445-65

KODUMAA VABRIKUTE RIIDEKAUPLUS

HERMAN RÕIVAS

ESTONIA PST. 11

TEL. 304-80

G. PIHLAKAS & POJAD

TALLINN

TOOMPUIESTEE 18

TEL. 434-79

Eesti valmisriiete- ja rätsepaäri

A. PESUR

Kullasepa 7

Tel. 445-38

*Rõõmsaid pühi ja head uut aastat
vahvatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:*

TH. BÜTTNER

Estonia all 10

Tel. 462-34

KEEMIATOOSTUS

J. HALBREICH

Paldiski mnt. 25

Telefon 429-79

RATSEPAARI

J. KULL

S. Kerja 6

Tel. 468-37

A=S. EXTRAKTOR

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat

vahvatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

A/S. Eesti Siid

Tallinn

Valmisriieteäri

F-ma M. Josselov

Tallinn

Kuninga 6

Eesti nõõbitööstus

„Merkur“

Tartu mnt. 69

Telefon 306-74

Restoran-öölokaal

Dancing Paris

Müürivahe 2

Tallinnas

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat

vahevatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

HOTEL «BRISTOL»

Rataskaevu 7

Tel. 426-33

HOTEL «KULD LÕVI»

Harju 42

Tel. 426-27

RESTORAN-ÕÖLOKAAL

O. K.

S. Karja 18

Tel. 449-93

O.-ü. «MOOTOR»

TALLINNAS

D. Sadama 1

Tel. 478-15

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat!
vahvatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

V_d Loun ja Schitikov

Niguliste 18

Tel. 434-37

K/M.

„SPORT“

S. Karja 18

Tel. 446-00

A.-S.

Tallinna Laevaühisus

S. Karja 18

Tel. 426-90

K.-M.

V. V. Demin

Vene 1

Tel. 435-04

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat

vahvatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

HOTEL

„ROOM“

TALLINNAS

MANEESI 1.

TEL. 425-51.

KOHVIK-KONDIITRIÄRI

J. TOOM

PIKK 1.

NUNNE 7.

KOMPVEKITÖÖSTUS

R. KLAUSSON

JAHU 5.

TEL. 441-15.

A-S

OSKAR KILGAS

TALLINN

Rõõmsaid pühi ja head uut aastat

vahvatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

Rätsepaäri

M. Andreesen

Vabadusväljak 10

Tel. 430-54

Rätsepaäri

G. Reisman

V. Posti 6

Tel. 436-42

Linoleumi ja tapeedi erikauplus

Ed. Krivelkot

Pikk 14

Tel. 435-15

Rätsepaäri

Paul Liivak

Pärnu m. 36

Tel. 475-73

Taimevõitehas

„Olivia“

Volta 3

Tel. 431-97

Elektriäri

Tilga & Ko.

Harju 23

Tel. 467-98

Keemiatööstus

Th. Tiilmann

Tulika 11

Tel. 431-52

Vorstitööstus

O. Lemm

Tatari 33

Tel. 458-57

Rõõmsaid pühi ja hääd uut aastat

vahvatele sportlastele ja nende juhtidele soovivad:

K= m.

P. KALJU & G. VIISBERG

end. J. Kolkas

Tartu m. 35

Tel 304-90

VOLDEMAR PRII

Tallinn

Estonia all 1

A= s.

HÜPPLER & KO

Tartu m. 43

Tel. 305-01

F= ma

H. MARKOVITSCH

VIRU 15

Tel. 447-52

K= m.

LIER & ROSSBAUM

Viru_7

Tel 433-34

Valmisriiete äri

PEETER PÕDER

KULLASEPA 16

Tel. 429-31

Betoontööstus

O. VAREV

Paldiski m. 42.a

Tel. 429-87

Pagariäri

MARTIN VIKS

Lembitu 29

Tel. 437-63

KINDLUSTAGE OMA ELU JA VARANDUS

„EKA'S“

**SUURIMAS KODUMAA
KINDLUSTUSSELTSSIS**

Sportlased

igalt võimalikult alalt
saate meie suurladudest osta

kirjutusmaterjale

**Kõigi raamatute, ajakirjade ja aja-
lehtede tellimiste kiire täitmine**

O/Ü. „RAHVAÜLIKOO“

Harju tn. 48, tel. 444-39

Pärnu mnt. 10, tel. 446-67

O/ü. E. SPORLEDER

Tallinnas
(End. B. Whishaw)
Asut. 1880. a.

Telegrammide aadr.: „SPORLEDER-TALLINN“

Telef. 457-16 ja 457-17

S p e d i t s i o o n
Süte ja koksi import
Laevaagentuur
Avarii komissariaat

Moodsaim ja täielisim

PAPPKARBITÖÖSTUS

Eestis

M. DRESSELT JA A. KRIK

Tallinn, S. Karja tn. 21, telefon 452-96

E. A.-K. Ü. ERAHAIGLA

Narva mnt. 6-a, telefon 428-80.

VESIRAVILA

Avatud kella 9—11 ja 4—7.

Pärmi-, söehappe-, merisoola-, männiekst-
rakti-, kodumaa tervismuda-, raba-, vahu-
ja neljarakuvannid.

Charcot-, mantel-, kapillar-, Schoti ja auru-
dusgid.

Istevann, valguskapp, aurukapp ja diatermia
tervismudaga.

Arsti kõnetunnid kella 1/210—1/211 ja 1/27—7.

**Elusloomade,
liha ja
lihasaaduste
eksport**

**EESTI PEEKONI
EKSPORT-
ÜHISUS**

Juhatus:

Tallinn, Pärnu mnt. 23

Telefonid: Juhatus: 450-27
Kontor: 463-63

„PÄEVALEHT“

ON ISESEISEV, DEMOKRAATLIK JA
ÜLERIIKLIKULT LEVINUIV AJALEHT

SUURIM NING KASULIKEM KÜULUTAMISE LEHT EESTIS.
HINNATA KAASANDENA IGAL PÜHAPÄEVAL PILKE- JA
NALJALEHT «KRATT»

MEIE KIRJASTUSEL ILMUB

„LASTE RÕÕM“

— EESTI POPULAARSEIM LASTEAJAKIRI

T. E. K.-Ü.

GRAAFIKATÖÖSTUS

ON TÄIELISIM TÖÖSTUS SEL ALAL EESTIS

TRÜKIKODA

KÖITEKODA

TSINKOGRAAFIA

LITOGRAAFIA

OFFSET-TRÜKK

HINNAD KÕIGILE
VASTUVÕETAVAD

TELLIMISTE
TÄITMINE KIIRE

SUURIMAD NING TÄIELISIMAD
RAAMATU- JA KIRJUTUSMATERJALIDE
KAUPLUSED

KIRJANDUSE- JA PABERILAOD EESTIS

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

TALLINN-EESTI, PIKK T. 2.

OMA TELEFONIKESKJAAV 428-83